

t e z o g l o p e l p

T é m a v e z e t ő k :

dr.P.Szűcs Julianna CSc
egyetemi tanár,
Munkácsy-díjas művészettörténész

dr.habil.Bachmann Bálint DLA
egyetemi docens

Szeretném megköszönni dr.P.Szűcs Juliannának,
dr.Bachmann Bálintnak témavezetőimnek
disszertációmhoz nyújtott segítségüket, illetve
Dr.Bachman Zoltánnak, aki inspirált és támogatott
tanulmányim során.

Evidenciák -

A mi hiányzik a mai építészetből?

Az építészet autonómiájának határai

T a r t a l o m j e g y z é k :02

Bevezetés03 - 07

DiszHarmónia:

_á goston téri irodaház08 - 17

_m andulás köz családi ház18 - 41

Harmónia

_b udakeszi családi ház42 - 55

_k őv á g ó s z ő l ő s i családi ház56 - 69

Irodalomjegyzék70

Tézisek71

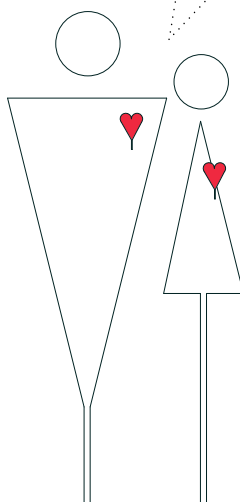
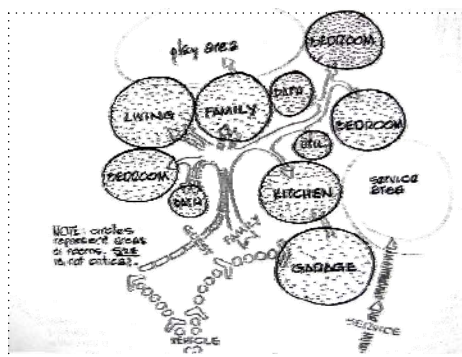
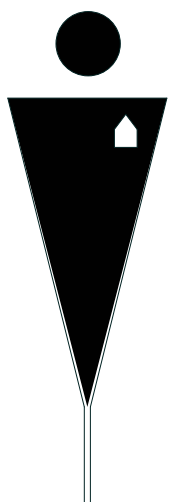
Az alábbi dolgozat olyan saját tervezői tapasztalatokon alapszik, amelyek a megrendelő és építész lehetséges kapcsolatait vizsgálja, valamint annak eredményességét nehézségeivel együtt mutatja be. Építészként dolgozom, túlnyomórészt közepes vagyoni háttérrel rendelkező, középosztály beli megrendelőkkel találkozom. Civil a civillel áll szemben ezekben a projektekben. Nem az egyház, nem az állam, nem a kommuna a megrendelő, ahogy az sok száz éven keresztül volt megfigyelhető, hanem olyan magánszemély, akivel többnyire bensőséges viszony alakulhatott ki. Egyfajta építészeti szemléletmódot szeretnék tehát az alábbiakban bemutatni: hogyan dolgozunk mi, fiatal építészek. Nem az individuális gondolkodásmódon van a hangsúly, hanem azon a kollektív tapasztalaton, amely a modernizmus funkcionalitására vezethető vissza. Adolf Loos szavaival élve: „A művésznek csak önmagát kell szolgálnia, az építészetnek a közösséget.” E közelítésben a lakóház elsősorban nem műtárgy, hanem az ember lényegi funkcióit kifejező objektum. Különleges hangsúlyt kell fektessen az egyénre, aki nem más, mint az épület birtokbavevője. Ennek a munkafolyamatnak és építészeti felfogásnak alapmozzanata, hogy megrendelő és építész között közvetlen kapcsolatnak kell kialakulnia. Mindezen folyamatok csakis az empiria folyamatában jöhetnek létre.

Az építészet, mint egyéni presztízzsel rendelkező és névhasználattal együtt járó szakma - mint annyi rokonterületnél - valójában a reneszánsz körülményei között született. Igaz, ismerünk forrásokat, tudjuk, hogy az Egyiptomi Birodalomban létezett egy Imhotep (Szakkara), és élt egy Szen-en-Mut (Deir-El-Bahari), a görög írásos emlékekben följegyezték Iktinosz és Kallikratész nevét (Athén), valamint tudtak Polykleitoszról, az architektorról (Epidauros), a korai

középkori inventáriumok megemlékeztek Trallészi Anthémioszról és Milétoszi Izidoroszról (Konstantinápoly, azaz Isztambul) valamint Odóról, a tervező püspökről (Aachen), de ezek a tulajdonnevek csupán kivételeknek számítottak. Az építész autonómia a humanizmus, ezen belül is a prekapitalista viszonyokat megélő Firenze találmánya volt. De még sok évszázadnak kellett ahhoz elteltie, hogy a tervezés központjába ne a pénz, ne a hatalom, azaz hogy ne a trón és ne az oltár kerüljön, hanem az építész a maga saját invenciójával és konvenciójával.

Az olyasfajta megrendelések, mint a családi ház a polgárosodás kezdeti korában jelentek meg. Előtte a lakóházakat leginkább olyan ösztönös tapasztalatok alapján építették, amelyeket egy-egy tájegység vagy egy-egy éghajlat indokolt. Magyarországon a polgárosodás a reformkorban kezdődött, de e kor karaktere kissé különbözött a mércének tekintett nyugat-európai modelltől. A kialakuló polgári középosztályban nem az önálló vállalkozók és szabad értelmiségiek domináltak, hanem a modern állam és gazdaság differenciálódó igényeinek megfelelően a gyorsan növekvő köz- és magántisztviselői és hivatalnoki réteg. A hazai burzsoázia és polgári középosztály nem alakulhatott ki sem a reformkori polgárosodó nemességből, sem a városok hagyományos iparos és kereskedő polgárságából, hanem zömében a 18-19. században bevándorolt és asszimilált svábokból és zsidókból verbuválódott. Az ő jelenlétük nélkül elképzelhetetlen az új magyar társadalom primér szükségleteit kielégítő lakásépítészet.

A 19. század második felének Magyarországa természetesen része volt az összeurópai fejlődésnek, kulturálisan pedig erősen kötődött ahhoz a Közép-Európához, amely a kapitalizációhoz eleve felemás érzésekkel kapcsolódott. Hauser Arnold e korszakot

„Az építészeti konvenciók, vagy más néven archetipusok, fontos szerepet játszanak a terv kialakításában. Ám mielőtt egy minden szempontból objektív programot tér nyelvére fordítunk, ne felétkezzünk meg arról, hogy az egyéni kívánságok, a használók egyedi életvitelén alapuló igények alapvetően átformálhatnak egy előre kialakított elképzelést. Így az építész csak akkor kerülhet megfelelő helyre a társadalomban, ha a személyes igényeken alapuló, egyedi alkotást létrehozó művészi tevékenységeknek tekintjük, amely ugyanakkor az általános szokásokat és az azokból eredő archetipusokat is tekintetbe veszi, minthogy a közrendbe, azaz a társadalmi rendszerbe is be kell illeszkedjen” - **Toyo Ito**

bemutató jellemzése a magyar (s persze, osztrák, bajor, cseh stb.) példákra különösen illik. „A polgárság képmutatása a kulturális színvonal példátlan hanyatlásával jár együtt.” Azaz a művészetszociológia klasszikusa rámutatott arra, hogy az értékes művészet szinte elválaszthatatlan e korban a giccs megjelenésétől. (A szó maga etimológiailag is német eredetű.) „Voltak természetesen korábban is rossz festők és tehetségtelen írók, nyers és hevenyészetten összetákolt alkotások, felhígított és meg nem valósított művészeti elgondolások; az értéktelen azonban félreismerhetetlenül értéktelen volt, közönséges és ízléstelen, igénytelen és érdektelen, de a gondosan kidolgozott hitványságot, a rutinnal és rafinériával csinált giccset, nem ,vagy legföljebb melléktermékként ismerték. Most azonban ez a hitványság válik normává és szabállyá, a minőséget a minőség látszatával helyettesítik.”

Számomra itt merül fel a kérdés, hogy ezeken a történelmi-társadalmi alapokon, az építészet, mint önálló entitás, tud-e valaha is vegytisztán működni? Tudja-e az építészet formálni a közízlést, vagy - mint annyi korábbi korszakban - csupán egy értéktelen korszellelem kivetülése marad? A modern kor gondolkodása persze eleve új helyzetet és új szellemi feltételeket teremtett. Nálunk is. A geometriai ízlésvilág megjelenésével megszületett a korábbi gyakorlat és a korábbi látványvilág antitézise. A forradalmian új geometriai gondolatokat elsajátító építészek olyan logikai elveket alakítottak ki és szögeztek le, amelyek egy mai építész számára már evidenciák. (Ilyen például a funkcionalizmus.) Persze a modernizmus önmagában még nem a minőség garanciája. Az utánzások gyakorisága, a silányabb verziók elterjedése ellen mindenütt nehéz volt védekezni. Magyarországon különösen, hiszen itt sem az anyagi feltételek, sem a hagyományok nem tették lehetővé az erőteljes védekezést. Kérdés ezek után

az, hogy a mai itthoni köztudat és közízlés miképpen viszonyul a jó és a rossz kulturális reflexekhez? Félő, - s ezt sok gyakorlati példa igazolja - hogy a modernizmusnak nem a mély gondolatisága terjedt el igazán, hanem annak leegyszerűsített, üres, silány formaváltozata.

Különösen tanulságos, ahogy a magyar közízlés az építészeti közegben megjelenő díszítő-elemekhez viszonyul. Tudjuk, hogy a "világépítészetben" az elmúlt évszázad folyamán a díszítéssel kapcsolatban eleve megfigyelhető volt egyfajta hullámmozgás. Az Adolf Loos által javasolt (a díszítés bűn) egyszerűsítő tézisére hamar megjelent az antitézis, az art déco raffínált ornamentikája. A Bauhaus világmegváltást sejtető purifikációs kísérletére a totalitárius diktatúrák megalomán stílusa volt a felelet. A minimál art neoavantgárd ajánlatára a stiluskeveredéseket tudatosan használó posztmodern adott csattanós választ. Magyarországon persze ennek a hullámnak mindig az antitézis-fázisa volt inkább megfigyelhető, ez következett a hagyományokból és a nehéz örökségből.

Mindezek a művészetszociológiai megfigyelések természetesen lefordíthatóak a családi ház építészetére is. A megrendelő műveltsége, vagyoni állapota, szociális beágyazottsága ugyanis nagyban befolyásolja magát a megrendelés karakterét. Befolyásolhatja az is, hogy milyen a jelenlegi környezete, valamint, hogy önmaga, családja és egzisztenciája számára milyen jövőt képzel el. Megfigyelhető továbbá az is - itthon különösen markánsan - hogy a rossz körülmények között felnőtt, és hirtelen meggazdagodott réteg, az újjgazdagok heterogén világa számára az ízlés hagyományos mércéje érvénytelen. Hiszen nincsen meg a szükséges műveltségi alap, amely az igényeket kordában tarthatná.

„A lexikális tudás hiánya illetve az oktatásban egyre csökkenő elvárások egyre inkább társadalmunk elbutulásához vezet, az embereket nem érdeklik a könyvek, hiszem már olvasni is alig tudnak, de minek is, hiszen van tévé (ami szintén egy kétoldalú dolog, mert egyrésztől segíti az információáramlást másfelől, akár agymosásnak is nevezhetnénk), nem érdeklik a művészetek, mert nem is próbálják megérteni. Nem egyenes következménye a felsőoktatásból kikerülő rétegnek, hogy értelmiség. Ennek az lehet az előzménye, hogy nincs munkásréteg, mert aki munkásréteg volt régen, ami nem lebecsülendő, sőt inkább tiszteletre méltó, ma az is a felsőoktatásban van, ezért most az építőiparra levetítve, nincsenek jó szakemberek pl. ács, kőműves, stb. de ennek a következménye az is, hogy jó tervezők, építésvezetők sincsenek. Ez a házak, épületek egyrészt funkcionális illetve formai romlását eredményezi másfelől pedig a kivitelezési bakik illetve a nem hozzáértés eredménye egy rossz konstrukció illetve sztenderd épületek kialakulása. Persze ennek ennél több összetevője van, nem akarom ennyire primitivizálni ezt a problémát, a tőkehiány, a beruházói igények stb. is befolyásolják a ma kialakult eredményt.” Bruce Allsopp

A lakóház-építés kiélezetten veti föl az építész autonómiájának kérdését. Hol kell meghúzni a határt, amikor az építész már nem mondhatja meg a megrendelőnek, hogy mi a „szép”? Ezekben az esetekben indokolt a kérdés: van-e egyáltalán határ? Válaszom egyértelmű igen. A megrendelő tudja, hogy mire van szüksége, de a tervező feladata az, hogy ezt az akaratot értékes épületre fordítsa le.

Világunkban a közízlést nagyon erősen befolyásoló tényező a média. A 19-20. században is létezett információáramlás, de a maihoz képest elenyésző volt annak gyorsasága és mennyisége. Régen egy átlagérdeklődő - ha látóterébe került a kortárs építészet - egy-egy szakkönyvhöz, vagy szakfolyóirathoz tudott legföljebb eljutni. Az ezredfordulót közvetlenül megelőző évtizedekben - nálunk a rendszerváltás óta - ezeknek a forrásoknak a száma megsokszorozódott. Immár nemcsak könyvek, folyóiratok, magazinok állnak az érdeklődők rendelkezésére, hanem web-oldalak és szakosított televíziós csatornák tömege is. Ez a gyors információáramlás sok esetben azt is jelenti, hogy a fentiekben említett tézis-antitézis, egyszerűsítés-diszítés hullámvonal a maga tisztaságában ki sem tud bontakozni. A divat gyorsabban bánik el az áramlatokkal, mint ahogy az a természetes megrendelői igényekből szervesen következhetne. Ez a széleskörű információcsere bizonyos értelemben veszélyeket is rejt magában, mert az ízlés természetes immunrendszere meggyengül. Sok értéktelen, rosszminőségű, utánzat tömegméretben és erőteljesen tud magának közönséget teremteni anélkül, hogy az egyes befogadónak alkalma, műveltsége, tájékozódási apparátusa lenne megszűrni a látottakat. (Sokszor nem csak a laikus, hanem az építészhallgató sem képes erre. A felsőoktatási tömegképzés sajnos éppen arra nem ad lehetőséget, hogy megtanítson szelektálni.

Félő, hogy a jövő építésének információs bázisa is ezen a divat-médián fog alapulni.)

E szituáció feloldására legjobb módszer a megrendelő és az építész között kialakított megfelelő kommunikáció. A megrendelő életvitelének megfelelően kialakít magának egy térprogramot, amit a tervező szaktudásának megfelelően interpretál. Fontos a két fél között kialakítandó kommunikáció minősége is. Legfontosabb pedig talán az, hogy az alapvető építészeti mozzanatokat a megrendelő számára az építész helyesen és hatásosan szemléltesse, s hogy éreztesse azt is, hogy a feladat mennyire komplex. A megrendelőnek tudnia kell: ahhoz, hogy az általa elképzelt ház jól működjék, az építésznek figyelembe kell vennie a környezetet, az adott telekszituációt és a térigényeket. Az igényeket kódolnia kell, mégpedig sokszorosan. A kódok egymásra hatása, részletes kidolgozása rejti a lényeget magában. A laikus számára talán nem is mindig világos, hogy egy látszólag jelentéktelennek tűnő részlet (egy kód) megváltoztatása azt is jelentheti, hogy a ház egésze a rendeltetésnek nem fog megfelelni.

„De a legnagyobb baj talán az, hogy az építészt és a tervezőt arra tanították, hogy a művészetet és szaktudása gyakorlását önmegvalósításnak tekintse, éppen azért nagy a kísértés, hogy az emberben csak akadályt lásson a terveinek, fantáziája és szakmai felkészültsége kivetítődéésének a megvalósulása útján. Rettentő könnyű elhitetni magukkal, hogy amit mi akarunk, az szolgálja leginkább az emberiség érdekeit, s nincs is más dolgunk, mint legyőzze az ostobaságból fakadó ellenállást, elfogadtassuk a saját elképzelésünket. Az is éppen elég nagy baj, ha ez a beteges önelégültség ejti hatalmába az alkotószellemű embert, bár nekik legalább vannak javaslataik, de ragályosan terjed a bürokraták körében is, akik abban keresik az önmegvalósítást, hogy a saját akaratukat ráerőltetik az emberekre, s mástól vesznek át bizonyos tervezői elgondolásokat vagy politikai és gazdasági érdekektől sugallt irányelveket.” Bruce Allsopp

Tapasztalataim szerint az a leghelyesebb, ha úgy vesszük át a kortárs építészet szellemiségét, hogy tartózkodunk annak lemásolásától. Ha úgy tartjuk be a helyspecifikus hagyományokat, hogy közben kiszűrjük a "túlglobalizáció" termelte minőségtelen formákat. Ezek a specifikumok oldhatják fel azt az ellentétet, ami az építész és a felhasználó között felmerülhet és diszharmoniót okozhat. Ilyen személelmódban mutatom be az általunk tervezett négy házat. Példáink építész és megrendelő harmonikus vagy diszharmonikus viszonyán alapulnak, de példáink között előfordulnak átmeneti esetek is. Gondolatmenetemet és tapasztalataimat igyekeztem objektíven dokumentálni és a tervezések után a konklúziót is levonni.

D i s z H a r m ó n i a

A / 1 _ á g o s t o n t é r i i r o d a h á z

A / 2 _ m a n d u l á s k ö z c s a l á d i h á z

á g o s t o n t é r i i r o d a h á z

„Az építész feladata, hogy a jelen számára tervezzen,
és a jövőben bízva, a jövőt hagyja azokra az
emberekre, akik a jövőben fognak élni.”

Bruce Allsopp

A/1

A ház története:

A középkori Pécs még jobbra a városfalakon belül létezett. A budai külváros 1722-ben még csak a mai Ágoston tér köré csoportosult utcákat jelentette. Ebből az időből még nem maradtak fenn térképek, a város kiterjedését valójában a telkekre és a házakra vonatkozó adatokból ismerjük.

Megállapíthatjuk, hogy az Ágoston tér 6. telekformája bizonyíthatóan kialakult 1828-ra, az a történeti városközpont szerves részét képezte. A telken már 1794-től malom és kalló állt. A malmot 1883-ban megvásárolta Pécs városa. A telken a város 1885-ben kétemeletes elemi iskolát épített, amelynek földszintjén óvoda volt. Az U alaprajzú iskola a kert felé nyitott, a két udvari szárny között csak egy keskeny udvar kialakítására volt lehetőség, de ez igazából nem jelentett gondot, hiszen az csak kijáratot képzett a hátsó tágas udvarra.

Fennmaradt az a tervsorozat, ami alapján megépült az iskola. Az iskolához tartozó óvodához még fedett játszóteret is terveztek. Ez jelentős átépítéssel napjainkig fennmaradt.

A lépcsőház korlátja a XIX. század végi öntöttvas művesség szép alkotása. Az északi lépcsőház lépcsőfokai kőből készültek.

Összességében az iskola a kora eklektikus építészeti jelentős alkotása, a magyar oktatásügy fontos emléke.

Az épület Pécs történelmi belvárosának keleti határán helyezkedik el. Közvetlenül előtte halad el a belvárost elkerülő főút amely meghatározó közlekedési útvonal. Az út túloldalán a már nyugati felében rehabilitált Ágoston tér található, melynek keleti oldalát (az ott talált római kori műemlékekkel együtt) az Európa Kulturális Fővárosa 2010-es projekt keretében rehabilitálják.

Az épület keleti homlokzata előtt folytatódik a belvárost elkerülő út, mely közvetlenül a 6-os számú főközlekedési útba torkollik. Az épület előtt az Önkormányzat kb. 30 gépkocsit befogadni képes parkolója található. A környék fellendülését és újraéledését jellemzik a környék most épülő és már elkészült beruházásai.

Ez a projekt egy műemléki épület - iskola épület-funkcióváltással egybekötött rekonstrukciója. Egy építész számára nagy kihívás, hogy átalakíthat egy meglévő műemlék épületet, és azt új funkcióval töltheti meg.

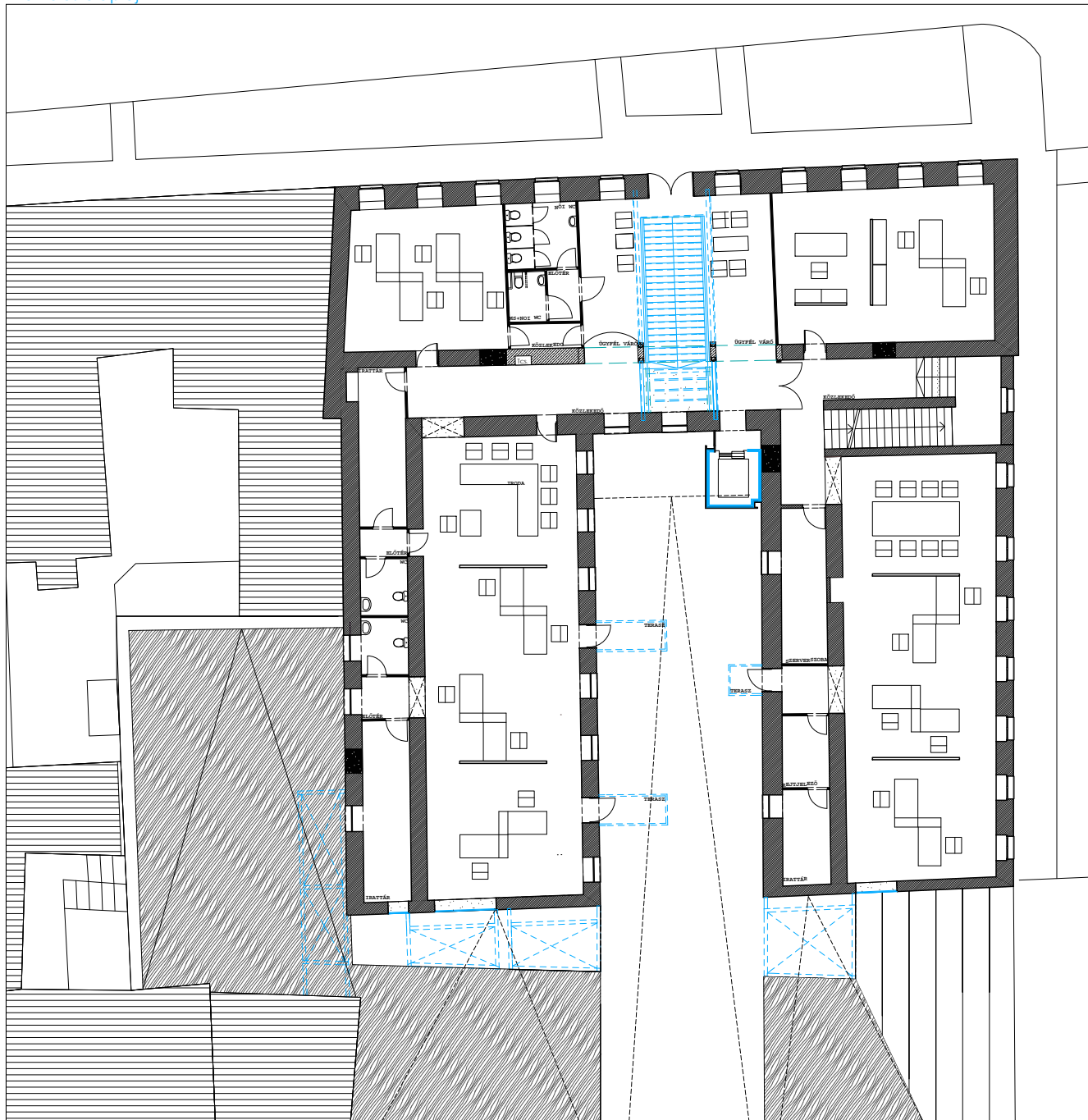

Az új tulajdonos irodaházzá kívánta alakítani az épületet. Az elhelyezkedése alkalmassá tette erre, most már csak az épületnek kell e feladatnak megfelelnie. Az eredmény a funkcionális analízis után egyértelmű volt: az új igényeket hozzá lehet igazítani a régi épülethez. Az épület jelen kialakítása részben kielégíti egy irodaház funkcionális igényeit, részben nem. A feladat az új igények kiszolgálásához szükséges terek kialakítása.

Megvizsgálva az épületet és annak tereit, rögtön látható volt, hogy ez a fajta funkcióváltás kisebb beavatkozásokkal megvalósítható. Az új funkció számunkra ebben az épülettömegben úgy tud jól működni, ha az épület egy szinten elhelyezkedő tereit egybenyitnánk. Azokat, amelyek tartószerkezetiileg lehetségesek és túl nagy konstrukciós beavatkozást nem igényelnek. Erre az egybenyítésre azért lett volna szükség, mert az épület meglévő terei a modern felépítésű irodarendszerben nem működőképesek. Az új elvárások és cégprogramok szerint az amerikai jellegű egyterű irodák általánosan jól működtethetők. Igaz, hogy a kombi térrendszerek korszerűbbek. A meglévő térrendszer struktúrája inkább annak feleltethető meg. Kihasználhatóság szempontjából, az egyterűséggel hozható létre a megfelelő mennyiségű munkafelület. Létrehoztunk a körülményekhez képest legtöbb közösségi-, tárgyaló és pihenő helyiséget is. (Mivel ezek a terek hasznosak a dolgozók közötti információcserében.)

Az egybenyítés azért lett volna fontos, mert az épület eddigi felnyitásai is elég minimálisak és így az épület terei nem kapnak elegendő természetes megvilágítást. A koncepció részét képezte, hogy világos tereket alakítsunk ki. Ezt úgy értük el, hogy az eddig nyílás nélküli déli homlokzatra nagy felnyitásokat tettünk, amelyek nem csak bevilágítás szempontjából értékesek, hanem azért is, mert a déli irányba nagyon szép kilátás nyílik a városra.

1. emeleti alaprajz

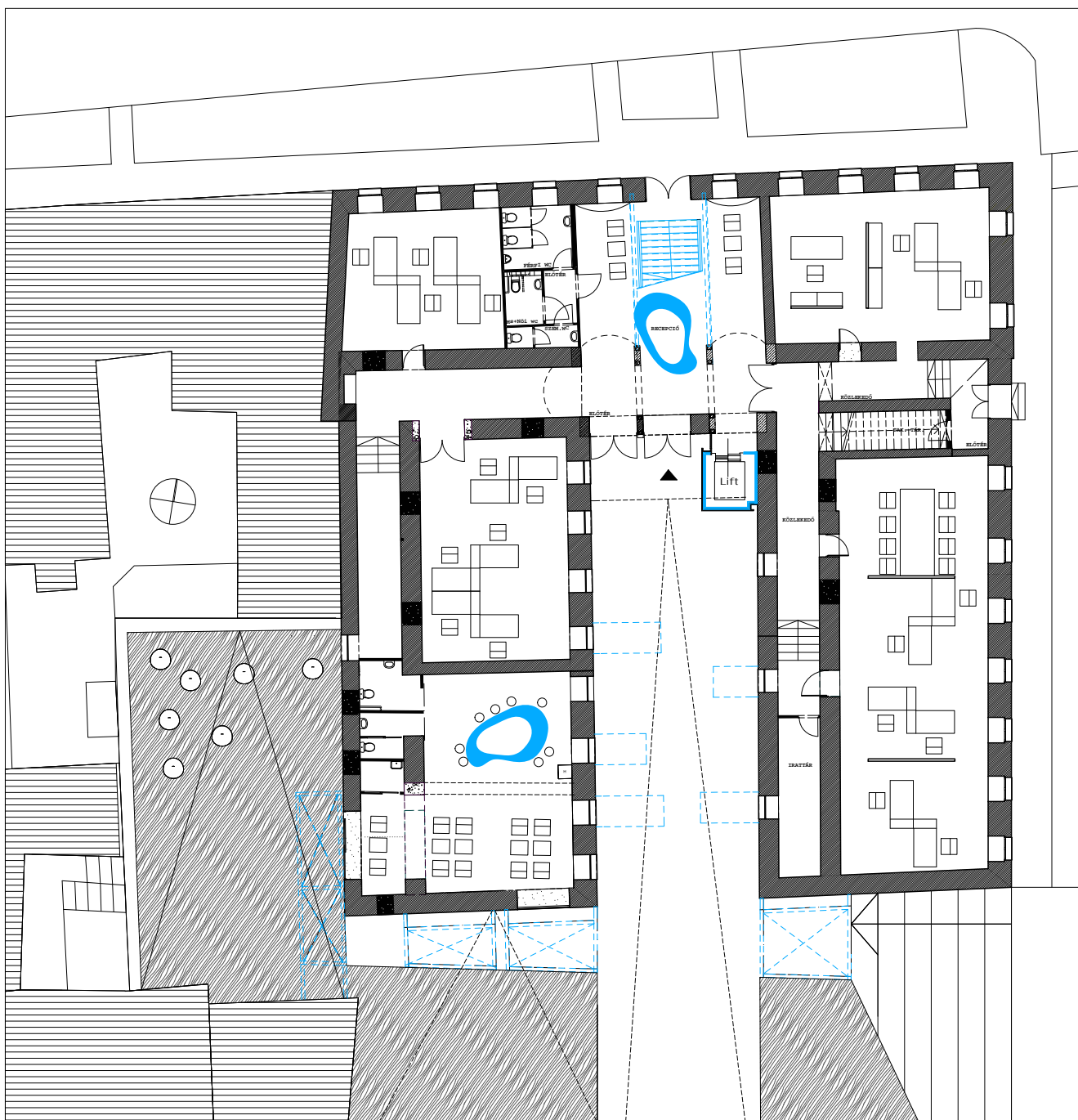
A funkcióváltás megerősítését szolgálta az új bejárat helyzete kialakítása, amely az épület korszerűbb használatát is elősegíti. Az eddigi főbejárat az északi homlokzaton helyezkedett el, ennek eddig különösebb bejárat hangulata nem volt; az új épületnek egy reprezentatív nagyvonalú bejáratra volt szüksége. Legfőképp arra, hogy az épület elsődleges megközelítése az újonnan

kialakított, az udvar déli részén elhelyezett parkoló felől legyen. Az „U” alakú épülettömeg ezt lehetővé is tette. Az „U” belsejét lefedtük, hogy a bejárat előtt kialakuljon egy „előcsarnok”. A gyalogos közlekedést is ide vezettük fel. A megjelenő új funkciókat teraszokkal, jobban mondva kilépőkkel bővítettük, amelyek ebbe a belső udvarba nyíltak. Ezek a konzolosan belebegő teraszok még inkább emelni

tudták volna ennek a bejáratú szituációnak a térélményét. A tervezésnek szintén fő momentuma volt, egy olyan recepció tér kialakítása, amely illik egy korszerű irodaépülethez. Ezt az eredi bejáratnál meglévő, felvezető lépcső alá képzeltük el, ez az új bejáratunkkal szemben található. A meglévő műemléki védettségű lépcsőt „kiszabadítottuk” a falak közül és „I” gerendába ültetve belebegtettük

a térbe. Az „I” gerenda egy nyílást metszett ki a födémről, melyet egy üvegfelülettel fedtük. Így módon a két szint között átlátás alakult ki, amely növeli a térérzetet. Ez alá tervezetünk egy „amorf” geometriájú, a meglévő és új tartószerkezeti elemektől jól elkülönülő pultot.

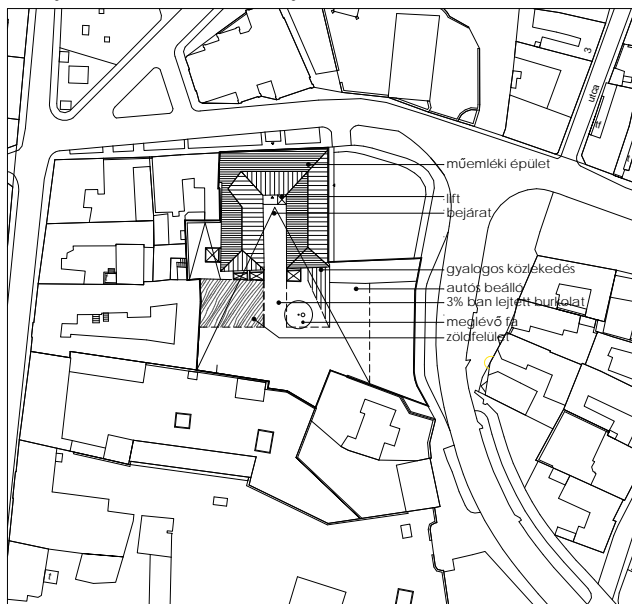
Az épület közlekedő rendszere egyszerű és logikus, egy kivétellel kielégítette a mai igényeket. Nincs lift.

földszint alaprajz

Napjainkban egy irodaház vertikális közlekedése elképzelhetetlen felvonó nélkül. A mindennapi használatban fontosabb a lépcsőknél, ezért kialakítása elengedhetetlennek számít. A telepítés meghatározásánál elsődleges szempont volt, hogy könnyen megközelíthető és egyértelműen központi helyre kerüljön, ezáltal is a használók számára jól befogadhatóvá téve az épület közlekedőrendszerét. Ezért az épület belső udvarában kapott helyet a lift. Az újonnan kialakított bejárat mellett.

A régi épülettől eltartva helyezkedik el, ezzel is felhívja magára a figyelmet, mutatva, hogy nem rejtegeti az épület átváltozását. Ezt az átváltozást úgy hangsúlyoztuk, hogy egy korszerű táblás fémlemez burkolatot adtunk a doboznak, melynek hézagaiban úgy helyeztünk el rejtett világítást, hogy még inkább az új bejáratra összpontosuljon a figyelem.

Az alapkon koncepció nem túl nagy átalakítást irányzott elő, így számunkra cél lett a minimumként értelmezett beavatkozás. Ha az épület így valósult volna meg, kellőképpen korszerűvé tudott volna válni, hogy lépést tartson a jelenlegi piaci elvárásokkal.

A beruházói szemléletmód miatt ez nem teljesen valósult meg. Az épület végső formájában a nagy déli felnyitások sajnos nem tölthetik be funkciójukat, hiszen a bérő a nagy egyterű irodát kisebb helyiségekre osztotta. A válaszfalak leszerelésével a későbbiekben lehetőség nyílik újra az egyterűség kialakítására. Gazdasági okokból a tervezési fázis befejezéséig csökkent a beruházói kedv. Emiatt az épület „minőségéből” vissza kellett venni. Új tervet, koncepciót kellett volna készíteni, nem a meglévő építészeti koncepciót visszabutítani. Az épület részleteiben nem valósult meg, fontos koncepcionális elemeket kellett elhagyni. A bejárat i szituáció áthelyeződött az általunk tervezett oldalra, de az udvar lefedése és a benyúló konzolok már nem valósultak meg, pedig ezek a terek komfortját szolgálták volna. A bejárat előtti térszinről is hiányoznak a rámpák. Támfalelemekkel lett a két udvarrész elválasztva.

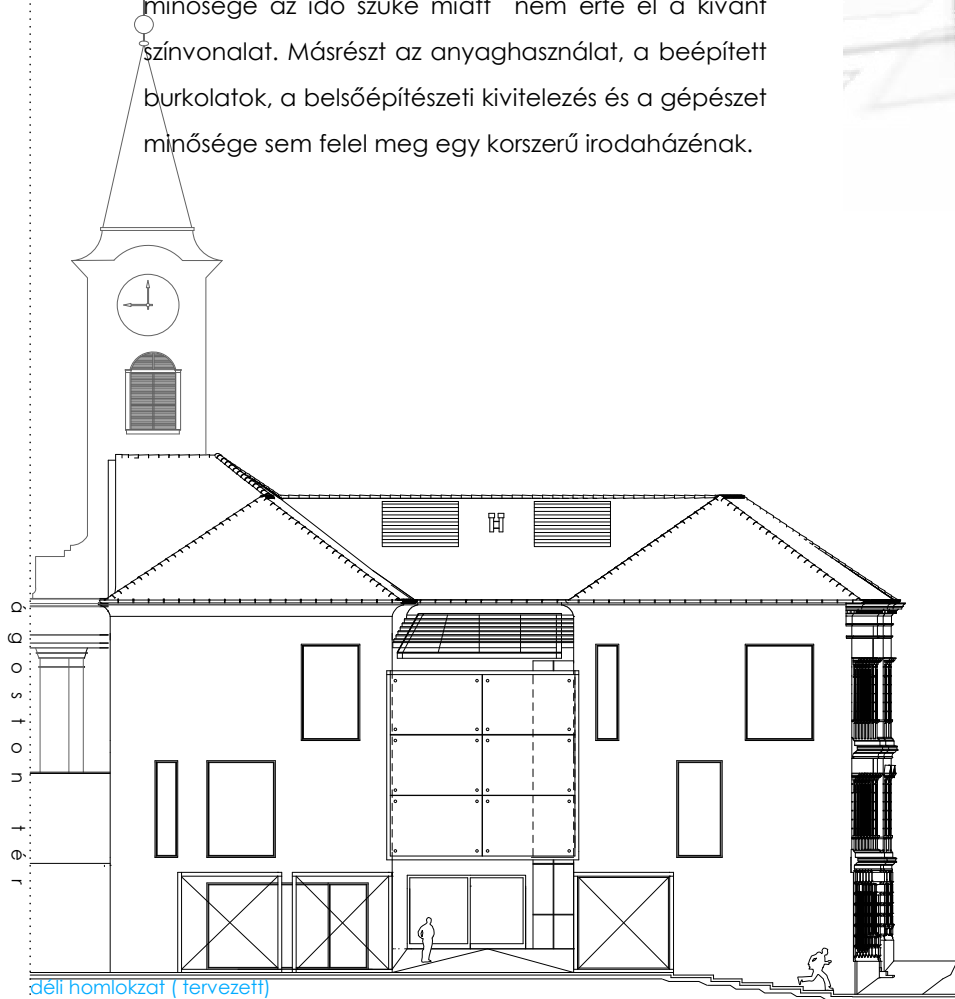

Ez a megoldás azt eredményezte, hogy az új bejárat i szituáció hatását tévesztette. A beruházás olcsósításának áldozatul esett a liftház is, mivel nem kapta meg a tervezett fém burkolatot. Gyengítettük ugyan a hiányt egy ötletes képzőművészeti megoldással, mert egy művész (Bachmann Erzsébet) grafikai tervet készített a lifthez. A "vámos Rousseau" egyik képét helyezte el plasztikusan a liftházon, ezzel adva színfoltot a belső udvar számára. Így tehát mégis meg tudott valósulni a bejárat i szituáció kijelölése.

A terv lecsupaszításának másik oka, hogy a bérlő (egy állami szerv a VPOP), irreálisan gyorsan akarta az épületet igénybe venni, és már a jogerős építési engedély hatálybalépése előtt be akart költözni.

Az általunk készített terv olyan új épületről szólt, amelynél figyelembe vettük a jelen piac igényeit, és az épület meglévő karakterével azonosulva szerettünk volna valami újat létrehozni. Sajnos ez a folyamat a tervezési fázisban a beruházó és az építész közötti kommunikáció során sérült: a beruházás anyagi kerete nem tisztázódott időben. A beruházói érdek nem preferálta a teljes építészeti koncepció létrejöttét. A gyors beruházás alapigény volt, hogy az irodákat a potenciális bérlők mielőbb elfoglalhassák. Hosszabb távú gondolkodásra lett volna szükség. Az építészeti program lecsupaszodott és a megvalósult építészeti átalakítások sem megfelelő minőségben készültek el. A kivitelezés minősége az idő szűke miatt nem érte el a kívánt színvonalat. Másrészt az anyaghasználat, a beépített burkolatok, a belsőépítészeti kivitelezés és a gépészet minősége sem felel meg egy korszerű irodaházénak.

A középületek és a családi házak tervezésében is a tőke a domináns. Az építész sokszor csak azt tervezheti, amit a saját kora megenged neki, mivel a „művészete” költséges és aki fizeti általában az határozza meg a végső alakot.

Az építész feladata, hogy lehetőségeihez mérten a beruházói igényeket koordinálja arra figyelve, hogy a meglévő és most létrejövő épületek a kor szellemiségének és építészetiének megfeleljenek. Ne legyen annak silány árnyéka. Nem szerencsés meghajolni mindenféle beruházói igény előtt, vannak ugyanis olyan építészeti értékek, amelyeket nem

szabad veszni hagyni.

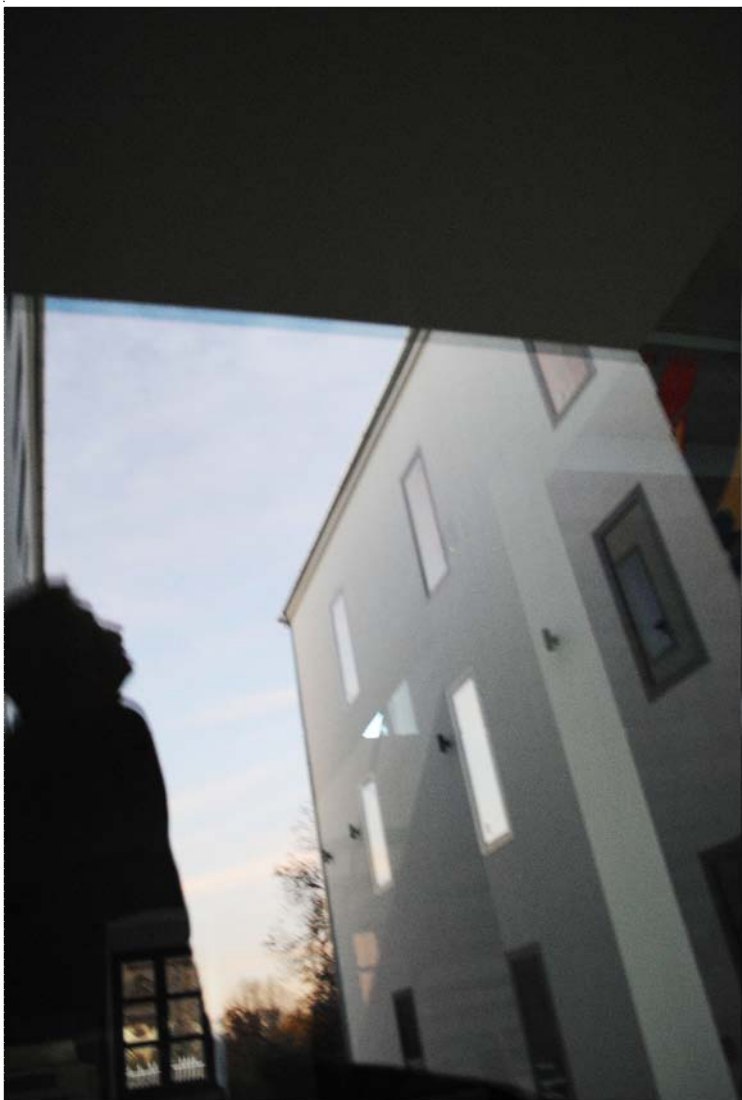
Ha a tervezési fázis elején a költség „szüksége” számunkra is első pillanattól kezdve nyilvánvaló lett volna, akkor másfajta építészeti koncepciót alakítottunk volna ki, és megúszhattuk volna az utólagos lecsupaszítást.

A rekonstrukció második ütemében az épület mellé egy új tömeg kerül. Tanulva a fent említett problémákból, már egy olyan épületet kell ide tervezni, ami már ezekre a beruházói igényekre reagál, de mégis korrekt építészeti választ ad a feladatra.

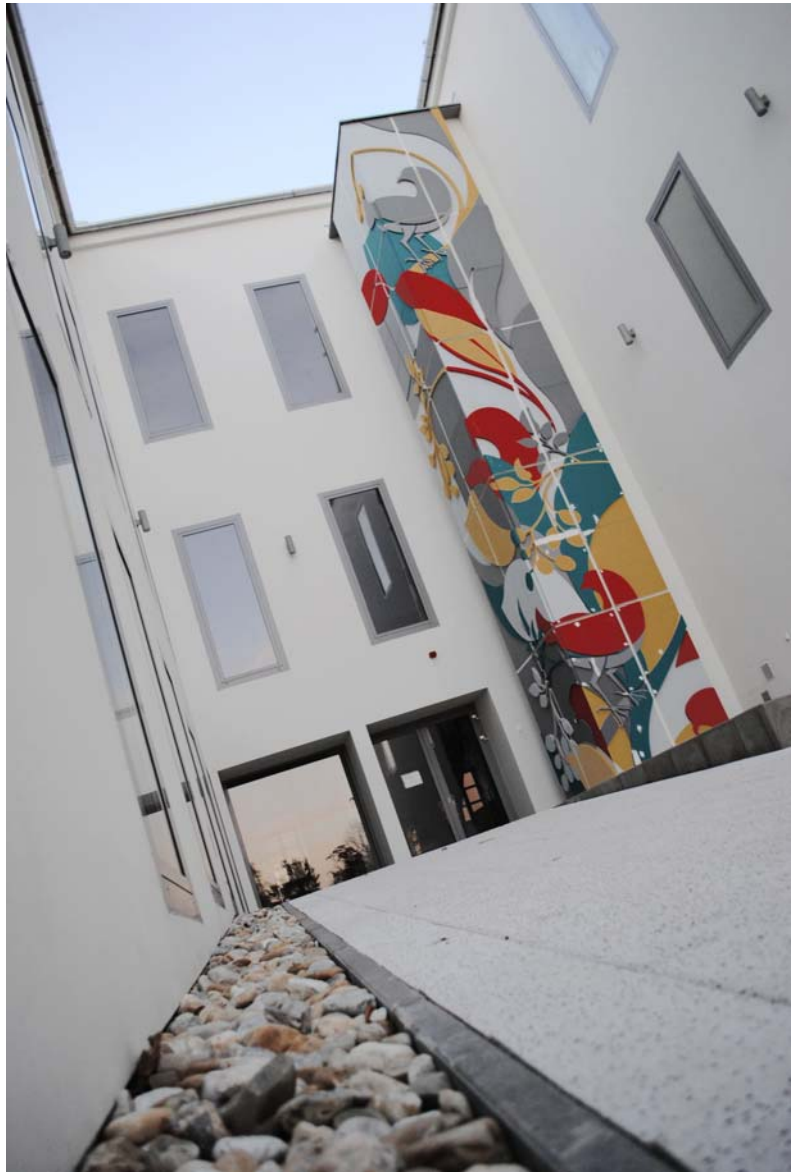

Alzath szavaival:

„Csak a bolondok élnek kizárólag a jelennek, anélkül hogy emlékeznének a múltra, és gondjuk lenne a jövőre. A múlt arra tanít bennünket, hogy a jelen rengeteg változást hoz, és nem számíthatunk rá, hogy a mai elképzeléseink megismétlődnek. Ez az ember sorsa, s nekünk az a kötelességünk, hogy gyerekeinkre-unokáinkra átöröksük a dolgok megváltoztathatóságának a jogát, s ne béklyózzuk meg őket változásra képtelen intézményekkel, ne kössük őket gúzsba holmi örökérvényességet hirdető eszmékkel.”

á g o s t i o n t é r

Az egy éves munka tapasztalata és dokumentálása

Ez a dolgozatrész egy tervezési folyamatot mutat be, amely egy éves egyeztetés és tervezés során alakult ki, amelynek következtében a megrendelő szakmailag átszűrt igényei szerint születhetett meg az épület. A megrendelő klisészerű előképeit értelmeztük és felszínre hoztuk a tényleges szükségleteit és elképzeléseit.

Kapcsolatunkat a megrendelővel és a vele való kommunikációt a tervezés fázisaiban pozitívnak véltük. Minden kérésére és felvetésére megfelelő építészeti választ adtunk, amit az alábbiakban szemléltetni is fogok. A tervezési fázis befejeztével, mégis történt egyfajta különbenés közöttünk, ami szakmai jellegű volt. Minket megdöbbenéssel ért a fejlemény, hiszen a folyamatos igényeknek megfelelően alakítottuk a házat funkcionálisan és ezekre tömegbeli válaszokat is adtunk.

AZ ÉPÍTÉSZ FELELŐSSÉGÉT VIZSGÁLOM AZ ALÁBBI PONTOK ALAPJÁN:

• Kiindulópont - koncepció meghatározása:

Egy építész számára ideális lehetőség, amennyiben a megrendelő már akkor felkeresi, amikor felmerül benne, hogy szeretne házat építeni, így a helyszínválasztás is közösen történhet. A mi esetünkben ez ilyen szerencsésen alakult. Ez azt jelentette, hogy a megrendelő felvázolta az igényeit és közösen kezdtünk helyet keresni az általa meghatározott programhoz: egy családi házhoz.

A választott terület a városközponttól távolabb esik, családi házas övezetben, kilátással a városra. Az általuk „kért” ház mérete átlagosnak volt mondható az alap program szerint. Egy meghatározott, viszonylag behatárolt összeg állt rendelkezésre, ezért igyekeztünk jó helyen fekvő kisebb méretű telket keresni. Ezért is esett a választás egy donátusi telekre.

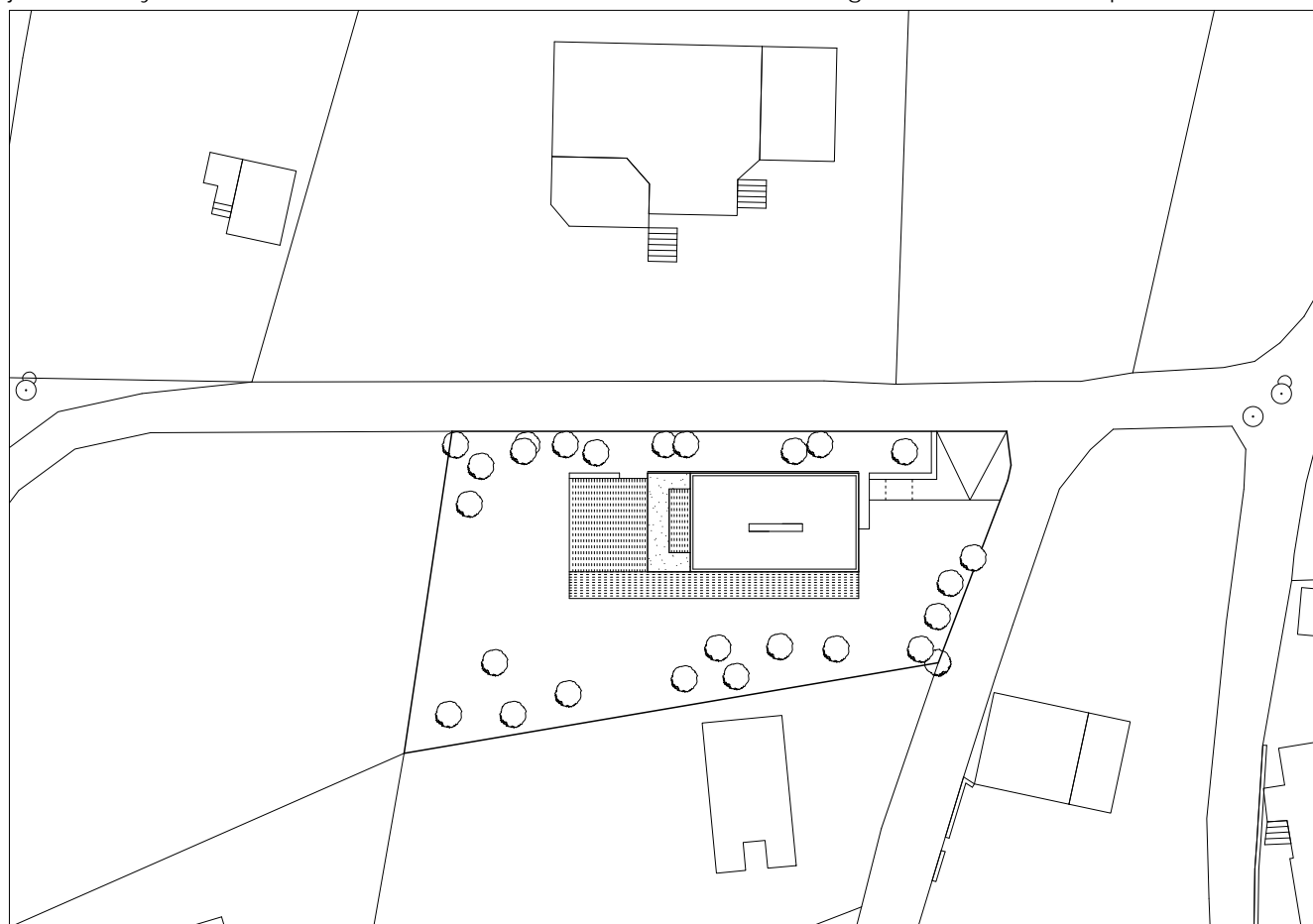

Telepítés:

A telek különleges geometriája, de nem éppen optimális fekvése, rögtön megmutatta számunkra, hogy az új épületet a telken hogyan kellene elhelyezni.

Abszolút pozitív opcióként jelent meg a telek saroktelkes kialakítása, mivel két oldalról ad lehetőséget a feltárára. A keleti szomszédtól egy kisebb, kellemes hangulatú út választja el a telket, ami ebből az irányból biztosítja a kellő távolságot a szomszédos épülettől. A nyugati szomszéd saját telekméreteihez képest nagy tömeget helyezett el, ami sajnálatos módon azt eredményezte, hogy a saját telkünkőről terepszinten nincsen kilátás a város felé. A déli szomszéd jellegzetessége, hogy kis alapterületű, de magas tömegű, ami azt jelenti, hogy a mi kisebb méretű telkünkre bizonyos napszakokban jelentős árnyékot vet.

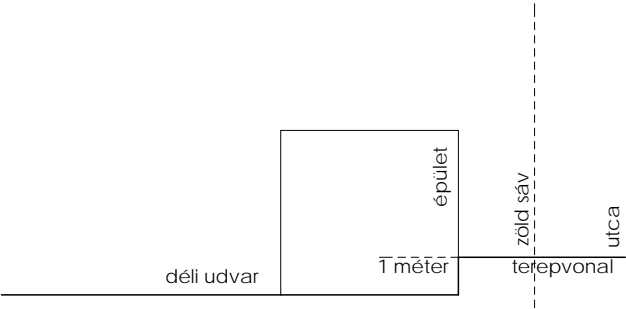
A szomszédos házak geometriája a Donátusra nem jellemző, így a hozzá való illeszkedést nem véltuk szükségesnek. Fontosnak láttuk, hogy mindegyik szomszédtól a lehető legnagyobb távolságra elhúzzuk az újonnan kialakítandó épületet. A nagyobb forgalmú északi utat oldalhatárként kezeltük, és ezért ehhez a telekhatárhoz legközelebb helyeztük el az épületet, azért hogy értékes déli- és nyugati telekrészek alakulhassanak ki. A telket a jobb minőségű szélesebb út felől tártuk fel, szemelőtt tartva, hogy rosszabb időjárás esetén is használni lehessen a bejárót. Az utcától 3 méterre került a tervezendő épület. Az így kialakuló előkertet sűrű növényzettel láttuk el, így választva el az úttól a házat. A leválasztást, az elszeparálást azzal is szerettük volna erősíteni, hogy az utcaszinthez képest 1 méterrel lesüllyesztettük az épületet. Ezt a telekadottságok is indokolták, amit pozitívumként

helyszínrajz

érvényesítettük a koncepciónkban. Ennek pozitív hozadéka továbbá, hogy az utcafrontról egy kisebb tömeg fog megjelenni.

Ezek az alapszempontok gyorsan kirajzolták számunkra az ideális beépítését a viszonylag szűk telkünknek (a későbbiekben készült rá „ellenterv” ami még inkább igazolta az általunk elsőre jónak vélt telekfeltárást). A telepítésünkkel másrésről azt szerettük volna elérni, hogy a viszonylag kis telekből a lehető legtöbb zöldfelület megmaradjon, ezért az autóbeállót rögtön a telek északkeleti bejáratához közel, a ház elé helyeztük el. A telek túlépítését mindenképpen el szerettük volna kerülni, ezért garázst a szó szoros értelmében a tervezés első fázisától kezdve elvetettük, pavilonszerű felépítményben gondolkodtunk.

• **Törvényi szakmai direktívák meghatározása, szakmai evidenciák megfogalmazása:**

Az építészet a legmagasabb szintű szolgálat, amelynek célja, hogy a hasznosságon túl örömet szerezzen a tulajdonosának, ennek tudatában fogtunk neki az alábbi feladatnak.

A telek adottságaira reflektáló telekfeltárás és telepítés számunkra elengedhetetlen volt egy jól működő családi ház tervezéséhez. Ezek voltak azok az állandó szempontok, amelyek végigkísérték a tervezés folyamatát és olyan aspektusként voltak jelen amelyeket alap feltételnek tekintettünk.

A Donátus szőlőhegy volt, amit az 1970-es években

osztottak fel kisebb telkekre a bányászok között. A lakótelepi környezetet ellensúlyozva, lehetőséget biztosított az emberek számára a kertművelésre. Ezáltal ennek a környéknek a történeti miliője átalakult, szőlőskertből hétvégi házas környezet lett, ez a fajta beépítési mód ebben az időben alakult ki.

Fontosnak tartottuk még egy olyan műszaki színvonalú ház tervezését ami korszerű, lehetőséget ad a későbbi plusz gépészeti illetve komfortigények elhelyezésére.

Az általunk megszabott telepítési feltételek nagyvonalakban azért már meghatároztak egy geometriát, a házat a kezdeti fázisokban hasábokra bontva absztraháltuk. Ez megteremtette annak a lehetőségét, hogy vegytisztán végig tudjuk járni a tervezéshez szükséges fázisokat. Az absztrakció lehetővé tette, hogy a funkcionális és szakmai egységek közötti szimbiózist létre tudjuk hozni.

• **Tervezés színvonalát nem szabad süllyedni hagyni**

Erre egy felvetés: Jogában áll az építésznek megmondani az építtetőnek, hogy mi az igénye?

„A házak építésével kapcsolatos valamennyi tevékenység formai és szerkezeti kapcsolatok körébe tartozik. De ha az építész saját szakmai köréből kilépve elő akarja írni az emberek számára, milyenfajta házakban kell lakniuk, az a veszély fenyegeti, hogy bolondot csinál magából. Kétségtelenül nagy az ilyen irányú kísértés, hiszen az építész számára sajátos természetű elméje lehetővé teszi, hogy képzeletbeli körülményeket feltételezve gondolja el terveit.” - Bruce Allsopp

Elejétől fogva nem akartunk ráerőltetni az építtetőre egy formakutúrát és egy általunk ideálisnak vélt életteret. Fontosnak láttuk egy olyan alaprajz és tömeg bemutatását az első „éles” találkozásunkkor, ami tükrözi az építtetőről eddig megtudottakat és az általuk nagyvonalakban megszabott programot (2 szülő, 2 gyerek). Arra törekedtünk, hogy legyen

annyira provokatív az alaprajz, hogy megindítsa a gondolkodásukat. Egy olyan lakóteret tudjunk közösen kialakítani, ami az ő életstílusuk számára a legmegfelelőbb. Természetesen ehhez már társult egy általunk a környezethez, telekhez illeszkedő tömeg. Az alábbi idézet jól szemlélteti szakmai hozzáállásunkat: „Rendkívül fontos az építész befolyása egy ház formájában, hiszen az esztétikus kialakítás annak az élhető megfogalmazása és a megrendelő kívánságának a formába öntése mégiscsak az építész feladata, melyet „művészi formába önt”. - Bruce Allsopp

Az építtető nem rövidtávra tervezett ennek a háznak az építésekor. A megrendelő számára ez lenne az a ház, amit úgy szeretett volna kialakítani, hogy az idősebb éveit is itt töltsé. Ennek ismerete a tervezés szempontjából igen jelentős volt, hogy szükség esetén igény szerint változtatható legyen a „program”. Persze ki lát a jövőbe! - minden mérlegelés és igény figyelembe vétele mellett a mindenkor piaci elvárásoknak meg kell felelni. Meg kell oldani, hogy egy ház üzletileg is flexibilis tudjon lenni. Ahhoz, hogy üzletileg flexibilis házat tudjunk tervezni ismerni kell a piacot.

„Szemlélete a szakirodalomnak először, ami nagyon is helytálló, hogy az építészek nem működhetnek öncélúan, miszerint maximálisan figyelembe kell vegyék az építtető igényeit: „Az emberek barátságos és kényelmes épületeket akarnak, amelyekben kellemes élni; olyan építész, amely az emberrel a maga realitásában számol, és nem tekinti holmi absztrakciónak; teljesíti az eléje tűzött célokat, tekintettel van az ember általános szokásaira és reagálásaira, s tudomásul veszi, hogy az emberek eleven társadalom szülöttei, és nem laboratóriumban állították elő őket.” - Bruce Allsopp

Ruskin szavaival: „Az a művészet, amely

úgy formálja meg és díszíti az ember által emelt épületeket-, hogy látványuk növelje az emberek lelki egészségét”

- **Az építész dolga kitalálni illetve megfejteni, hogy mit szeretne a megrendelő, reális költségeken belül megfelelő lakást tervezni**

Az alábbi Allsopp gondolattal indítanám a bemutatását annak a 10 fázisnak, amelyek szemléltetik a tervezési folyamatot és szemléltetik a megrendelő és építész kapcsolatát:

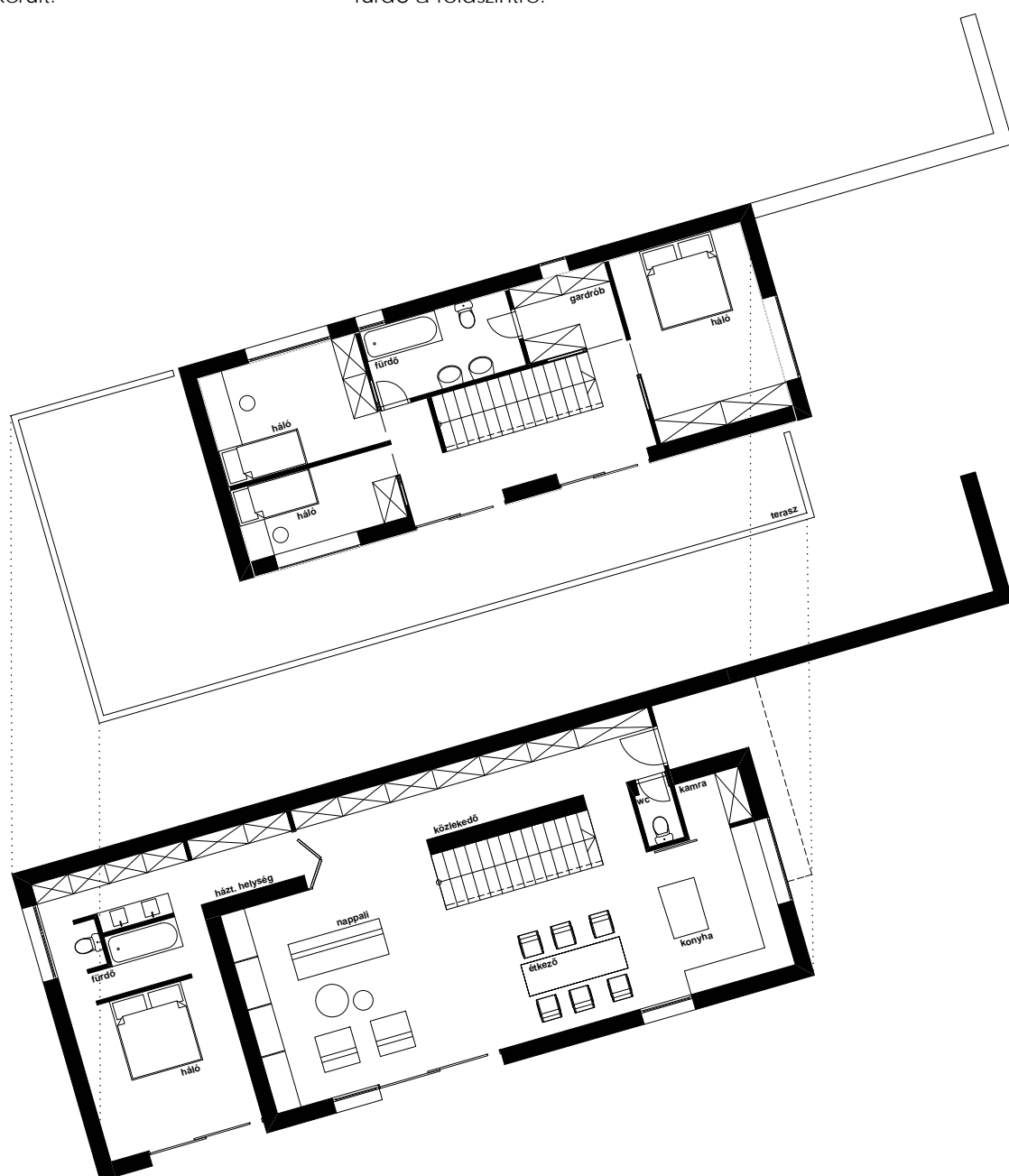
„Az építészeti alkotások esetében a kiválasztott hely, a környezet, a megbízó, a közösség, a költségek, a szerkezet, a funkció és még sok más tényező együttesen jelentkezik az építész agyában, mint egy fókuszban; őbenne fogannak meg a tervek, elméye és a tervezőasztalon kibontakozó terv folyamatos kölcsönhatásának folyamatában. Az építész a médium, de módjában áll, hogy beavatkozzon, és akaratát - mint az egyik, sőt legfőbb ösztönzőt-érvényre juttassa.... Becsvágyó építésekben erős vágy él, hogy eredetiek legyenek, hasonlóan ahhoz, hogy egyes vallásos emberek a mártíromságra vágyódnak; mindkettőben az őszinteségnek ugyanaz a hiánya nyilvánul meg” Az építészet művészet vagy lehet egyáltalán művészet?

1_tervezési fázis:

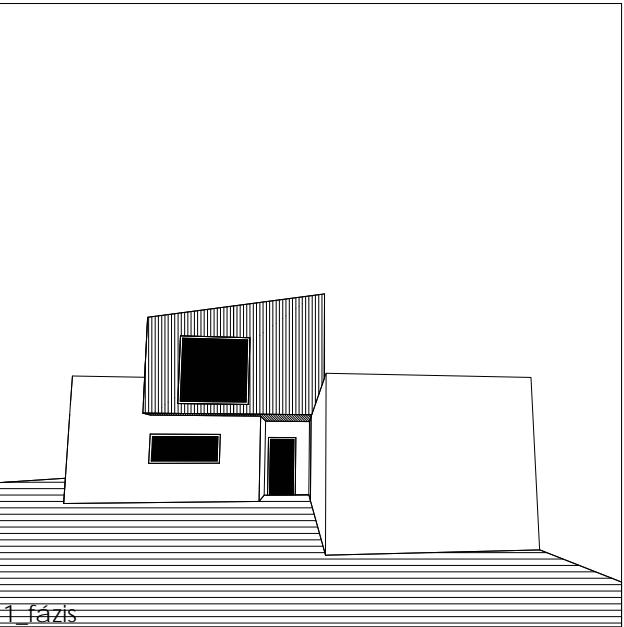
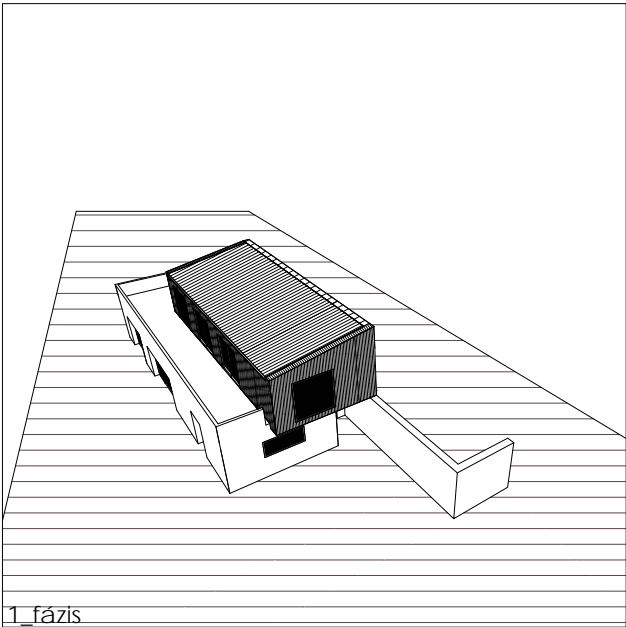
Figyelembe véve a már felvázolt kiindulási szempontokat, a beépítési százalékot és az építménymagasságot, arra a döntésre jutottunk, hogy a épületet egy keskeny tömegben kell megfogalmazni. A forgalmasabb utcafront felől az épületet a lehető legjobban el szeretnénk volna „zární”, egyrészt a forgalom, másrészt az északi tájolás miatt. Az épületnek ezen oldalára a kiszolgáló, illetve elosztó funkciók kerültek. A bejárat az északi közlekedő keleti végéhez került.

A bejárat szempontjából azért is indokolt ez a fajta kialakítás, mert így a telekre való beközeledéstől a legrövidebb az épületbe vezető út. Részben a közlekedőfolyosó tette lehetővé azt, hogy több funkciót lehetett kialakítani egy légtérben, anélkül, hogy bármelyiknek az élettere sérülne. A nappali, étkező, konyha egy térben helyezkednek el, mégis külön-külön megközelíthetők a közlekedőről. Mint már említettem, a megrendelőnek hosszabbtávú tervei voltak a házzal, ezért is került egy szülői háló és egy fürdő a földszintre.

A fürdő is közvetlenül elérhető a közlekedőből, az állandó tartózkodási helyeken való átjárás nélkül. Ez a szeparáltság azért volt fontos, hogy a szülőknek legyen külön élettere a később felnövő gyerekektől, és így a felnőtteknek az évek múlásával ne kelljen feltétlenül az emeleti részt használniuk. Mindenéppen szükség volt a program mérete miatt egy emeleti szint kialakítására, mert a telek beépítési százaléka alacsony volt. A tervezés első fázisában az emeletre 2 gyerekszoba, fürdő és még egy szülői háló került. A felközeledés az emeletre

a központi helyről történik, anélkül, hogy bármelyik funkció légtérét áthasítaná. A cél az volt, hogy a lépcső attraktív részévé tudjon válni az állandó tartózkodási helyeknek. Tömegalakítás szempontjából fontos volt egy olyan kompakt épület kialakítása, ami lehetővé teszi az emeleti szinten terasz létesítését. Nagyobb felnyitásokat a déli- és nyugati homlokzat irányába terveztünk. A benapozás és az általunk meghatározott telepítési elv is erre adott lehetőséget, hiszen a déli irányú a legintenzívebb kertkapcsolat.

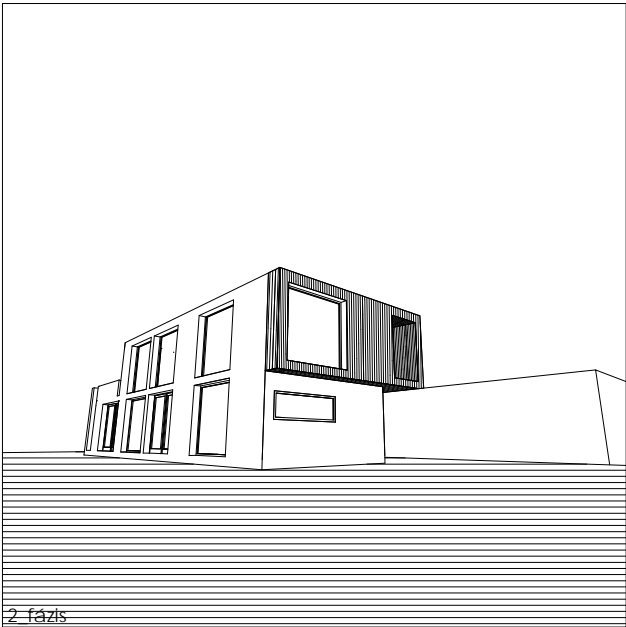
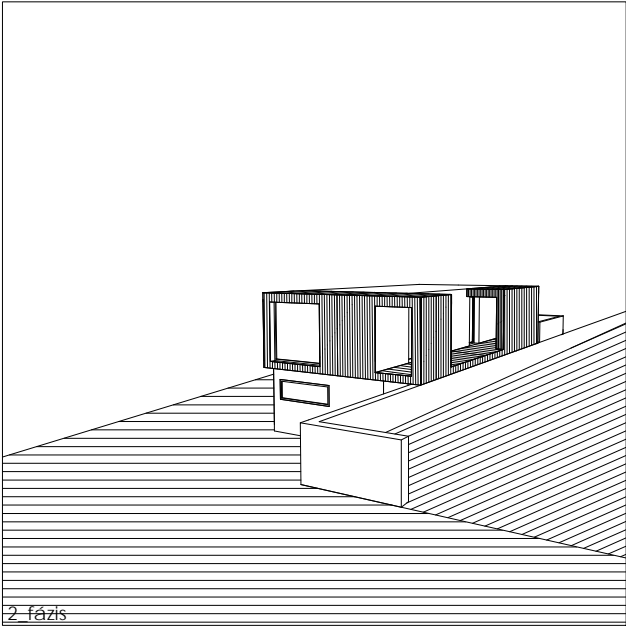

Az első felvetés megindította a megrendelő gondolatmenetét, a felvázolt program illetve funkciókapcsolatok és a tömeg alapján. Hosszas beszélgetés során megismertük az építtetőt, aki nyitott volt az építészeti ötleteinkre, ez jó alapja volt a közös bizalom kialakulásának. Terveinkkel provokáltuk a megrendelőt, hogy ténylegesen ki tudjon derülni, mit szeretne. Életszínvonalukhoz és életminőségükhöz tudták mérni az általunk tett javaslatot, de nekünk szem előtt kellett tartani, hogy a koncepcióban maradjon „puffertér” és a

megrendelőnek maradjon anyagi tartaléka is. A második tervfázisban az alapprogram majdnem kialakult, tudtak azonosulni az általunk felvetett térkapcsolatokkal. Ezen felül felmerült egy télikert kialakításának szükségessége. Az előző fázisnál nem minden tartófal került egymás fölé (a koncepció az volt, hogy a tömegek eltolva kerüljenek elhelyezésre), ezért a szerkezetek racionalizálása érdekében módosítottuk ezt. Így a földszinti közlekedő felett kialakult egy „puffertér”, ami alkalmas a télikert elhelyezésére.

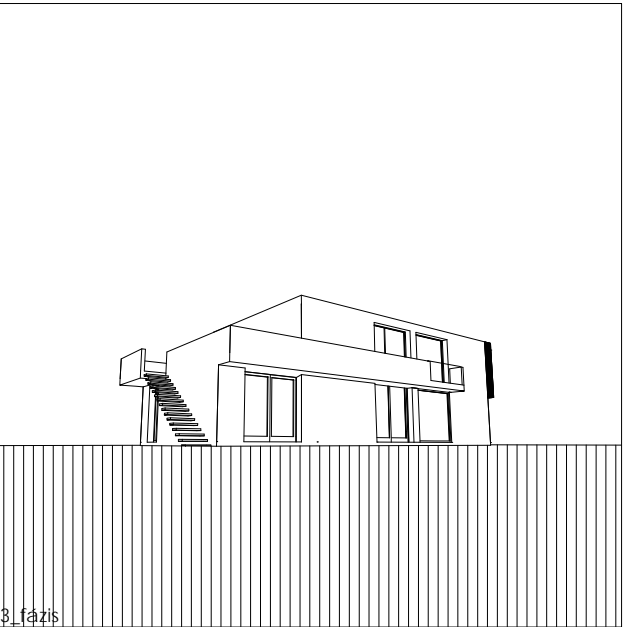
A program kötöttsége miatt, az üvegház nem foglalhatott el nagy teret, ezért is került erre az északi falra, a földszinti közlekedő fölé. Az üvegházat a tömeg intenzív részeként alakítottuk ki. Funkciókapcsolatok szempontjából ideális helyet kapott, mert az emeleti szülői hálóval és az emeleti közlekedővel intenzív kapcsolatot tud kialakítani. A tömeg nagyvonalúbb lett. Az új tömeg lehetőséget adott nagy nyílások elhelyezésre is.

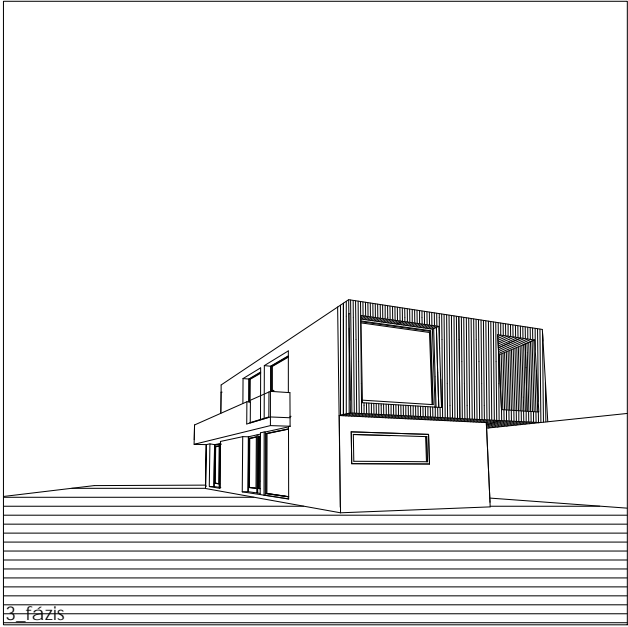

A lakórész kicsúszott a nappali étkező konyha tömege fölé, ez egyben a tartószerkezet optimalizálása is volt. Az első tömegben kialakított terasz délről átkerült nyugatra, ami fontos lépés volt, mivel erről a terasról volt biztosított a városra való kilátás. Ez a terasz felértékelődött, fontosnak találtuk az emeleti illetve a terepszintű terasz közvetlen kapcsolatát, amit egy kültéri lépcsővel oldottunk meg.

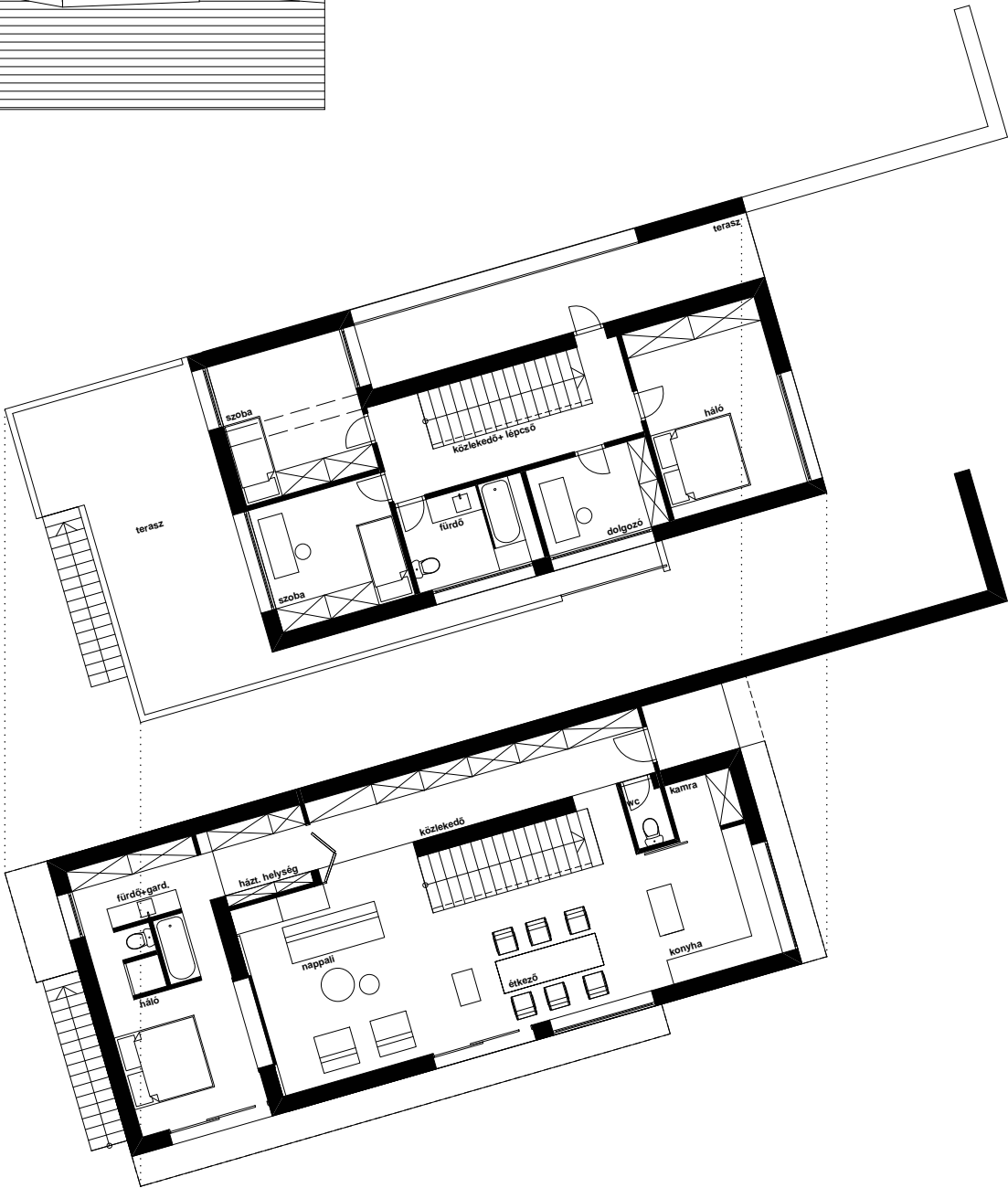
3_ tervezési fázis:

A második fázis hatására a megrendelő biztossá vált benne, hogy az emeleten három hálószobára és egy gardróbra van szüksége. Felmerült, az a lehetőség, hogy a délre néző dolgozószobához egy plusz terasz készüljön, amit összekötöttünk a nyugati terasszal.

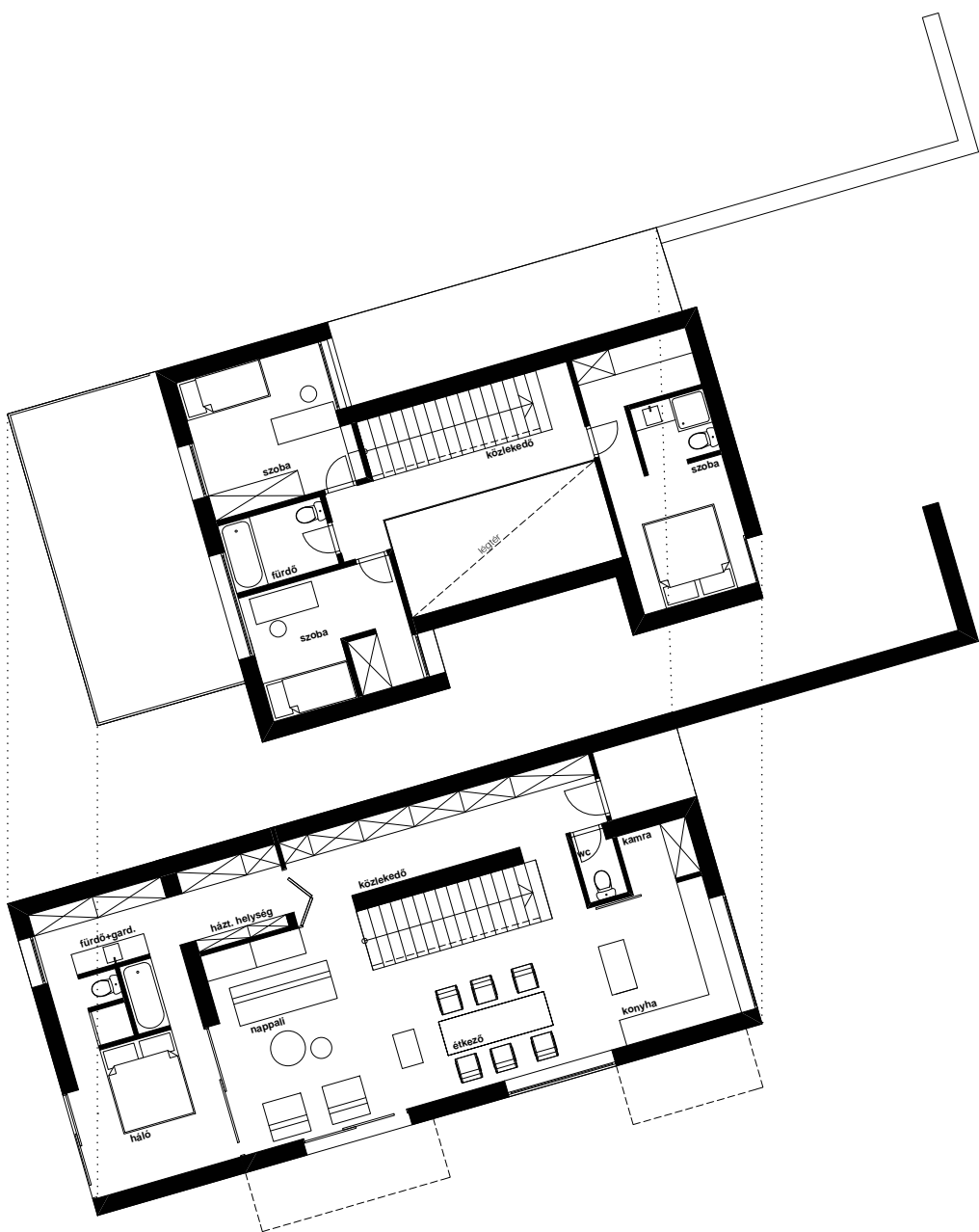
3. fázis

4_ tervezési fázis:

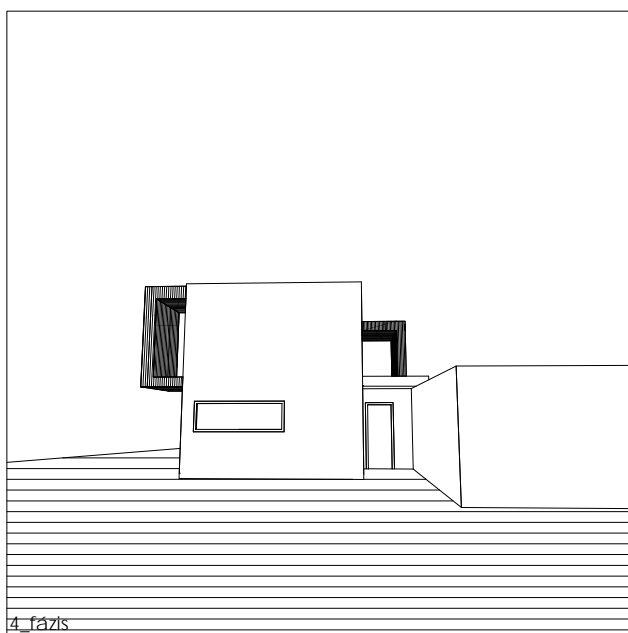
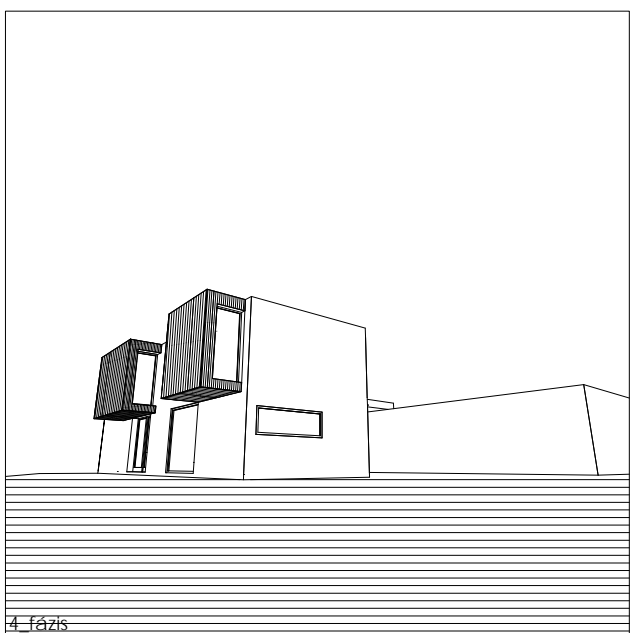
Ez a fázis arról szólt, hogy a meglévő felduzzasztott programhoz kialakítsuk a megfelelő tömeget. Ebben a fázisban a megrendelő elvetette az üvegházat, mérlegelve annak használhatóságát és bekerülési költségét. Ennél a tömegalakításnál fontos szempont volt a lehetőségekhez képest a hálósobák ideális tájolása. Ezt különböző tömegalakítási eszközökkel - tömeg kiugratásával - sikerült megoldani. Ahhoz, hogy az építménymagassági előírásoknak

meg tudjunk felelni és a szükséges programot is teljesíteni tudjuk, azt a megoldást választottuk közösen, hogy a belmagasságokat az OTÉK szerinti minimumhoz igazítjuk. A számukra szokatlan térérzet feloldására - mert eddig polgári lakásban laktak és hozzá voltak szokva a bőséges bel méretekhez - az étkező felett légteret hagytunk, és ezáltal összekapcsoltuk a két térszintet is. Aminek hatását egy felülvilágítóval erősítettük meg.

„Ember egyénisége fontos hogy megjelenjen? - A II.vh idején olcsó, gyors házak lettek építve ez a „modern” építészetének egy része. De az emberek tudatában nem a „modern” gondolatisága maradt meg, hanem a gyors és az olcsó- ez sztereotípia?

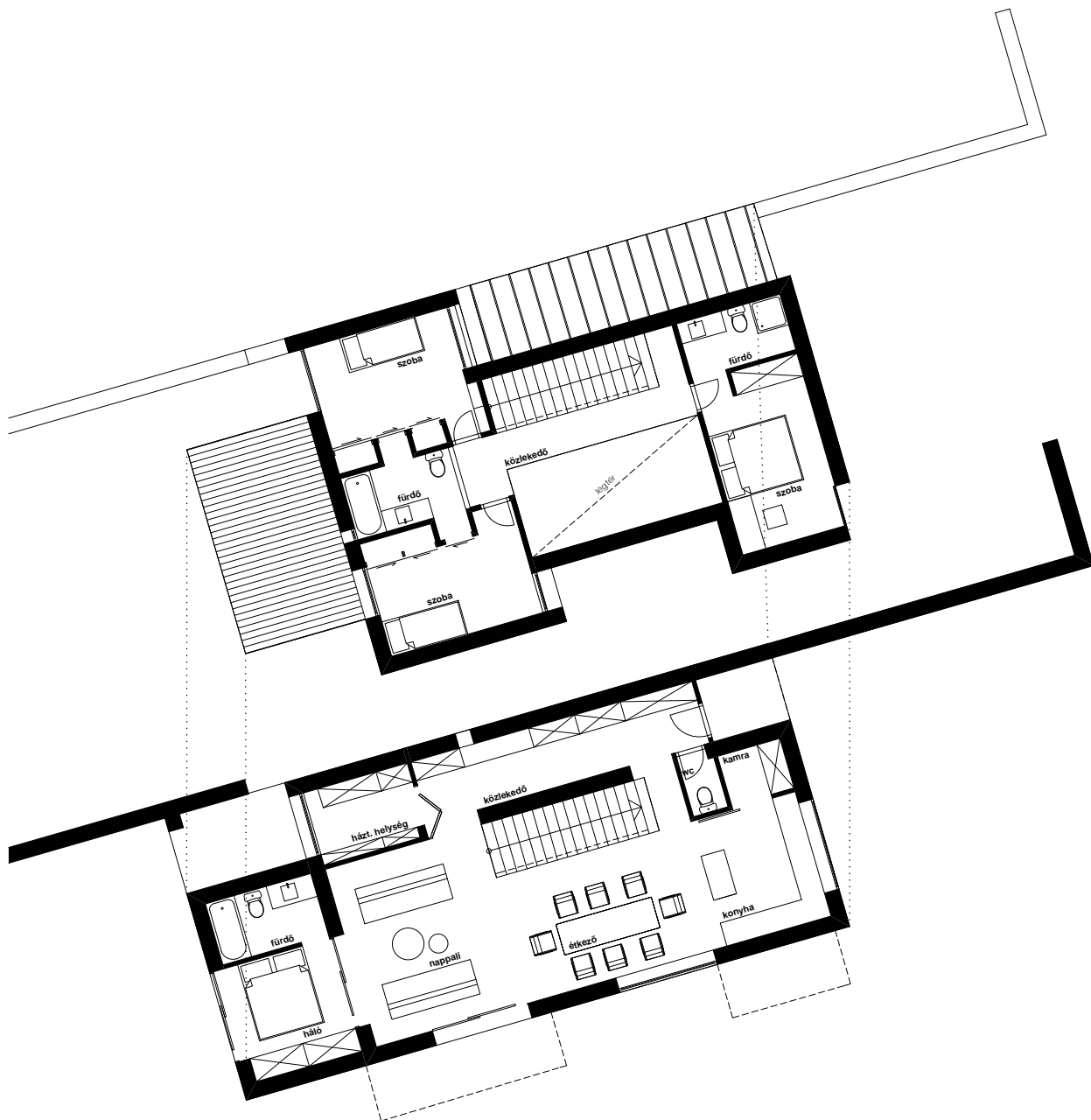
Az ember -individum, házában akarja, kifejteni páratlanságát illetve az tükrözi leginkább az ő személyiségét illetve szokásait, nem szabad hogy kizárólag az építész személyiségét tükrözzék, nagyon fontos kompromisszumra van szükség, aminek az eredménye egy jól működő építészeti értékekkel rendelkező ház lesz.” - Bruce Allsopp

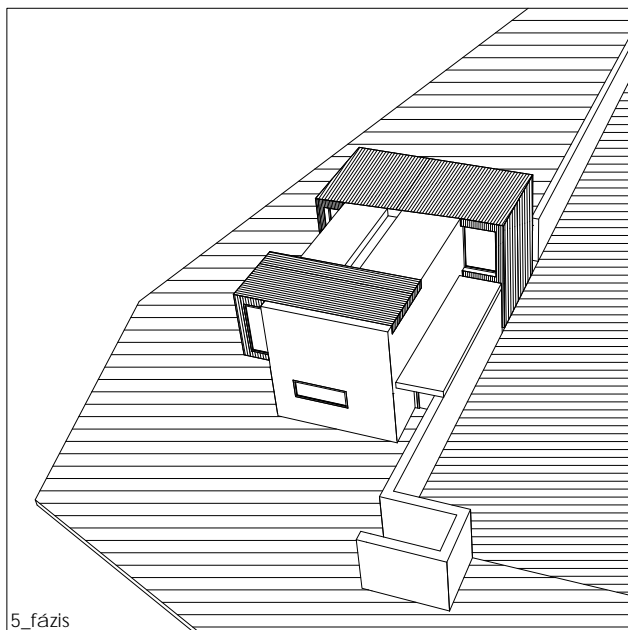
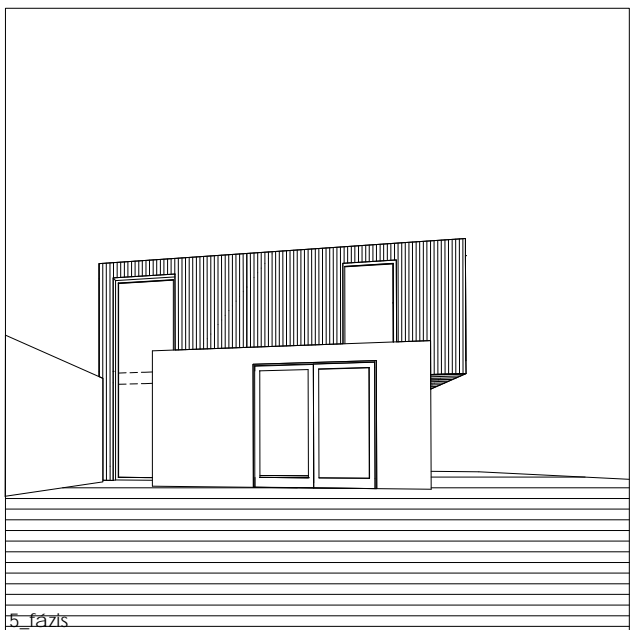

5_tervezési fázis:

Az az igény merült fel, hogy a terek minél inkább együtt tudjanak működni, az átláthatóságok, az átsejlések a térérzetet javítsák. Ennek megoldásaként a közlekedő egy hossz tengelyként jelenik meg, két irányból kap megvilágítást. A földszinti hálószoza, szinte eggyé válik az állandó tartózkodási helyek terével, annak bővítési lehetőségeként. A családi életük szinterei együtt, egymást kiegészítve tudnak jól működni. Természetesen cél a jó térérzet és

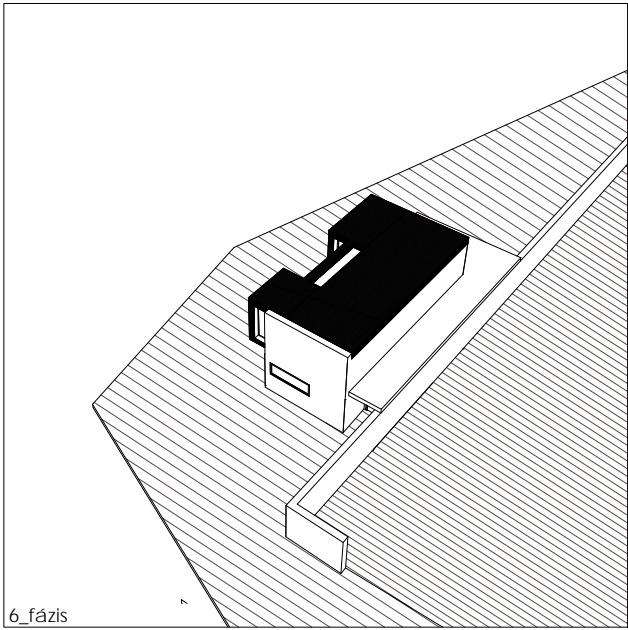
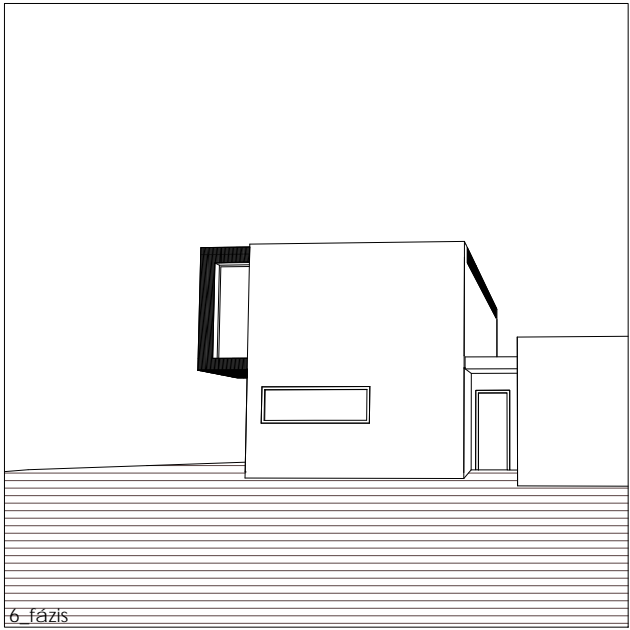
nagyvonalú életterek kialakítása. Az emeleten is hasonló szellemiségben kapcsolódnak össze a funkciók, részben a már meglévő födémáttörés segítségével, részben az egyes funkciók transzparens falainak kialakításával. Ezek optikailag is képesek arra, hogy a térérzetet megnöveljék. Ezen átalakítások során és a megrendelő igényeinek konkretizálása által funkcióját veszítette az északi terasz, amit meg is szüntettünk.

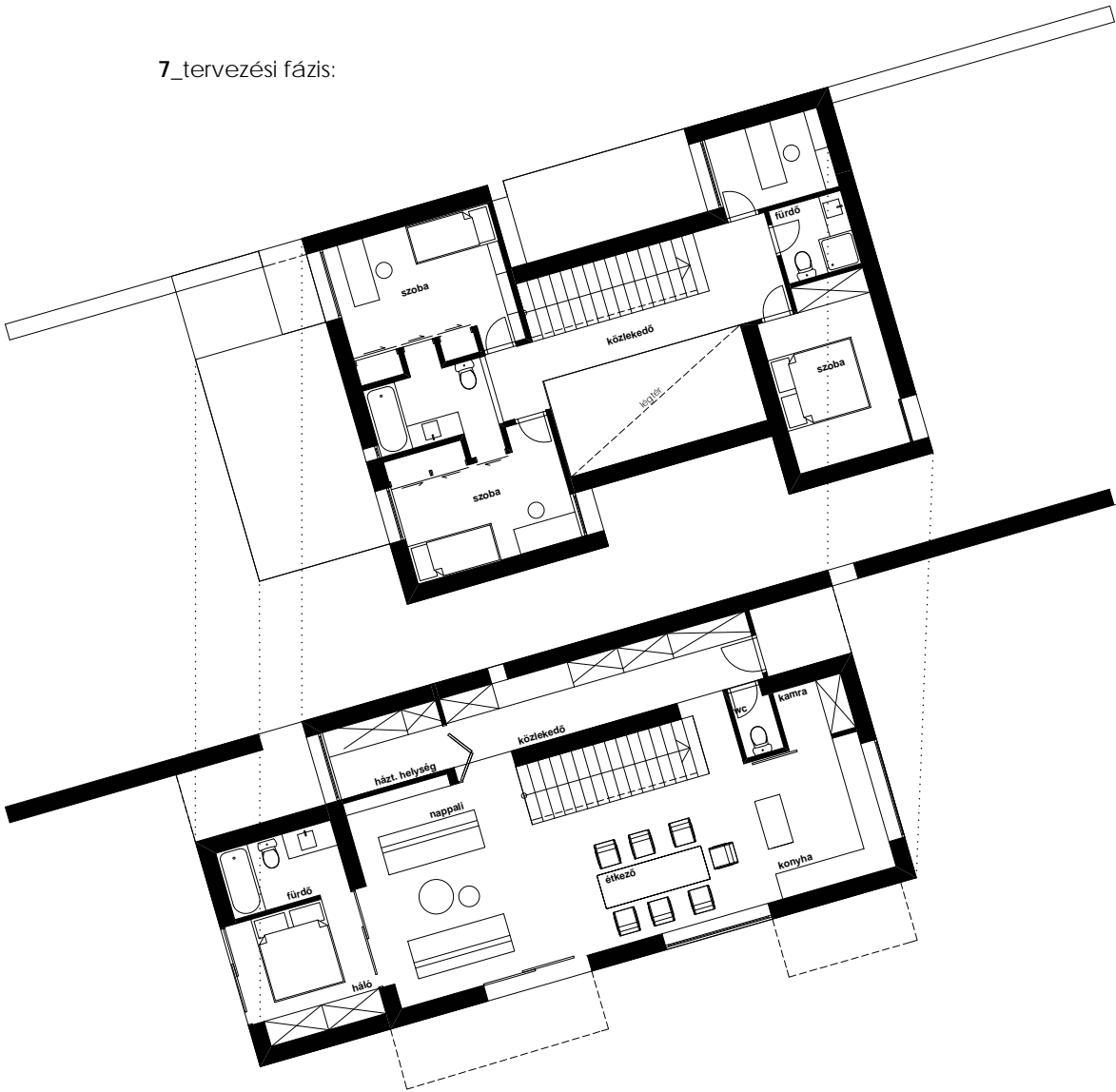

6_tervezési fázis:

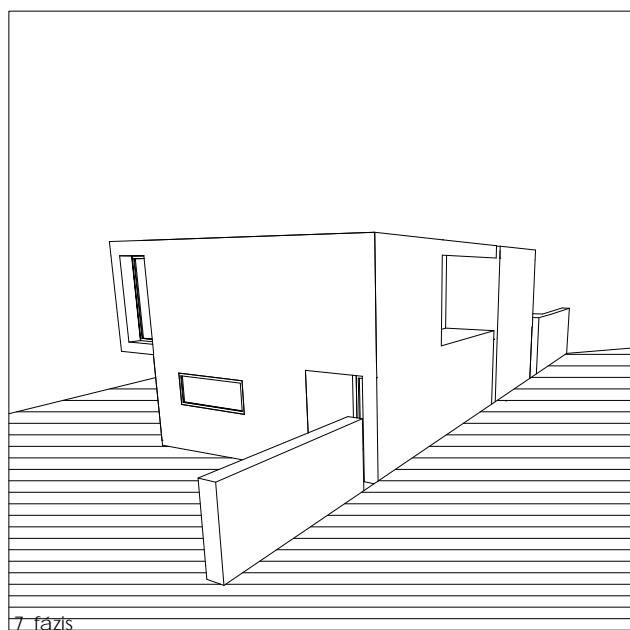
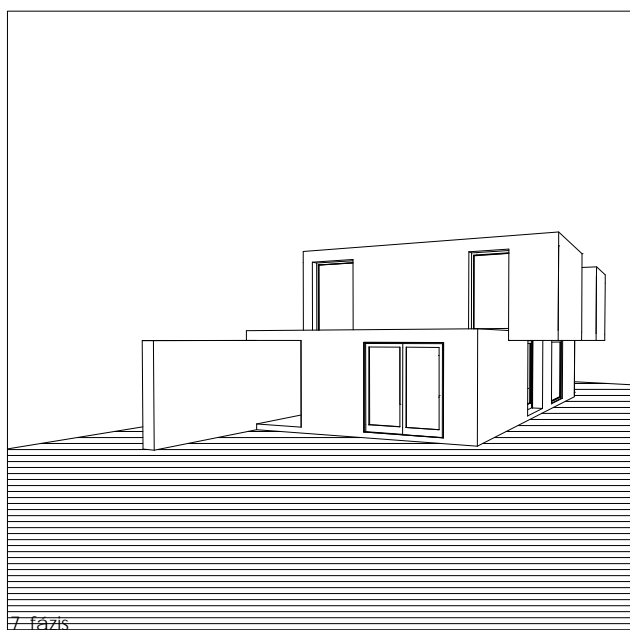
Ez a munkafázis az irodában zajlott le a megrendelővel való megbeszélések eredményeként. A tömeg racionalítására irányult azért, hogy a tervezett funkciók a tömegben is tükröződjenek. Ne felejtsük el, hogy egy állandó küzdés volt a beépítési százaléknak való megfelelés.

7_tervezési fázis:

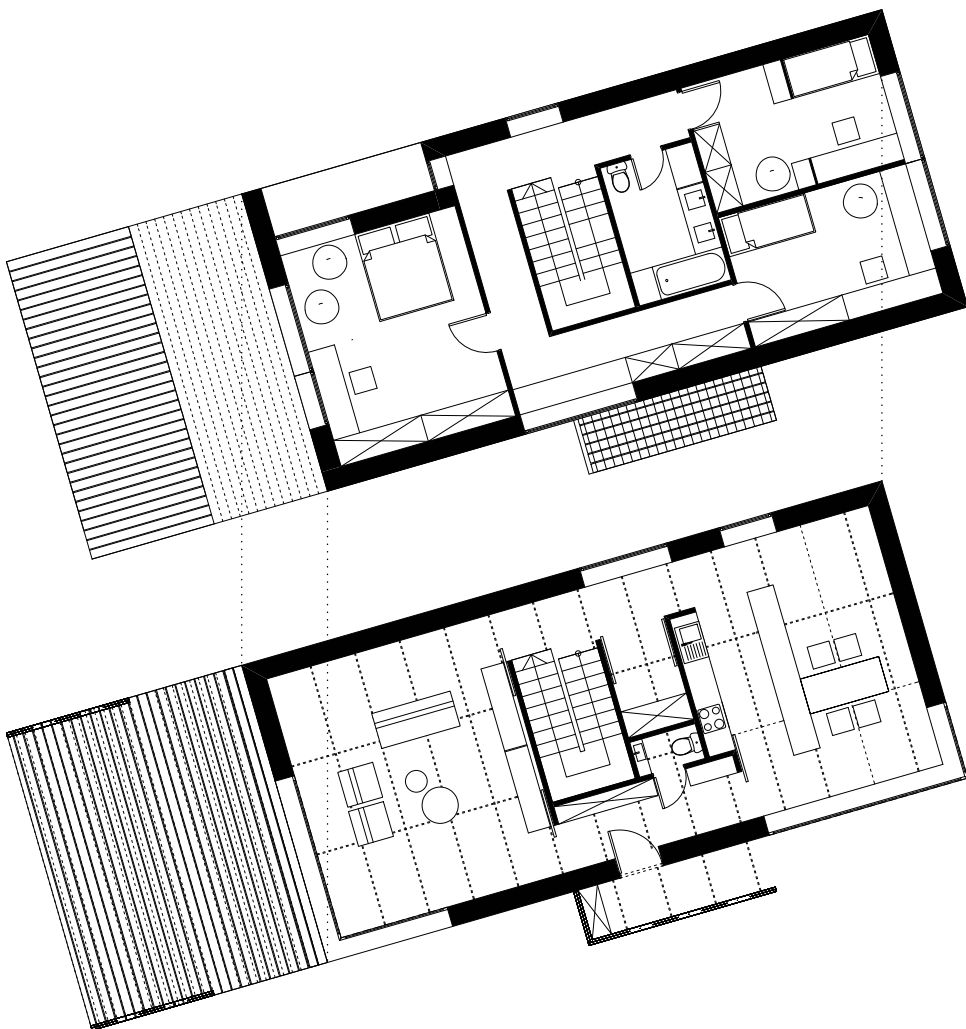
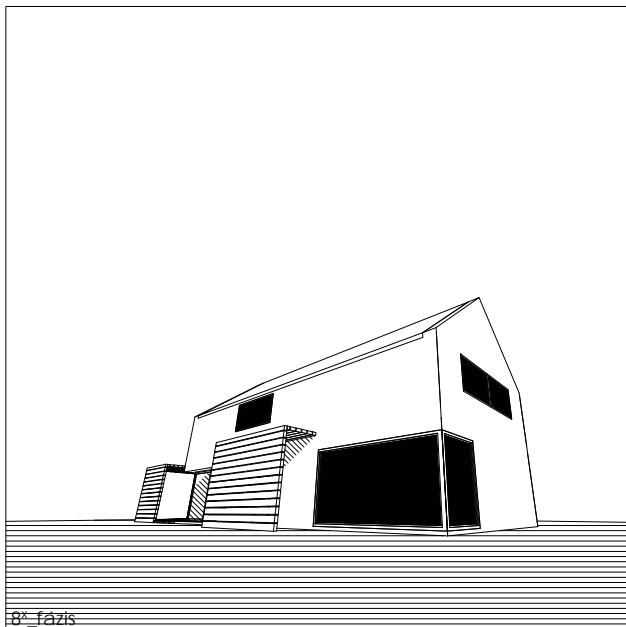

Az előző fázisban próbáltuk a lehetőségeknek megfelelően optimalizálni a négyzetmétereket, de a megrendelővel egyeztetve, az a döntés született, hogy a nagyobb programra van szükség. Ez a fázis igazából azt szemlélteti, hogy a visszaduzzasztott programot hogyan próbáltuk értelmezni. A tömeg már-már tömszivé vált, ennek feloldására azt az építészeti megoldást választottuk, mint a két szint áthatásánál, csak ezt most a kültérre átfordítva úgy, hogy két belső térből az átlátás egy külső téren keresztül történik. A tömeget szűk, feszes sliccek oldják fel.

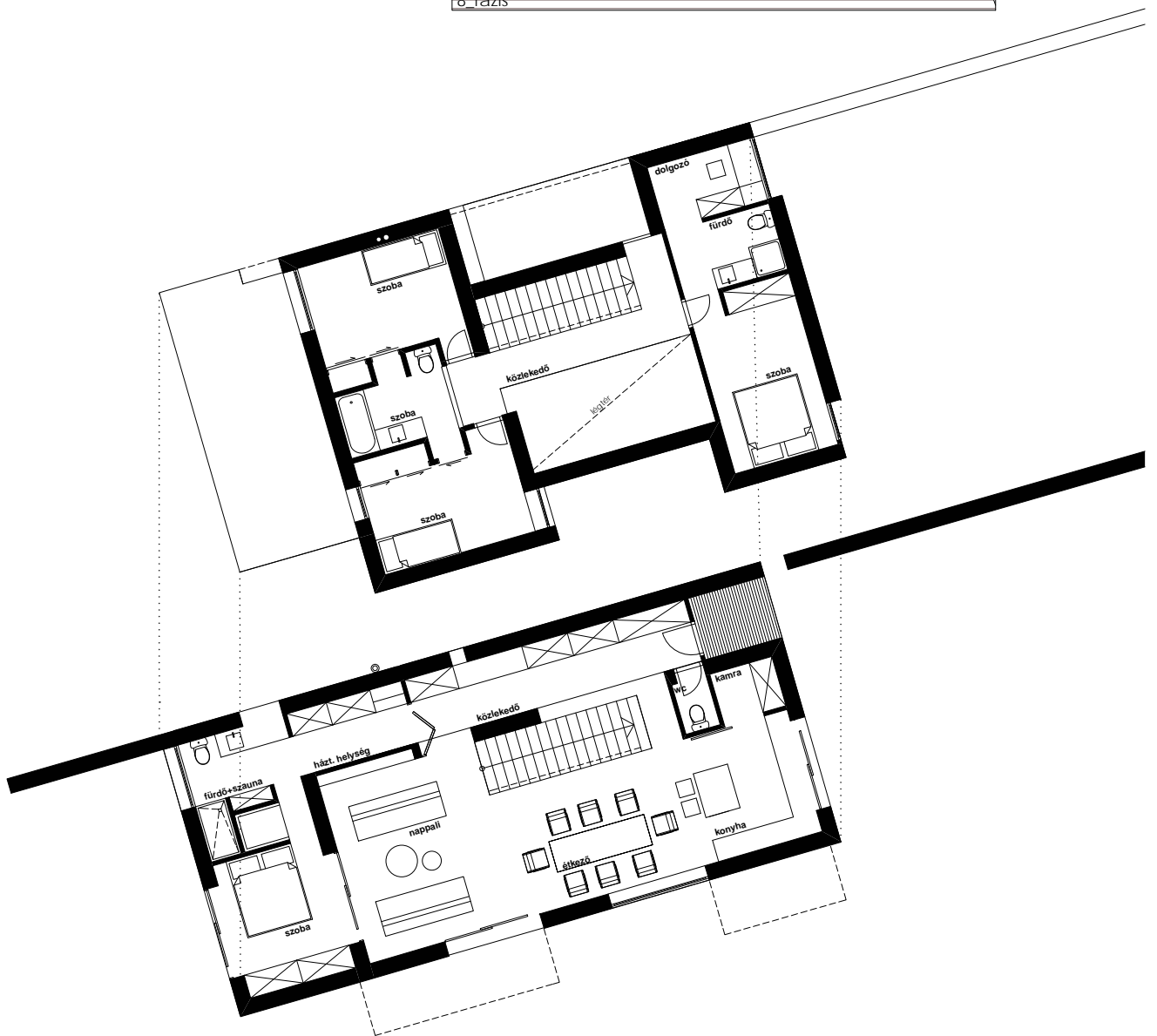
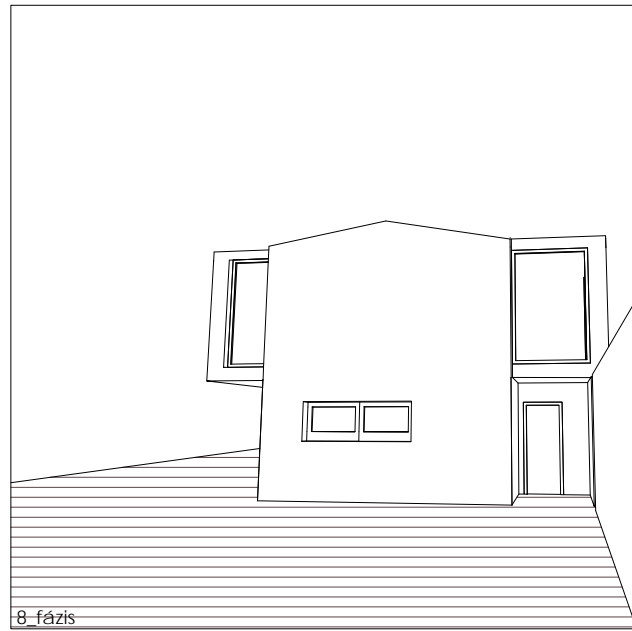

8_ tervezési fázis:

Közben a megrendelőnek kételyei támadtak a lapostetővel kapcsolatban. Hiszen az elmúlt évtizedekben számos problémát lehetett hallani a lapostetők szerkezeti megoldásaival kapcsolatban. Ezért készítettünk kérésének megfelelően egy tanulmánytervet egy magastetős kialakításról. A házat ezzel a tetőmegoldással is ugyan úgy telepítettük mint eddig, viszont megvizsgáltuk azt, hogy jól tenne-e a funkcióknak, ha a bejáratú szituáció máshova kerülne. Ennek az eredménye az lett, hogy az egy légterű funkciókat - konyha, étkező, nappali - szétszabdalta, így ezek veszítettek használhatóságukból. Ez a fázis kísérlet volt arra, hogy a kialakított tömeg tud-e a hagyományos, az éghajlatunknak megfelelő tetőidommal működni.

Megvizsgáltuk azt is, hogy van-e lehetőség arra, hogy emberi nézőpontból a lapostető geometriájával megegyező alakot öltön az épület úgy, hogy mégse kelljen a lapostetős technológiát alkalmazni, figyelembe véve az elmúlt évtizedek tapasztalatait.

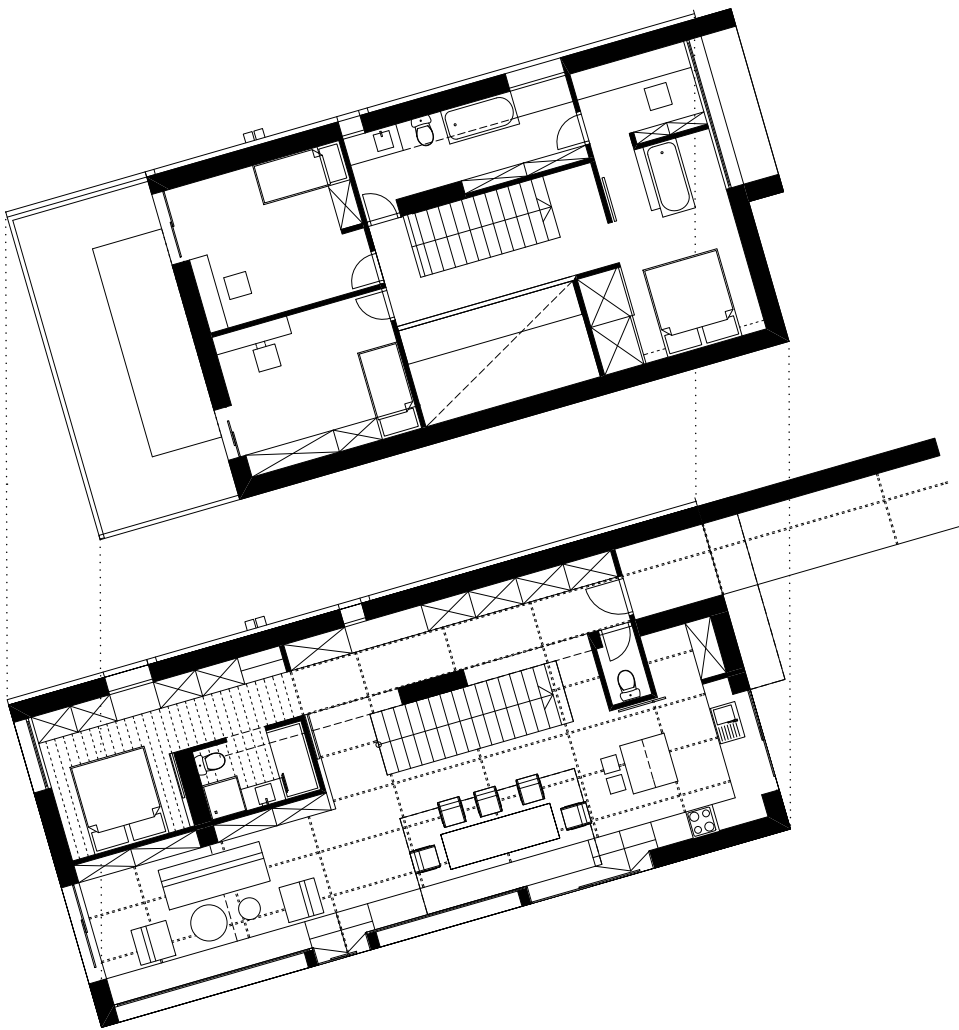

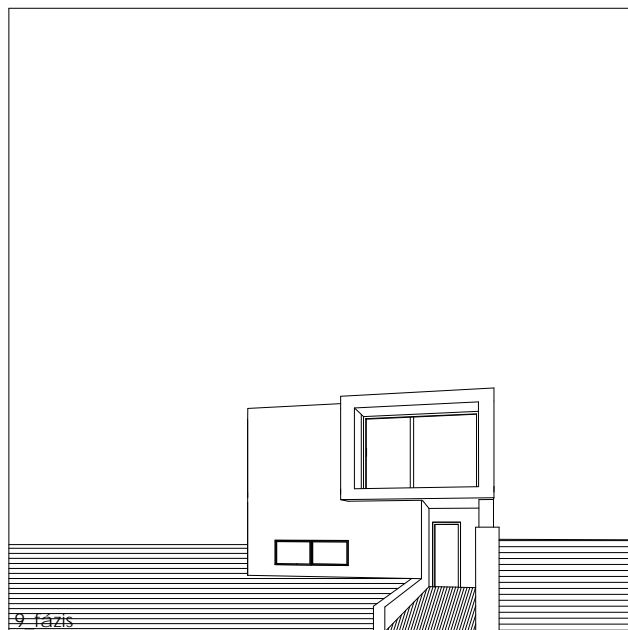
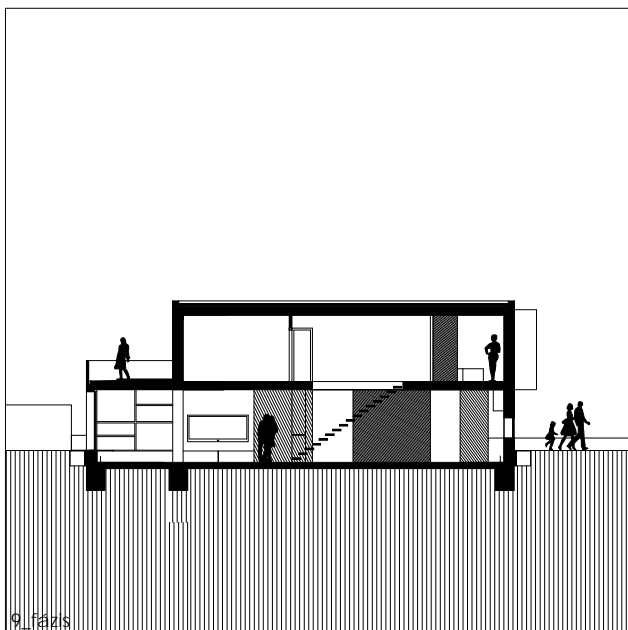
9_tervezési fázis:

Szinte már a végső arcát mutatja a tervezett épületnek, kísérletnek is nevezhető arra, hogy a programot lehet-e még minimalizálni a szükséges helyiségeket megtartva. Ezt úgy próbáltuk megoldani, hogy a közlekedőfelületből vettünk el és átforgattuk a szülői hálót, bevállalva ezzel, hogy egy nem szokványos, hanem inkább hosszított térként jelenik meg a nappali.

Sokat gondolkodtunk azon, hogy a megrendelő meg tudja e szokni az ilyen alacsony belmagasságot polgári lakása után és nem válik-e számára ezáltal disszkomfortossá. Ennek feloldására arra a

megoldásra jutottunk, hogy az egész épületet 60 cm mélyen a talajba süllyesztjük. Ez izgalmas belsőépítészeti lehetőségeket villantott fel. Ez a szintkülönbség lehetőséget adott arra, hogy az egyes funkciók még inkább egyként tudjanak működni. Az egyik térrészben a kialakított párkány a nappali bútorzata, illetve a kiközlekedést biztosító lépcső, az étkezőben már ülőfelületként szolgál, ami konyhapultban végződik. Ez a 60 cm-es szintkülönbség jól szolgált arra is, hogy a bejáratú szituáció a terasz és a privát kert szintjétől egyértelműen el tudjon különülni.

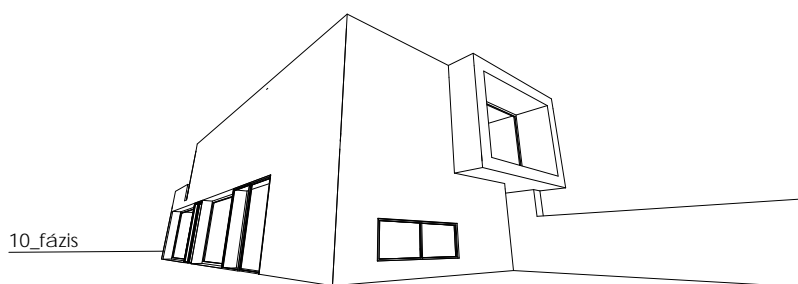

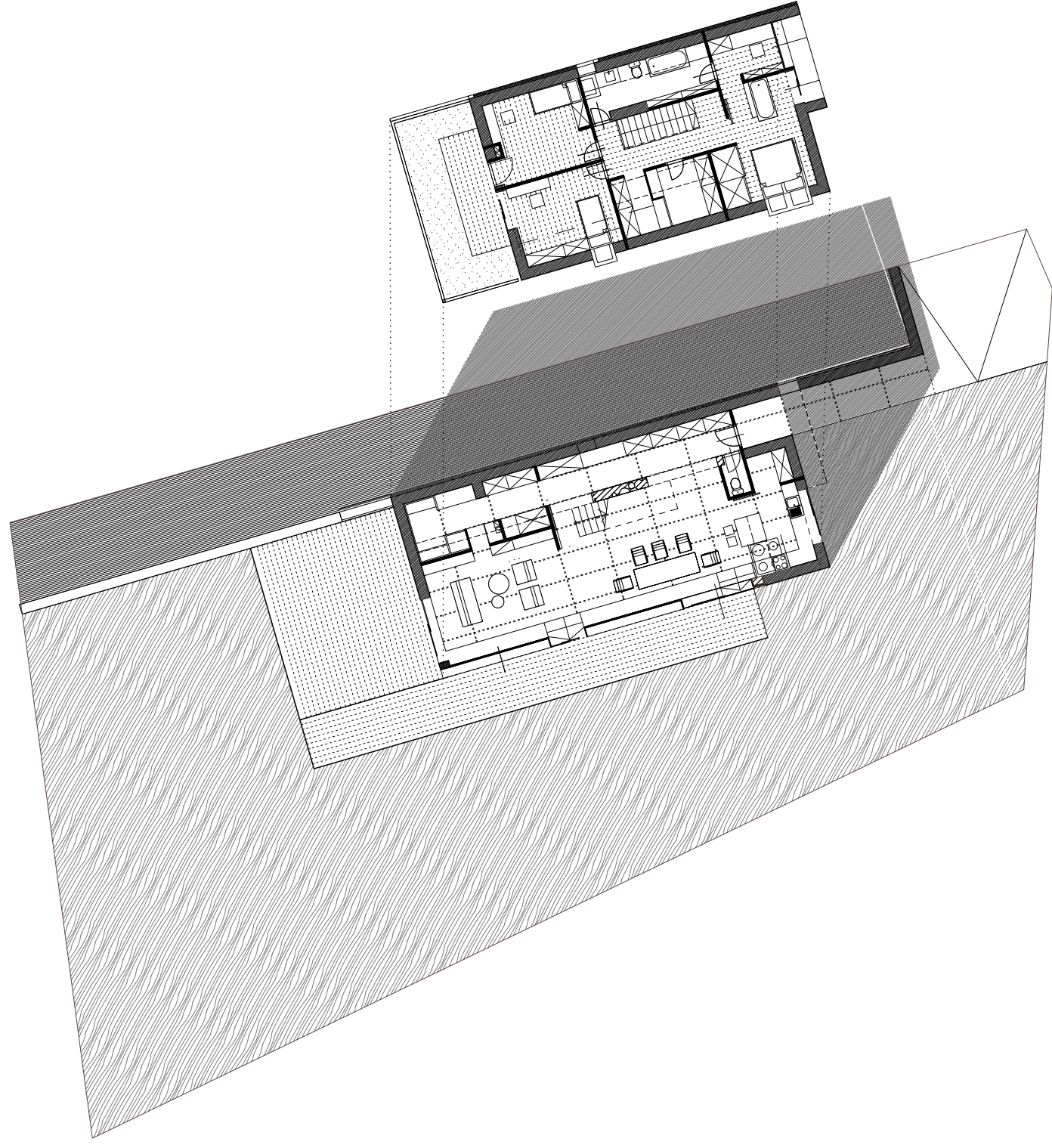

10_tervezési fázis:

Ez volt az utolsó mozzanat, az alaprajzok kialakultak. Hosszas beszélgetés és jövőbeni családi helyzetük elemzése után arra a döntésre jutottak, hogy a szülői háló megduplázása (felső és az alsó szinten is van egy-egy) teljesen felesleges, mert így az egyik színt biztosan kihasználatlanná válik. A földszinti háló megszüntetésével a nappali visszanyerte eredeti geometriáját és még kényelmi funkció is tudott kapcsolódni a társas funkciókhoz: egy szauna. Az emeleti térkiosztás elérte végső formáját, egy nagyobb méretű szülői háló és két gyerekháló, a lehető legoptimálisabb benapozással. A belmagasság ideálisra való növelésének és a program lecsökkentésének eredményeként, a két szint közötti födémáttörést megszüntethették. A lenti nagy közlekedőfelületben elhelyezett rakodófelület mellett kialakítottunk egy gardróbhelyiséget is. A megrendelők szempontjából végig nagyon fontos igény volt, hogy megfelelő tároló felületet tudjon biztosítani a házuk.

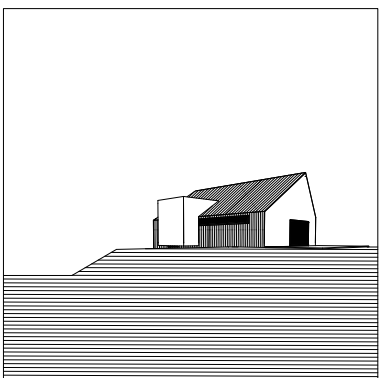
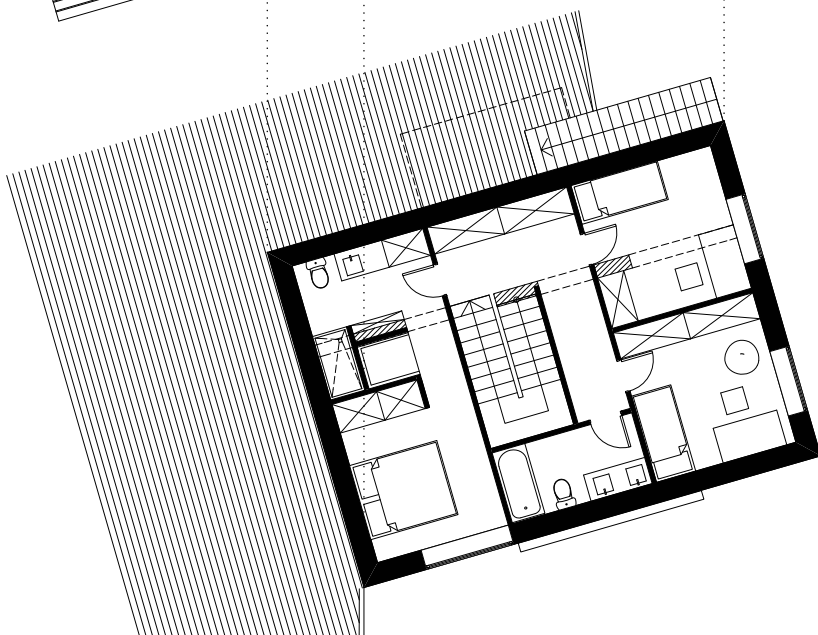
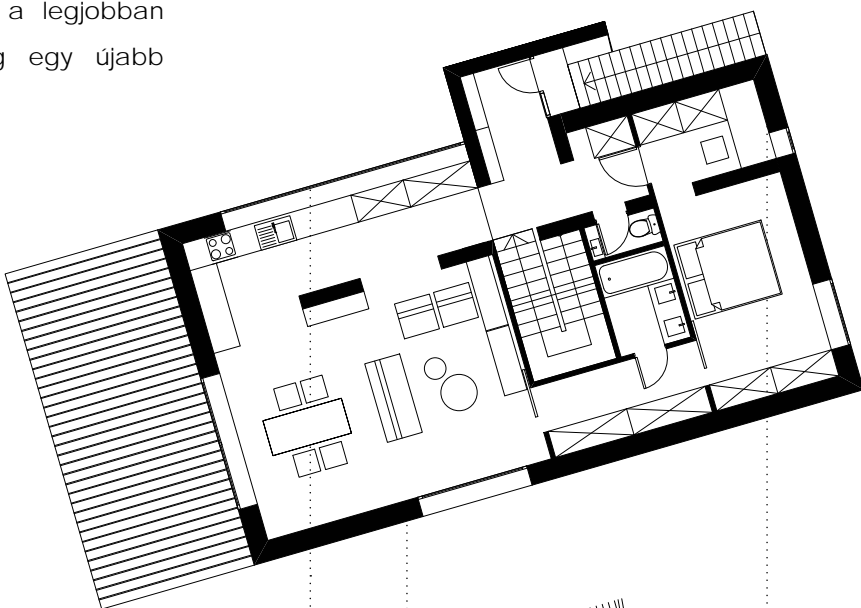
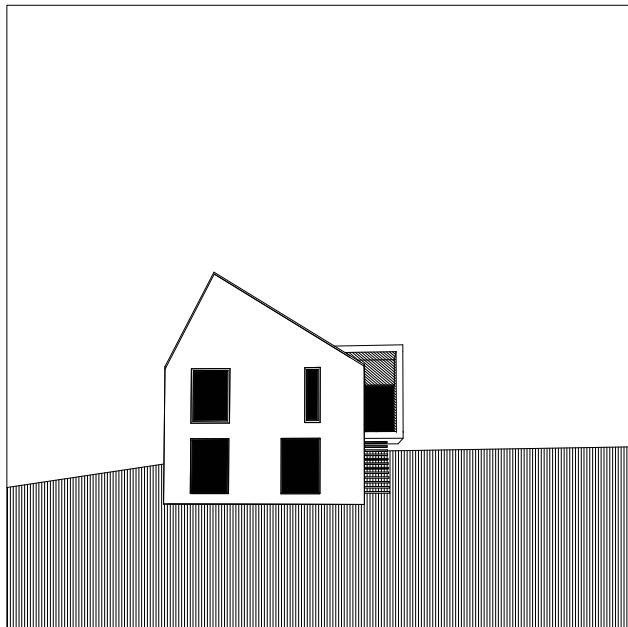
A végső tömegben is a lehető legnagyobb megnyitásokat biztosítottuk. Az üvegfelületek falazat belső- illetve külső síkján való elhelyezésével a homlokzat ritmusát és fényjátékát alakítottuk ki. Ez a síkjatek lehetőséget adott arra, hogy árnyékoló szerkezeteket tudjunk elhelyezni, amelyek egyben a betörésgátlást is szolgálják, így a ház biztonságtechnikai megoldásaként is tudtuk alkalmazni.

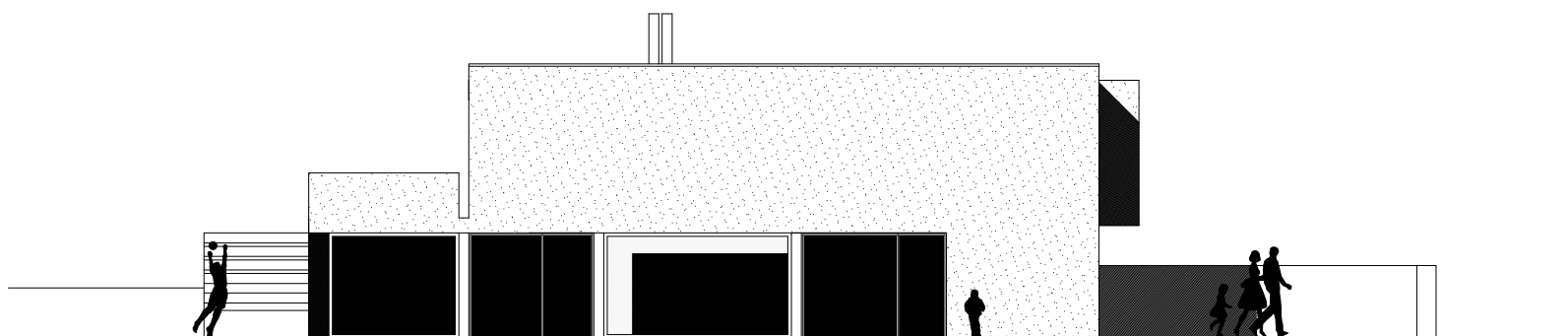
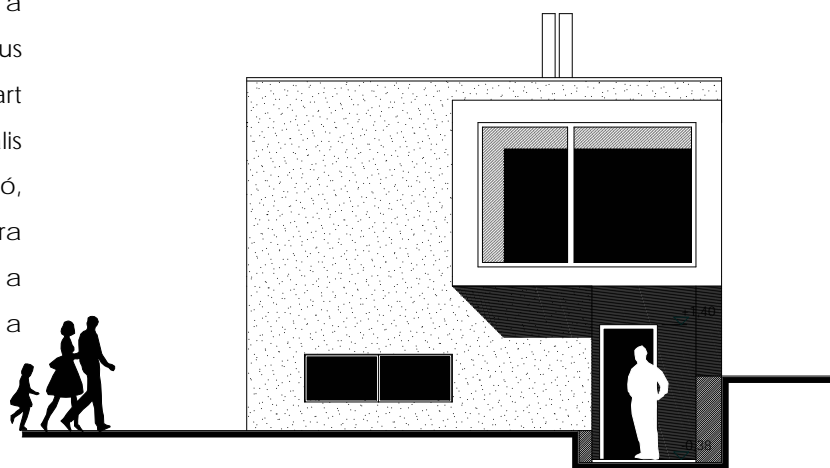
Kell-e tartanunk attól, hogy a házunk más mint a „többi”?

A végleges terv a hatóságokhoz beadásra került, ezzel elindult az engedélyeztetés folyamata. A megrendelő ebben az utolsó pillanatban visszavonta a beadott kérelmet. Az elkészült tervet azért nem akarta engedélyeztetni, mert túl merésznek, túl újszerűnek tartotta, ezért meghátrált. Felkeresett más építészeket, hogy készítsenek másfajta szellemiségben új terveket. Ezek a tervek elkészültek. De a megrendelő mégis visszajött hozzánk. Őszintén bevallva ez a szakmai önbecsülésünknek jól esett. Ez azt jelentette, hogy a mi megoldásuk a ház telekre helyezésében megfelelő volt a számukra, és a mi építészeti gondolkodásunkkal tudtak a legjobban azonosulni. Ezért kértek tőlünk még egy újabb tömegjavaslatot.

Annak ellenére, hogy hosszas munka után a megrendelő nem építette meg a házat, azt a tanulságot lehet leszűrni, hogy ez az együttoldozás mégis egy olyan házat eredményezett, amivel a lehető legjobban tudtak azonosulni. (Valószínű azért sem építették meg a házat, mert egyenlőre anyagi akadályai vannak az építkezésnek.) Egy kellemes visszacsatolása még ennek a történetnek, hogy tudjuk, amikor az elképzelt családi házról beszél, akkor mindig a mi terveinket mutatja meg.

A műhelymunkaszerűen létrehozott, szerves együttműködés lehetővé tette a megrendelő és az építész számára is az optimális tér születését (Ami több fronton is meg lett „versenyeztetve”). Mivel a helyszín történetisége és az egész Donátus telekosztásának dinamikus átalakulása óriási zavart okozott, sokan visszanyúltak a tradicionális építészethez, ami szakmailag nem támogatható, mások meg nem találtak kapcsolódást. Számunkra egy végtelenül leegyszerűsített tömeg, a környezethez való neutrális alkalmazkodás a megoldás erre a problémára.

Ez nem csak tömegében, hanem egyszerű anyaghasználatában is jelentkezett, mint a fehér vakolat. Az alábbiak alapján az következik, hogy kevés eredeti értéke maradt meg ennek a környezetnek, és ami a történetiségéből mégis megmaradt az nagy értéknek számít. Ennek tükrében a tömegstruktúrát úgy alakítottuk ki, hogy a Donátus eredeti beépítését tükrözze (alacsony kis léptékű tömegek, azért hogy ne takarják ki egymás elől a kilátást a város felé).

Fontos szempont, hogy a megrendelő igényeit szem előtt kell tartani, nem egy szoborban, hanem egy általunk kialakított szerethető környezetben kívánnak élni. A közlés megromlásával kialakult egy olyan kép ami a mai építész számára elfogadhatatlan. Olyan klisék, sztereotípiák amik „hamisak”.

3. TÉZIS

A fent említett példa alapján azonban kiderült, hogy megfelelő kommunikációval és kitartással ezek a klisék leépíthetők, ezek a téves sztereotípiák átalakíthatók valós igényekké, de ehhez még bizonyára hosszabb időre lesz szükség. Ez által létre tud jönni egy olyan épület, amely az építettő valós igényeire ad választ a mai építészet eszközeivel.

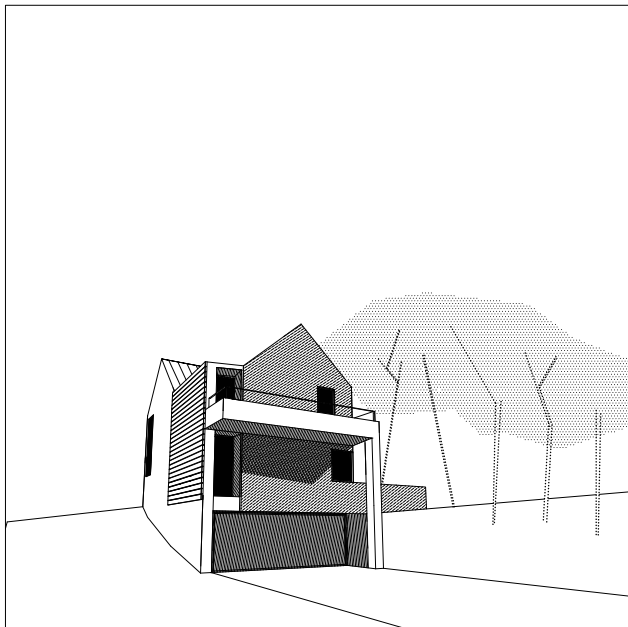

H a r m ó n i a

B / 1 _ b u d a k e s z i c s a l á d i h á z

B / 2 _ k ő v á g ó s z ő l ő s c s a l á d i h á z

b u d a k e s z i c s a l á d i h á z

B/1

A feladat egy Budapest környéki családi ház megtervezése volt. Az ottani ingatlan piacra nem könnyű bejutni, mert ezeket a projekteket általában helyi (budapesti) tervezők viszik el. Mivel egy régi pécsi illetékességű megrendelőnek kellett tervezni Budakeszire, mi jutottunk ehhez a tervezési feladathoz.

A megrendelővel jól sikerült együttműködni, kapcsolatunk harmonikusan alakult, és így sikerült megelégedésére kialakítani az otthonát.

Az építészeti alapkoncepciónk lényeges momentumából engedtünk a tervezés folyamán, mégis pozitív kicsengésűnek tartom a projektet. Jól látszik, hogy hiába építészeti egyértelmű és logikus egy koncepció, nem húzható rá minden felhasználóra. A bejáratok helyzete kardinális az építész és a megrendelő számára is. Amikor utólag felvetődött a kérdés, hogy helyezzük át a bejáratot, visszakoztunk, mert az teljesen átalakította az épület struktúráját, mivel nem erre a bejáratok helyzetre szerveztük a tereket is. Az áthelyezés a megrendelő számára nagyon fontos volt, mert így tudta kialakítani azt a megközelítést a lakószintnek, amit elképzelt magának. (A garázsba való bejárat megmaradt, de alárendeltebb szerepet kapott.) Ez az a helyzet, amikor az alap feltárási elveket mérlegelni kell és a megrendelő kívánságának eleget kell tenni, hogy számára használhatóbbá váljon a ház. Ezzel tömegben kicsit csorbult az épület, hiszen az eredetileg nem így lett tervezve, de funkcionálisan a megrendelő életviteléhez így jobban alkalmazkodik és ez a koncepcionális váltás számunkra is építészeti értelmezhetővé vált.

Fontos gondolatnak tartom, hogy „A családi ház tervezési folyamatának talán legalapvetőbb formája, hogy a család maga tervezi meg a házát!” - Christopher Alexander.

A város ismertetése:

Budakeszi a Lánchíd lábánál elhelyezett 0 km-jelzéstől 12 km-nyire, a János-hegy dél-nyugati lejtőjén elterülő különleges adottságú település. Területe 37,1 km², lakosainak száma kb. 12.600 fő, amellyel a megye közepes nagyságú települései közé tartozik. Keletről és északról Budapest, nyugatról Páty, délről pedig Biatorbágy és Budaörs határolja. Természeti adottságait tekintve jó levegőjű, szép a környezete, a kertvárosi jelleget erősítő településpolitika vonzása nagymértékben meghatározza a betelepülési kedvet és a beköltözők összetételét.

Már régen is Budakeszit társas kocsí (omnibusz) és fiákerközlekedés kötötte össze Budával. 1928-ban az ún. "Bart-autóbusz" szállította az utasokat Budapestre, majd 1937. január 1-jétől a BESZKÁRT (kék busz) indította el járatait, bekapcsolódva ezzel a főváros vérkeringésébe, s csomópontjává válva a környező települések utasforgalmának. Ennek a Budapest közelségnek köszönhetően, nagyon kedvelt terület Budapest környékén, hiszen családi házas környezet, a nagyvároshoz nagyon közel van.

Helyszín ismertetése:

A tervezési helyszín egy saroktelek. A terep erősen lejtős. Az előírások nagyban befolyásolták a kialakított tömeget, mert a beépítési lehetőségeket teljes mértékben ki kellett használni. Telek beépíthetősége: 20%, építménymagasság: 5,0 méter. A telek értékes adottságai a jó tájolhatóság és a kilátás a Budai-hegyekre.

A területre jellemző az erős túlépítettség, jól megmutatkozik a környezeten a sznobéria is. Erre példa a szemben lévő telek, ami egy amerikai származású tulajdonosé, aki a két ország között ingázik és ugyanazt a kényelmet és azt a környezetet szeretné Magyarországon is mint az USA-ban élvezni. Ezért az ottani házát ugyan-úgy építette meg itt is, amely eredetileg sík terepre volt tervezve az Államokban. Csakhogy a terepviszonyok itt lejtősek, ezért a ház terepre illesztése rossz. Azért, hogy ez a kialakítás létrejöhessen nagy támfalakat kellett felhúzni a háza körül. A keleti szomszédra hasonló túlépítettség jellemző azzal a különbséggel, hogy itt a beruházói igények voltak fontosak, két teljes értékű házat (íkerházat) húztak fel, kijátszva az építési előírásokat. Ezeken a beépítéseken látszik, hogy a beruházói igények rossz irányba hatnak az építészetre. A rendezési terveknek szabályozniuk kellene ezt a fajta túlépítettséget, de jól látszik, hogy mindennek megvan a kiskapuja. Ezeknek a tervezeteknek az egységességet, a környezethez való ideális beépítést kellene előírniuk és szabályozniuk.

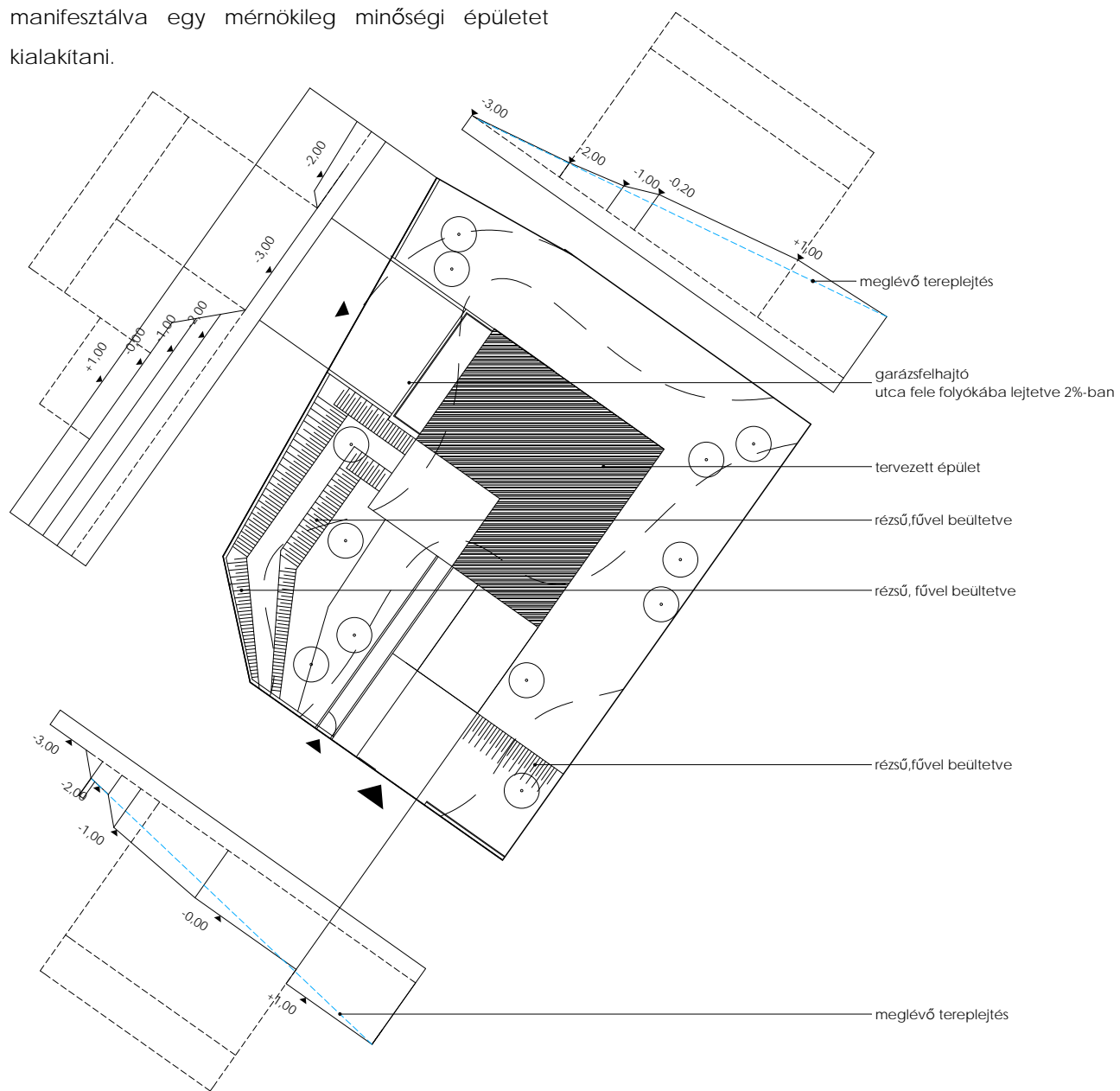
Célkitűzésünk az volt, hogy az általunk tervezett ház ne a túlépítettség jelképe legyen és a terepre illesztést is nagyon fontos szempontnak véltük (ez alapvető tervezési elv, csak ebben a környezetben sajnos nem evidencia). A terepre illesztés több szempontból is fontos: gazdaságosság, optimális funkció elhelyezés, épület tömegarányai.

Telepítés:

Az építész feladata szaktudását alkalmazva olyan kellemes és élhető építészeti környezetet biztosítani a megrendelő számára, amire vágyik, kívánságait manifestálva egy mérnöki minőségi épületet kialakítani.

Fontosabb iránypontok a telepítésnél:

1. Kilátásra való összpontosítás.
2. Azomszédoktól való távolságtartás, nem csak az előírás mértékével. Esetleg az egyes határvonalakon a minimumra szorítkozással.
3. Terepreillesztés-adott terepviszonyok optimális használata és értelmezése.
4. A bejárat ideális elhelyezkedése autós és gyalogos megközelítés szempontjából is.
5. Értékes kültéri felületek kialakítása.

Az alábbi iránypontokat figyelembe véve telepítettük az épületet, amely egy „L” alakú tömegben fogalmazódott meg. Hátat fordítva az északi égtájnak, a házat „feltöltük” az északi telekhatárra, attól 3 méterre helyeztük el. A keleti szomszédtól lehetőségekhez mérten eltartottuk, hogy ne vessen árnyékot túlnőtt tömege a mi épületünkre. Az „L” alak két szára körülölel egy teraszt, ahonnan a legjobb a kilátás a Budai-hegyek felé. A terepviszonyokból adódóan a lakótér padlószintje a

déli utca szintjére került. A nyugati utca szintje a padlószinthez képest 3 méterrel lejjebb van. Így azt a megoldást választottuk, hogy az autóbeállót a nyugati utcaszint magasságban helyezzük el. Ezért egyértelműnek tűnt, hogy a gyalogos bejárati szituáció is ide kerül. Megérkezés szempontjából ezt a homlokzati frontot ideálisnak véltük, mert ezáltal az alárendeltebb északi épületrészben alakul ki a beközelkedés.

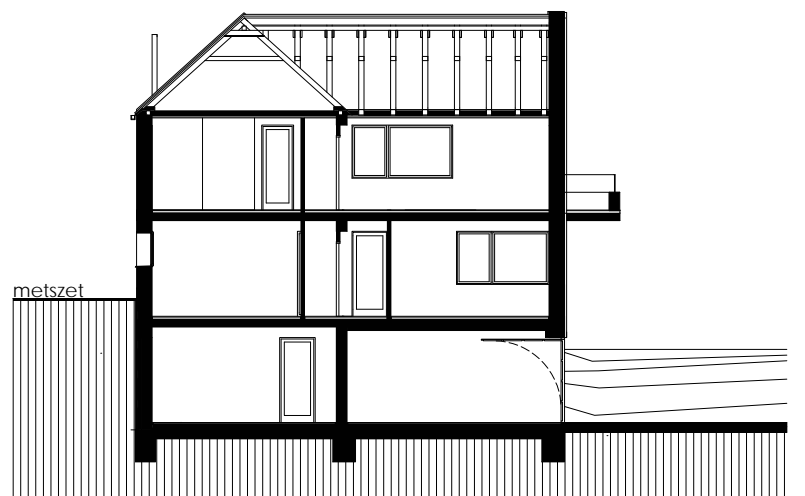
A terepre illesztés szempontjából elengedhetetlen volt az említett telekfeltárási megoldás. A ház telekre illesztése generálta, hogy egy szint félig a terepben helyezkedjen el, ez alárendeltebb helységek elhelyezésére volt csak alkalmas. Mivel az autós közlekedést a nyugati telekrészről oldottuk meg, ezért értékes telekrészeket szilárd burkolattal nem kellett megtörni és térszint béli különbség is kialakult az autóbeálló és a terasz között, biztosítva annak zavartalanságát. Ezek az aspektusok voltak ennél a telekszituációnál azok, amelyek számunkra az ideális telepítést meghatározták. Ez a telepítési megoldás magával hozott egy tömegalakítási megoldást, amelyet alkalmaztunk is („L” alakú épület).

A ház alapterülete viszonylag nagynak mondható, fenntarthatóság- szempontjából energiatakarékos megoldásra volt szükség. A megrendelő nem akarta, hogy teljesen önfenntartó legyen a ház, de az energiatakarékosságot és a modern gépészeti megoldásokat fontosnak tartotta. Gépész tervezővel optimalizáltuk az épület határoló szerkezeteit és gépészetét a fent említett elvárásoknak megfelelően. A ház funkcionalitására nagy hangsúlyt fektettünk, nem szabad, hogy egy háznak csak a burka legyen „szép”. Egy jól működő alaprajz sugall egy jól működő tömeget és ezek együttese ad egy esztétikus házat. Sokszor az építészek sem hisznek abban, hogy modern körülmények között is megvalósíthatók a megfelelő életterek. Sokszor „design” helyett silány tervek születnek, pedig minden épületet egységiségében kell kialakítani, reagálva a helyszín különböző adottságaira. Oda kell figyelni arra, hogy nehogy a nagyban való gondolkodás csapdájába kerüljünk. Mert így olyan terek alakulhatnak ki, különös tekintettel a családi házakra, amelyek a használók számára élvezhetetlenné válnak. Évezhetetlen olyan módon, hogy energiafelhasználás szempontjából megszorításokat

kell alkalmazni, amitől az otthon nem lesz komfortos és gyakran olyan terek alakulnak ki amelyek használók számára értéktelenek. Az általam bemutatott családi háznál, annak ellenére, hogy nagy alapterülettel dolgoztunk, figyeltünk arra, hogy ezek az ne következzenek be.

A helyszín első bejárásánál már tudtuk, hogy ezen a területen egy „hagyományos tömeg” elhelyezése szükséges, utalva környező meglévőiségekre és a hely struktúrájára. A megrendelővel való első találkozás is azt sugallta, hogy számukra az ideális otthon egy klasszikus házszerű tömegben rajzolódik ki. Ez jelenthetné azt is, hogy viszonylag konzervatívak, de nem állítható teljesen, mivel az újszerű ötleteinktől sem zárkóztak el. Anyaghasználatban igyekeztek a jól bevált konvenciókhoz közelíteni, de fontos volt egy olyan lakókörnyezet kialakítása, ami tükrözi az egyéniségüket és egyben minden igényüket ki tudja elégíteni.

A kulcsfontosságú kérdés ennek a feladatnak a megoldásában a jó terepre illesztés, és ennek a tömegbeli vonzata volt. Talán ez ennek az építészeti egyenletnek a megoldása.

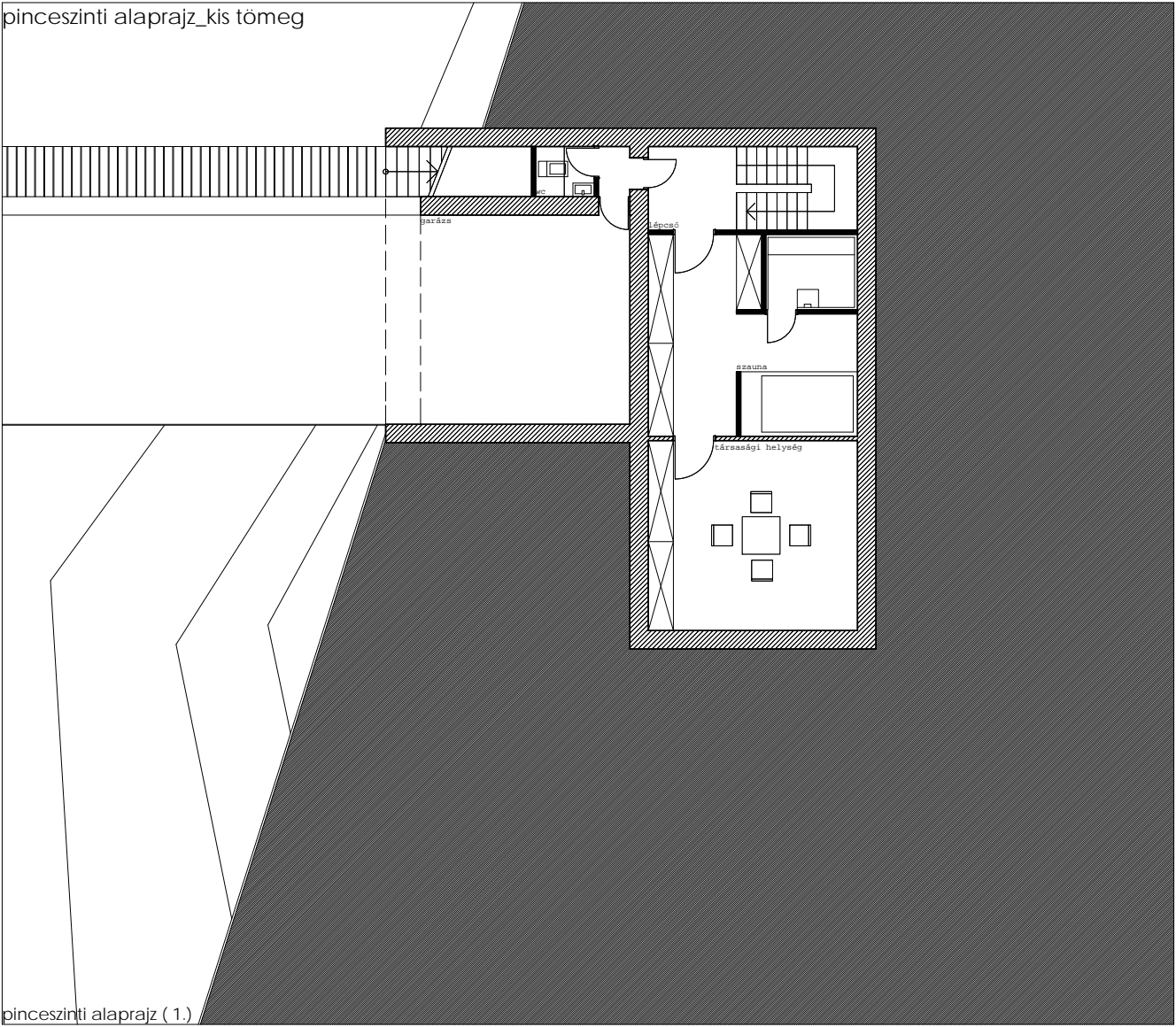

A tervezett ház egy fiatal házaspár tulajdona, akiknek már van egy kis gyerekük és rövid időn belül szeretnének még egyet. Fontos szempont volt a házban olyan terek kialakítása, amik a családi együttlét terei tudnak lenni. Társasági életük is aktív és ennek is teret szerettek volna adni. Ezek az alapfeltételek körvonalazódtak, melyek a tervezés alapját szolgálták. A megrendelővel könnyű volt beszélgetni az építészetről, mert ő is műszaki végzettséggel rendelkezik. Elengedhetetlen a megrendelővel az egyértelmű kommunikáció, annak a megmagyarázása, hogy az egyes szerkezeti,

funkcionális változtatások milyen hatással vannak az épületre és magára a beruházásra.

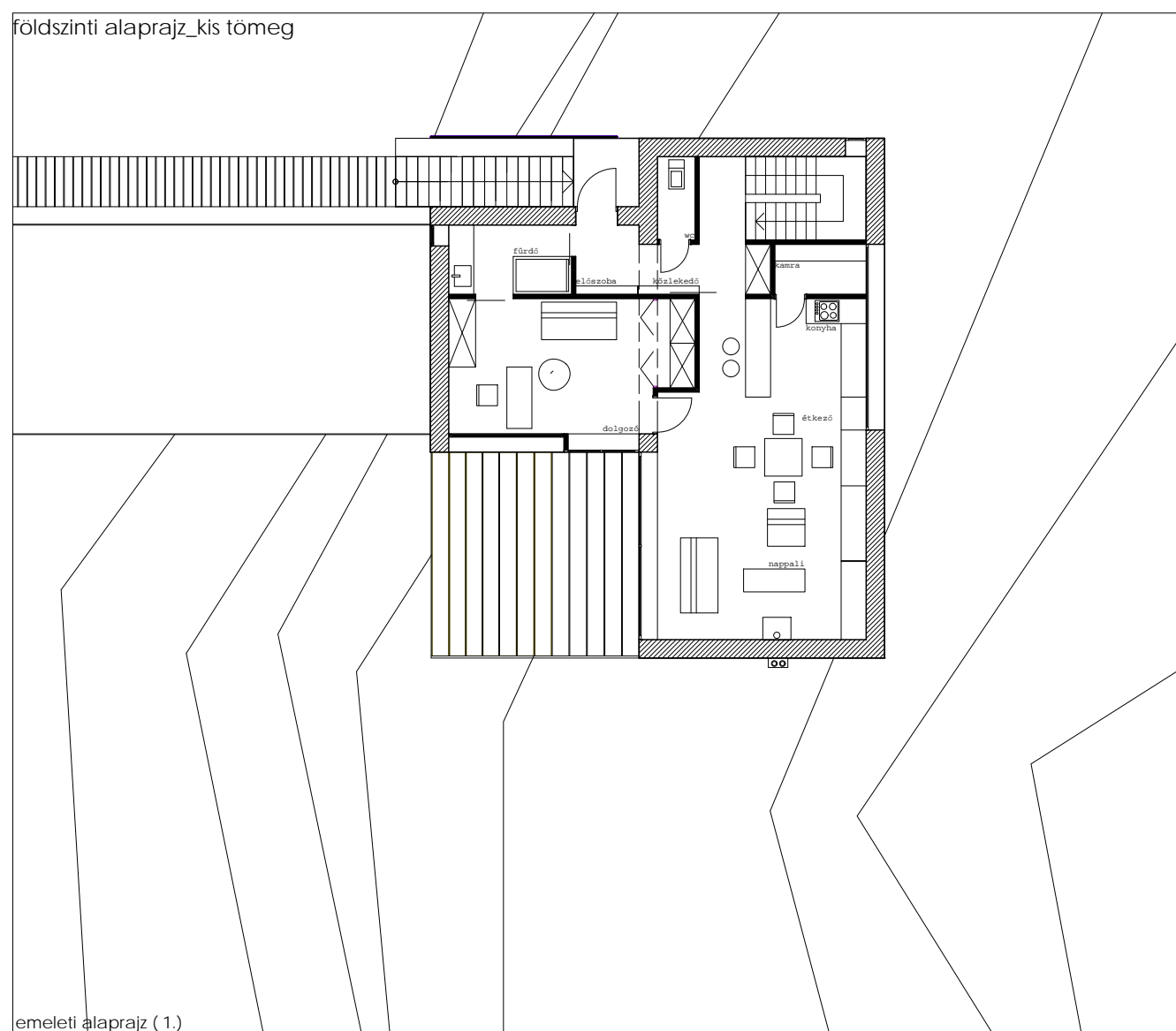
Fontos leküzdeni azokat a politikai, társadalmi és gazdasági eszméket, tévhiteket, amelyek meggátolják a megrendelőt abban, hogy a számára megfelelő környezetben élhessen.

A ház kialakításában fontos szerepet játszott egy jól működő, a környezethez kialakított bejárat. Az első kisebb program esetében a bejárat a lakószint padlószintjéhez képest egy szinttel lejjebb került, ezért szükséges volt egy lépcső kialakítása.

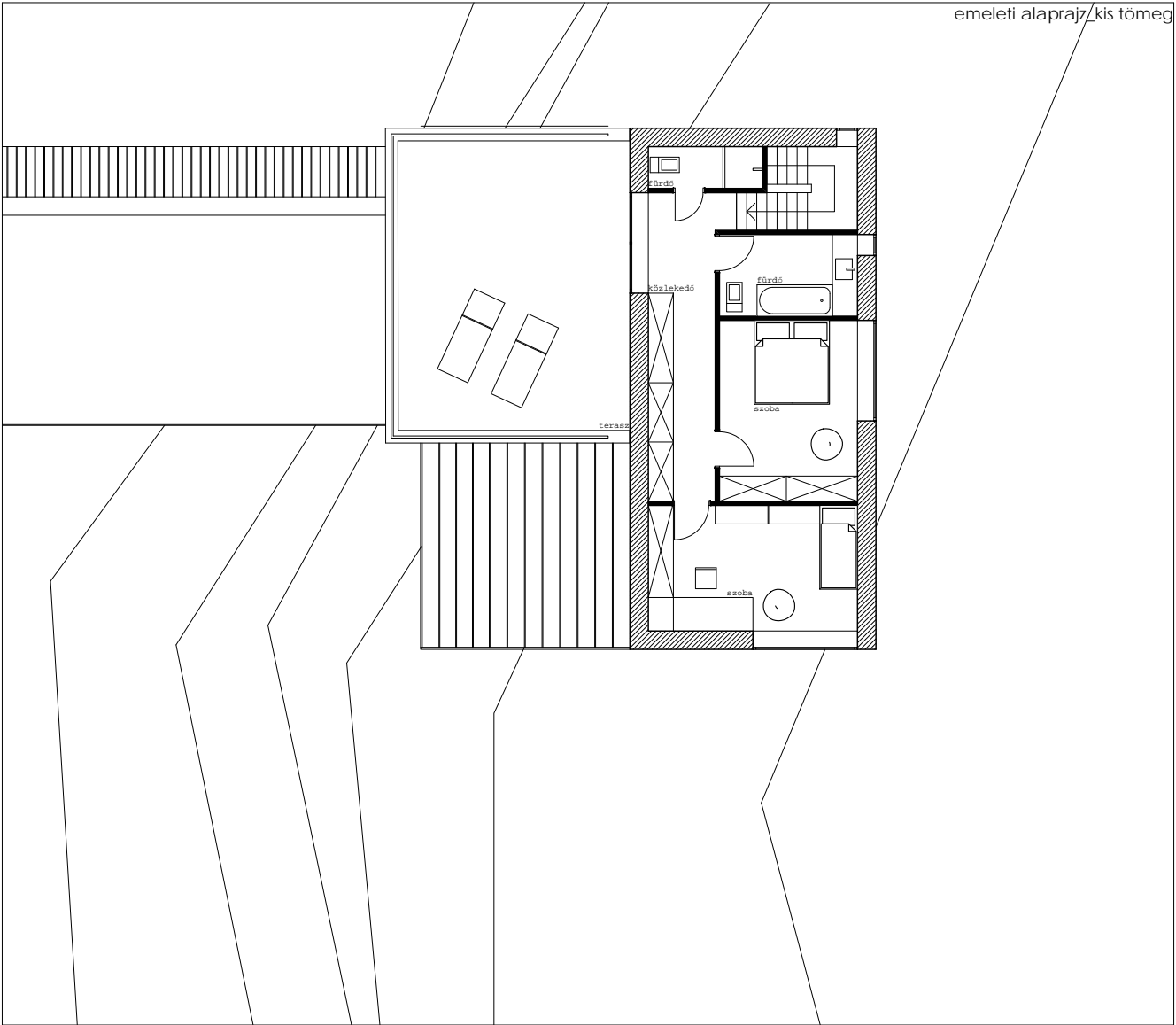
A bejáratú szituációt egy kültérben felvezető lépcsővel oldottuk meg, amit a garázs fala kísér fel a szélfogóig. Mivel ennek kialakítása az északi homlokzati falon történt, meg kellett oldani ennek eső és szél védettségét, emiatt egy fa pergolát helyzetünk el. Ennek a kialakításnak köszönhetően a közlekedők a legoptimálisabb tömegrészbe kerültek. A beközeledés helye az „L” alakú épület sarkában található, itt a lépcső is. A földszinti funkciók, a

a dolgozószoba kivételével egy légtérbe kerültek. Annak ellenére, hogy a dolgozószoba elszeparálható, ugyanúgy részt tud venni az állandó tartózkodási helyek életében. Ezek a helyiségek ugyan arra a teraszra nyílnak, ezáltal még megerősítettük a funkciók kapcsolatát. A vizes helyiségeket úgy alakítottuk ki, hogy mindenhol jól megközelíthetők legyenek.

A tartózkodási helyek egyterű kialakítása elterjedt, ma már megszokottnak is mondható. A parasztházaknál a konyhában zajlott a családi élet, ha már volt nappali akkor is sokszor kirekedt az élettérből. Mivel a modern családok életében is fontos helyiség a konyha, ennek a funkciónak nappalival való összekapcsolása emiatt is célszerűvé válik. Ez a megoldás a család minden tagjának a huzamos együttlétét tudja biztosítani, hiszen így senki sem rekedt kint egy alárendeltebb helyiségben. A bejáráshoz legközelebb a konyha került, ami azért is fontos, mert a garázból felvezető lépcső is ehhez a térrészhez helyezkedik el a legközelebb. Az étkező-

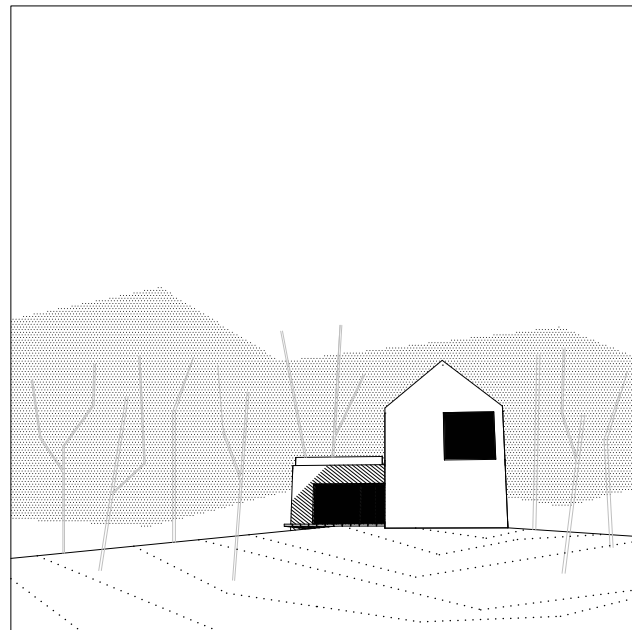
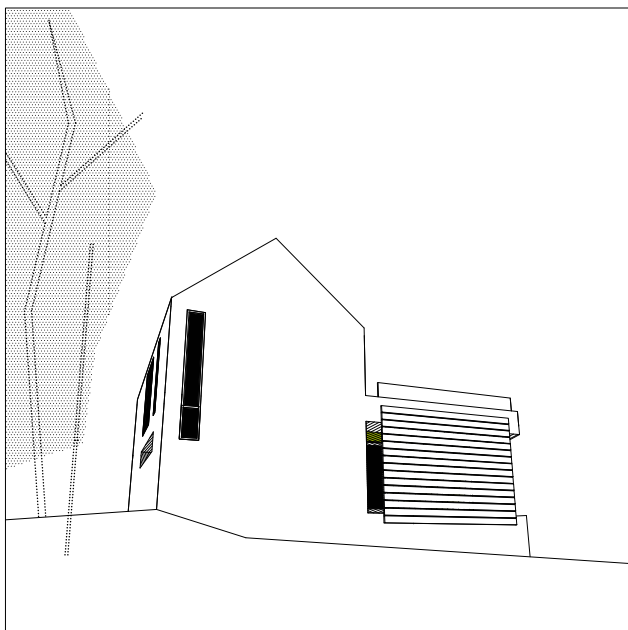
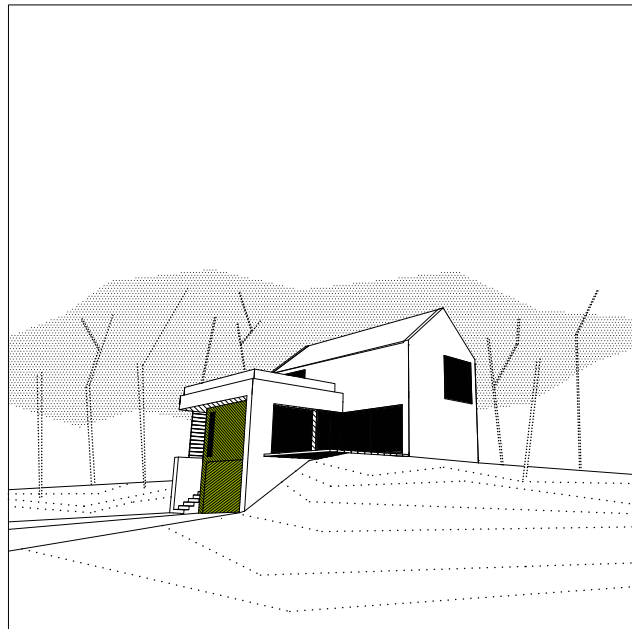
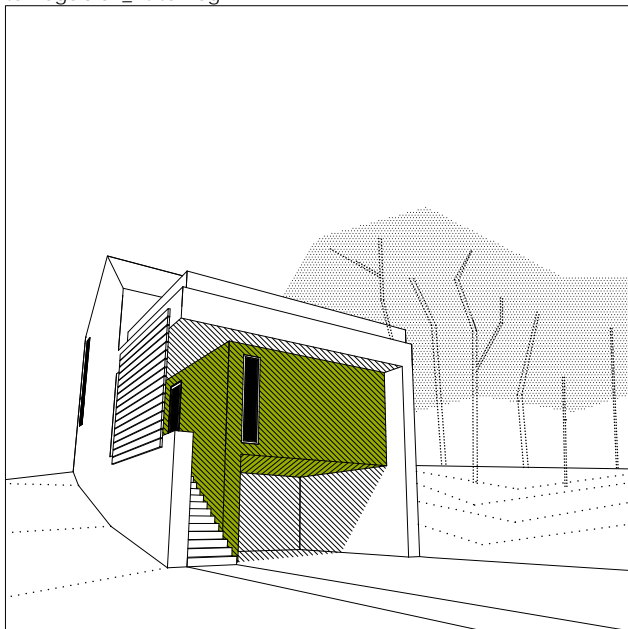
nappali eléréséhez mindig el kell közlekedni a konyha előtt. Hogy a konyha a térnek attraktív része tudjon lenni, illetve egy átmenetet tudjon képezni az egyes funkciók között, egy reggeliző pultot terveztünk ide. A logikusan következő funkció az étkező, az erős kapcsolat miatt. A tér legvédettebb és legintimebb részében helyezkedik el a nappali, ami nem véletlen, hiszen ennek a térrésznek a legjobban megoldható a benapozottsága és innen biztosított a legjobb kilátás a Budai-hegyekre. A teraszt is a nyugati kertrészben alakítottuk ki, a nappali térszintjén, így oldottuk meg az állandó tartózkodási helyek jól működő terasz és kertkapcsolatát.

Az emeleten alakítottuk ki a hálóteret, amely egy szülői hálót, egy gyerekhálót és két fürdőszobát foglal magába. Az építmény-magassági előírások szűkössége miatt először tetőtér beépítést alkalmaztunk. A családi igényeknek ez a fajta kialakítás nem tudott eleget tenni, ezért egy teljes értékű szintet hoztunk létre. Azért, hogy az

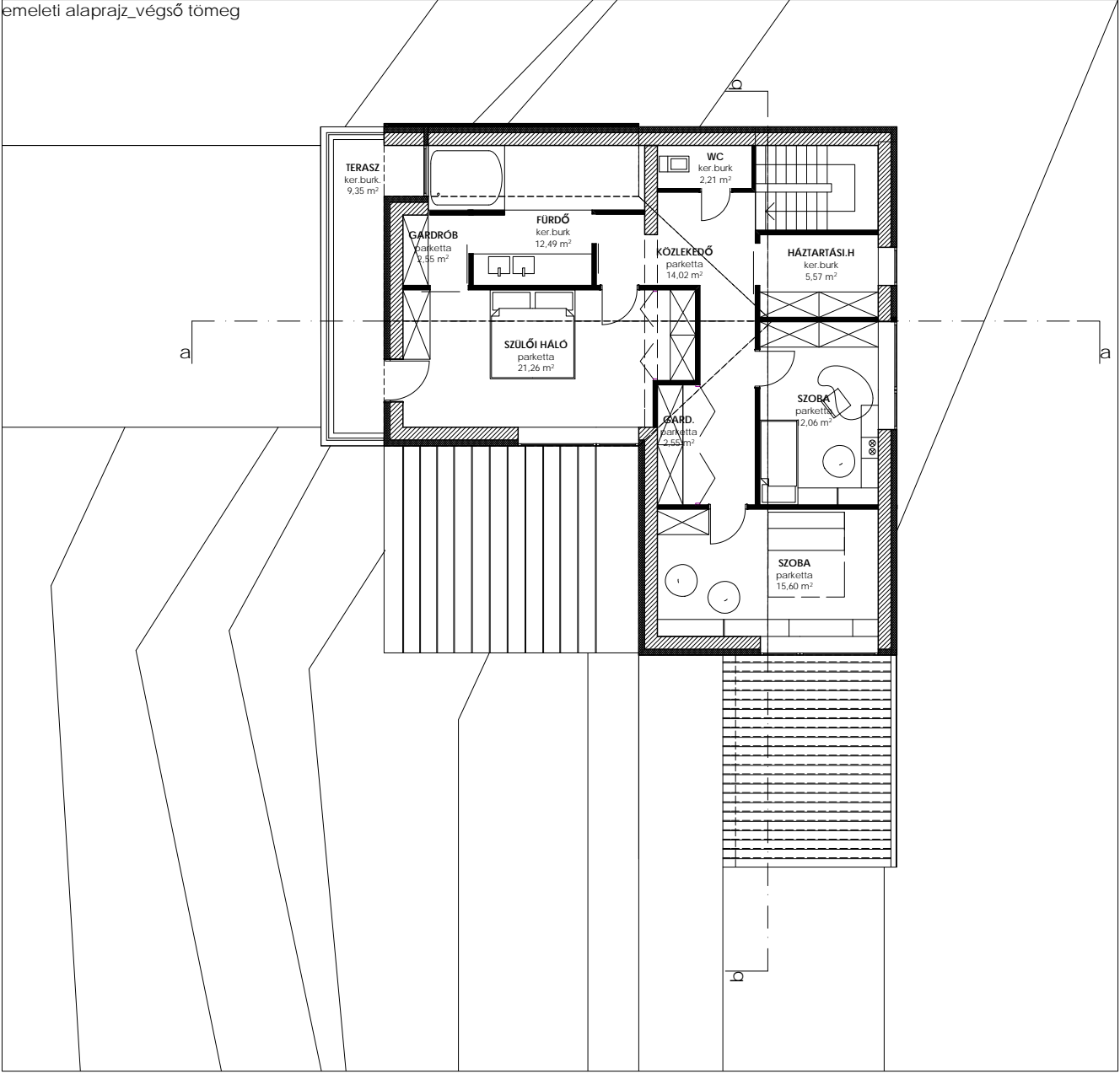
előírásoknak meg tudjon felelni az épület, a terepbe süllyesztettük a házat. A számunkra kevésbé értékes északi és keleti telekrészekben, a földszinti részt 1 méter mélyen terepbe illesztettük. A ház kisebb programjánál egy nagy tetőterasz kialakítását láttuk indokoltnak, mert a tetőtéri térszintről még jobb kilátás nyílik a városra és a dombokra.

tömegábrák_kis tömeg

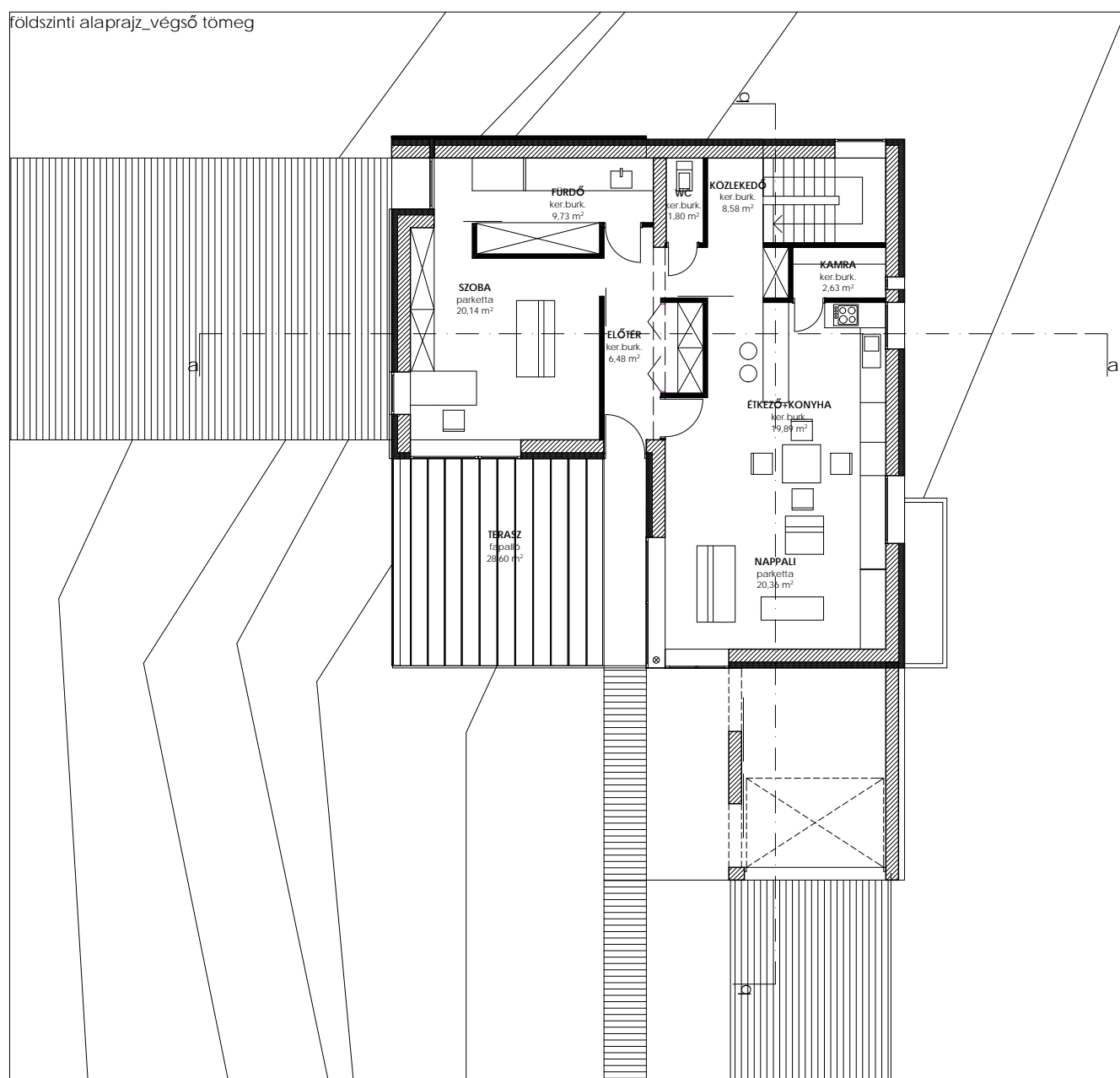
A ház méretei és a család létszáma miatt, logikus kérés volt, hogy az emeletre kerüljön még egy gyerekháló. Ez úgy volt megoldható, hogy a tetőteraszt megszüntettük és csak egy kis loggiát hagytunk. A tömegkialakításból adódóan ez a térrész kicsit szeparáltabb, a már kialakított két szobához képest, ezért ez lett a szülői háló. Így az emeleten egy szülői hálót, 2 gyerekhálót, fürdőket és egy háztartási helyiséget alakítottunk ki.

Fontosnak gondoltuk a szülői háló és a háztartási helység szoros kapcsolatát (ez a térrész se váljon úgymond halottá, a mindennapi élet tereként meg tudjon jelenni, viszont szükség esetén el lehessen különíteni). Minden funkció akkor tud jól működni, ha a család szokásait figyelembe véve helyesen illeszkedik a ház szövetébe. Amennyiben a háztartási helyiség nem elég frekvenciált, könnyen régi, nem használatos tárgyak tárolójává válik.

A szülői háló közvetlen kapcsolata a fürdővel megrendelői igény volt. A gépészet optimalizálása is evidencia volt, ezért a földszinten elhelyezkedő fürdő fölé került az emeleti is. A funkciókapcsolatok egymást generálták, a földszinti dolgozószoba emeleti megfelelőjévé a szülői háló vált. Ez több szempontból is jó megoldásnak tűnt, a fentiekben már említett fürdőkapcsolat miatt, másrészt a szülői háló gyerekhálótól való elszeparáltsága is megoldott így.

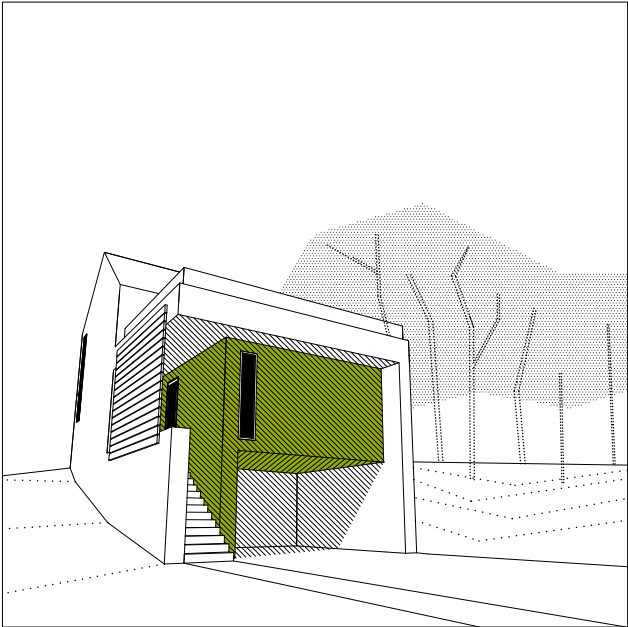
Közben felmerült a kérdés, hogy a bejárat nem válna-e reprezentatívabbá, ha a nagyobb forgalmú út felől lenne a beközeledés. Először furcsa kérésnek tűnt, hiszen a garázs melletti bejárat logikusnak tűnt és egyértelműen adta magát. De alaposan végiggondolva megoldható volt a kérés, hiszen a lakószint padlószintje ennek az útnak a szintjével egyezik meg. A megrendelőnek fontos volt ez a reprezentatívabb utca kapcsolat. Ez a bejáratváltás csak kisebb funkcióbeli változásokat eredményezett,

de jelentősebb ráhatása nem volt a kitalált funkciókapcsolatokra. A dolgozó és az állandó tartózkodási helyek kapcsolata lazult, de amennyiben ez a helység irodaként is működik, akkor ez a fajta elszeparáltság a hasznára is válik.

„Minden család számára létezik egy olyan ház, amely tökéletesen megfelel a családtagok igényeinek: amely teljesíti álmaikat és kívánságait, amely tükrözi életérzésüket, és amely megfelel gyermekeiknek, főzés és kertészkedési, sőt alvási szokásaiknak is. Szeretik ezt a környezetet, mert ezen keresztül és ebben alakítják ki saját világukat” - Christopher Alexander

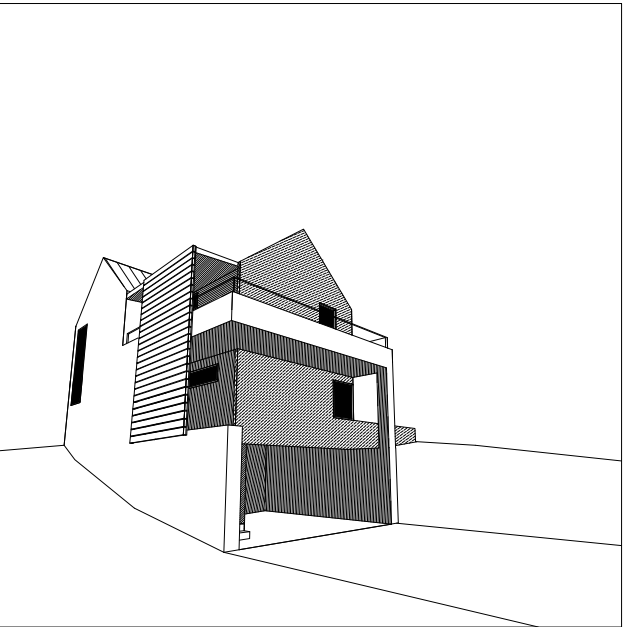
Homlokatkialakítás szempontjából mint már említettem nagyon fontos szempont volt egy „hagyományos” házszerű forma kialakítása. A tömegalakítás erre az egyértelmű kódra lett szervezve, az „L” egyik szára a magas tetős hagyományos tömeg, a másik szára, - még a kisebb programnál - egy részben ellebegtetett konzol, ami a házszerű tömegből fordul ki.

tömegábra_kis tömeg_bejárat felől

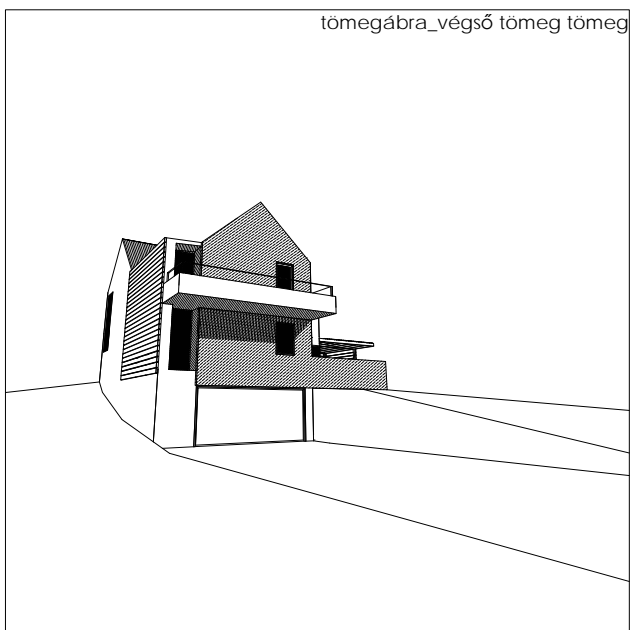
A kifordulást a tömeg felszakításával oldottuk meg. Ebbe a felszakított héjszerű kétszintes tömegbe bekerült egy másik anyaggal burkolt funkció, a dolgozósoba. Az alatta kialakuló negatív tér a garázsbeálló lett. A negatív teret pengeszerűen lezáró téglaburkolat határozza meg a bejáráthoz vezető lépcső helyét, így egyértelműen ki is jelöltük azt.

A bejáratú szituáció áthelyezésével át kellett gondolnunk ennek a héjba beforduló tömegnek a létjogosultságát. Mivel ez a tömegrész kétszintesről háromszintesre nőtt, arra jutottunk, hogy a tömeg függőleges osztásait megtartjuk és a dolgozósoba fölé elhelyezzük a szülői hálót. A szélesebb tömegrész a dolgozósoba maradt, a szűkebb, az eddig bejáratú szituációt betöltő tömegrész, kiszolgálóhelység lett: a fürdő. Ezt az emeleten ugyan így megismételtünk. Mivel a felnyitott tömegrészt be kellett zárunk és kétszintesre kellett emelnünk, hogy az áthelyezett funkciókat (fürdőszoba) ide el tudjuk helyezni úgy, hogy a tömeg megtartsa horizontális arányait. Megoldásként ezért ezt a térrészt egy alacsony dőlésszögű tetővel zártuk le.

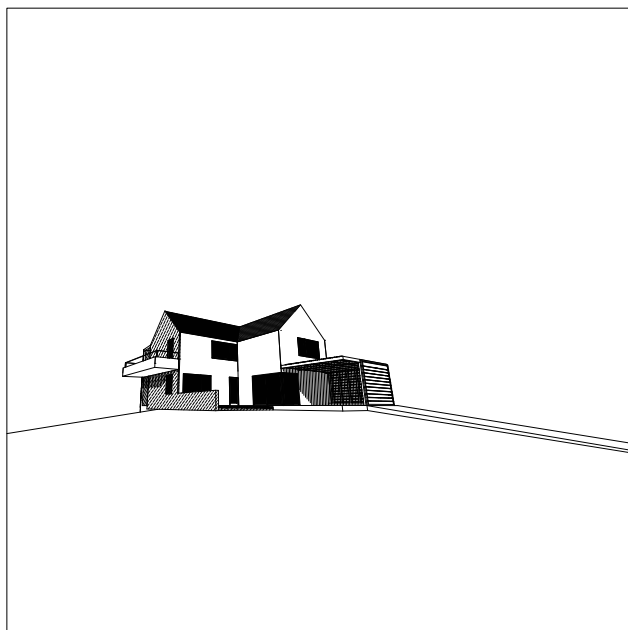
tömegábra _ végső tömeg
általunk tervezett bejárat felől

Hogy a két tömegrész jól elkülönüljön egymástól, a szűkebb tömegrészen (régi bejárat helye) a fal belső síkjára helyeztük a nyílászárót. Ezeket a homlokzat teljes felületében fel is nyitottuk. A szélesebb, a főbb funkciókkal ellátott tömegrész téglaburkolatot kapott. Ez a téglaburkolat ráfekszik a felső terepszintre és egyben a terasz mellvédjévé is válik. A korábban a házon elhelyezett fa lamellákat oly módon tartottuk meg, hogy az északi falnak plusz védettséget adjon, és egyértelműen elkülönítse az „L” másik tömegrészétől.

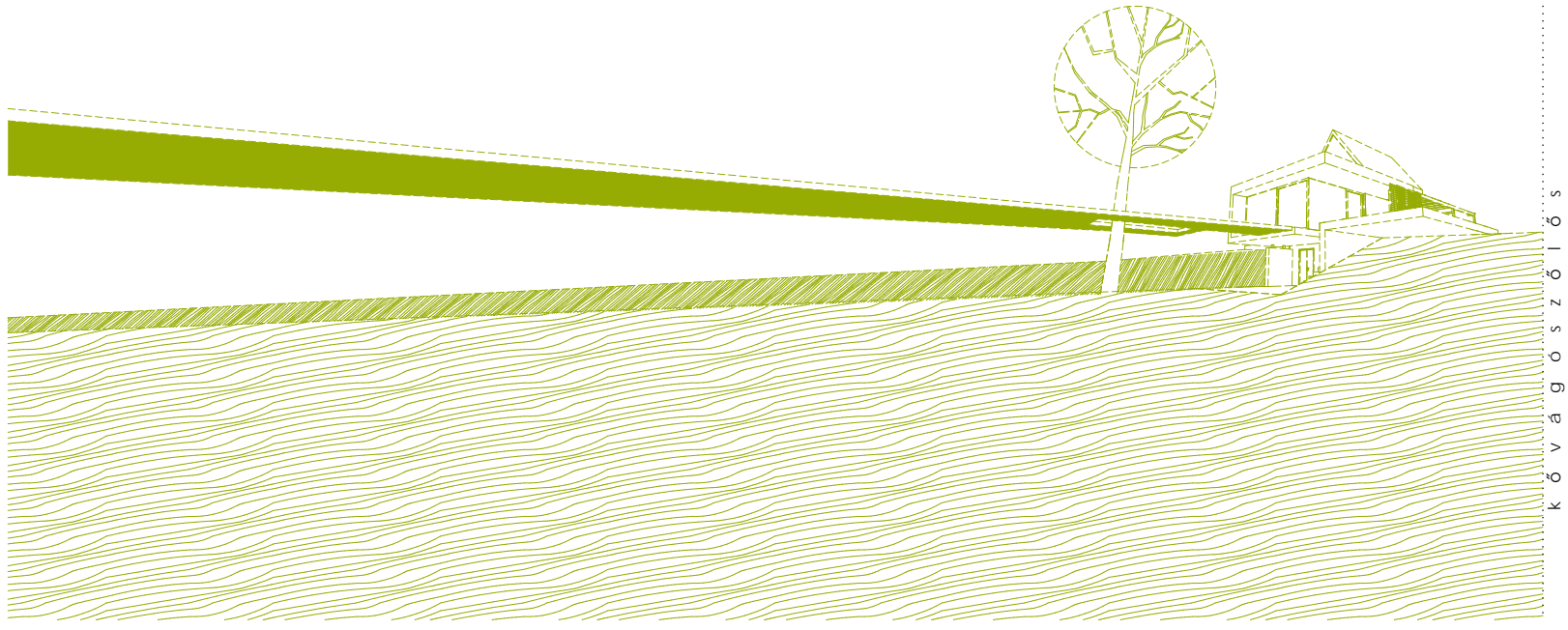

A fát mint anyagot azért használtuk, mert ez az anyag a megrendelő számára az otthonosság jelképe, ezzel kombinálva választottuk még a téglát ami a kisvárosi lakókörnyezet egyik ismérve. Ezeket a felületeket csak a funkcionálisan megfelelő tömegrészekben alkalmaztuk és a ház többi felületére fehér vakolatot terveztünk. A ház hagyományos tömegét tudatosan tájolt nagy nyílásokkal bontottuk meg, amelyeket funkciótól függően a ház falának a külső, illetve a belső síkján helyeztünk el, tovább hangsúlyozva ezeknek a felületeknek a plasztikusságát, ahogy a burkolatokkal is. Építésként úgy gondolom, hogy egy hagyományos

ház tervezése, annak átértelmezése is legalább olyan szép feladat, mint egy előírásoktól, kötöttségektől mentes épület megtervezése, ahol csak a fantáziánkra kell hagyatkoznunk. Sokkal komplexebb egy olyan feladat, ahol szigorú előírások és elvárások vannak. Ezeket figyelembe kell venni, be kell tartani őket és ezen az alapon kell kialakítani egy építészeti is vállalható tömeget, ami környezetébe illeszkedik és kellemes térélményt képes adni. Ezt a tervezési folyamatot teljes mértékben pozitívként fogom fel, hiszen a megrendelővel való jó kommunikáció egy visszafogott, jó arányú házat eredményezett, amely ha a szomszéd épületeket nézzük ritkaság számba is sorolható.

tömegábra_végső tömeg
_az új bejárat felől

k ő v á g ó s z ő l ő s

k ö v á g ó s z ó l ó s c s a l á d i h á z

Szerencsés az az építész, aki megkérdőjelezhetetlen harmóniában tud együtt dolgozni a megrendelőjével. Ami inkább együtt gondolkodás már, mint együtt dolgozás. Ebben az esetben nem kell semmiféle kompromisszumról beszélnünk sem tömeg, sem téralakítás szempontjából. A megrendelő egyből látja azt az építészeti koncepciót, amit a tervező az ő igényeire szabott. Értelmezi a részleteket, azoknak az összefüggését és nem próbál „csak itt egy kicsit, vagy ott egy kicsit” változtatni. Mert látja egészében a házat és tudja, hogy ezektől a részletektől áll teljes egészévé össze. Ehhez szükséges az építész részéről a jó kommunikáció, a megrendelő részéről széles látókörűség és bizalom a szakmáját gyakorló építész felé.

Kevés annyira változatos megjelenésű funkció van, mint a lakóház. A helyszín, a környezet adottságai nagy szerepet játszanak ebben, és természetesen nem hagyható figyelmen kívül a megrendelő igénye, családi állapota, anyagi helyzete sem. A lakóháztervezés nem szabad, hogy az építész öncélú formaalkotásává váljon, és nem is működhet teljesen mechanikusan, a funkciók egymás után fűzéséből.

Egy jól működő lakóház megtervezéséhez elengedhetetlen az építész szakmai tudása és a tulajdonos egyéniségének, kívánságának figyelembevétele. Ennek a két komponensnek az együttese, a két fél együttműködésének az eredménye lehet csak egy jól működő lakóház.

Ennél az épületnél minden körülmény ideális volt, az elhanyagolt, lepusztult beépítési konfigurációt sikerült jogi és építésrendészeti változtatások nélkül új tartalommal megtölteni és élményt adó programmal hasznosítani.

A nyugati Mecsek legmagasabb csúcsa a Pécs mellett emelkedő Jakab-hegy. A hegy meredek déli oldalát jellegzetes színű, vörös perm homokkő

B/2

alkotja, amelyből a víz és a szél munkája különleges szirteket, kőtornyokat formált: a Babás-szerköveket és a Zsongor-követ, melyekhez a néphagyomány több mondát kapcsolt. A mediterrán hangulatú, sziklás, erdős magaslatokat különleges növénytársulások és változatos állatvilág gazdagítja. A Jakab-hegy és környéke a Mecsek-vidék egyik legértékesebb természetvédelmi területét alkotják. A község klímája szubmediterrán, ennek köszönhetően különleges, védett növények találhatók itt.

Kővágószőlősről már a kőkorból vannak régészeti leletek. A római korban egy villa (feltárt és helyreállított) és egy hozzá kapcsolódó település jött létre. A villa mellé temetőkápolna épült, festett sírkamrákkal ('80-as években romokat konzerválták és védőépület került a sírkápolna fölé).

Ezután hunok, gótok és avarok is jártak ezen a területen. Középkorban a pécsi székesegyház birtokába került, egy falu jött újra itt létre.

Ennek templomát remetéknek ajándékozták és kolostort építettek mellé. Ez a rendház az egyetlen magyar alapítású szerzetesrend, a pálosok első háza.

A Jakab hegy vörös homokkővét már a középkorban fejtették, de jelentőséget az újkorban kapott. 1950-es években megindult a faluban az uránbányászat, ami 1990-ben megszűnt. Ezzel a falu gazdasága is hanyatlásnak indult.

Ez a történetiséggel teli térség mind a megrendelő, mind egy építész számára is inspiratív. A hely szellemének átérése és értelmezése fontos, elengedhetetlen feladat. Erre nagyon jó példa és ezen keresztül jól bemutatható, hogy az építészet nem egy iparág, hanem egy olyan szellemi munka, amelyben kreatívan és érzékenyen kell vizsgálni a környezeti adottságokat. Egy szellemi termékből maradandó konstrukció fog születni, ami meghatározza a jövőbeli életterületet.

Nagyon fontos aspektusa a tervezési fázisnak a megrendelő, akinek a tervezett épület készül, mivel szükségleteinek fizikai kivételése lesz a ház. Az építész feladata a megrendelő igényeit megvalósítani és azokat építészetiileg „kordában” tartani, azért, hogy egy olyan minőségű épület jöjjön létre ami a hely adottságainak és szellemiségének megfelel. Így tud az épület az építész szellemi termékévé és művészeti alkotássá válni. Persze itt merülhet fel az a kérdés, hogy az építészet művészet-e?

Hogy az építész „művészkedhet”-e nagyban befolyásolja a megrendelő személyisége és nyitottsága.

„Az építészet a normáit az itáliai reneszánszból hozta, és Franciaországban meg Angliában a racionalizmus és a konzervatizmus sajátos keveréke egy olyan változatot eredményezett, melyre legjellemzőbb a Lord Burlington által széles körben propagált és megvalósított palladianizmus. Mindez a 18.

században szokásos módon ment végbe: vagyontalan, tehetséges és jól képzett embereket alkalmaztak (támogattak), olyanokat, mint William Kent meg Giacomo Leoni, Palladino és Alberti fordítója és Colin Cambell, a Vitruvinus Britannicus összeállítója. Az izlés és viselkedés normáit az arisztokrácia szabta meg, őket pedig olyan írók, építészek, tudósok és művészek befolyásolták, akik tehetségesek voltak ugyan, de meglehetősen alázatos természetűek. Ha az arisztokrácia és a tehetség tényleges szövetségét alaposan megvizsgáljuk, kiderült, hogy az alkotóerő forrását a valódi tehetségek jelentették: Palladio, Inigo Jones, Serlio, Francois Mansart és még jó néhány viszonylag szegény ember, az arisztokraták pedig a vállalkozók voltak. Ez az igazság egészen a 15. századi Cosimo di Mediciig, a ravasz bankárig visszamenően. Azt megelőzően az egyház volt a megrendelő. A 19. század és az ipari forradalom kibontakozása meglepően csekély volt a művészi értékítéletek kialakult normáira. Igen fontos szerepet játszottak viszont a 18. századi romantika újításai s a reneszánsz esztétika háttérébe szorítása (legerőteljesebben David Hume által). Az úrgazdag gyárosok a „nouveau riche” a maguknál különbnek tartott születési arisztokrácia szokásait majmolják, de míg az utóbbiak a múltban kialakították a pártfogás kereteit az új uralkodó osztály ezt elmulasztotta. Mivel egyre nőtt a gazdagok száma, akiknek semmiféle fogalmuk nem volt a kulturális kötelességeikről, a művészek és entelektüellek, akik nem találtak pártfogókat, a 19. században teljesen elszigetelődtek.”- Bruce Allsopp

A ház megrendelőjét a mai szűk értelmiség közé sorolnám, aki nyitott a művészetekre és az építészetre egyaránt. Akivel csapatmunkában dolgozva könnyen együtt tudtunk működni, mivel ő erősen szocializálódott és ez által széles látókörű. Fontos tényező a megrendelő személyiségét illetően, hogy

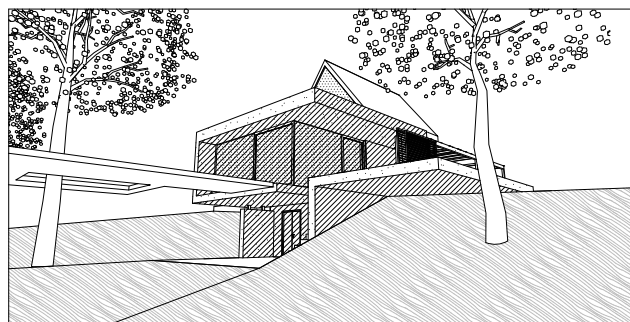
orvos és könyveket is ír. Számunkra ő volt az ideális megrendelő. Beleszeretett egy idilli környezetbe és megbizta az építészt, hogy az általa vásárolt festői környezetbe megtervezze az ideális épületet. A megrendelő az elejétől fogva tudta és értette, hogy a környezet a döntő ebben a projektben, ahol a ház szerepét kell meghatározni.

Egy ilyen inspiráló környezetbe, egy művészi vénájú megrendelőnek nem egy „hagyományos” házat terveztünk. Nem is a házon volt a hangsúly, hanem azon, hogy egy ilyen környezetbe, mit lehet „építeni” vagy „nem építeni”. Ami tökéletesíti ezt a környezetet úgy, hogy a mai elvárásoknak megfelelően használni és élvezni lehessen. Nem egy családi ház a feladat, hanem egy olyan tér kialakítása, ami átkapcsolja a megrendelő agyát egy nyüzsgő városi életből a természet közeli világba. A megoldása ennek az „antiépítészetnek” a sokteraszosság volt és így a természet közelség kialakítása is sikerült.

Az építészeti gondolatot visszavezethetjük egy alap gyerek ösztönre, ami a bújócskázáson alapszik. Minden gyerek álma, hogy legyen egy kis kunyhója fenn a fán- a természetben- amiben elbújhat és élheti világát. Ezt a koncepciót követve az építészeti tér egy kunyhó lett, az elvonulás, a feltöltődés,

a „másként élés” varázsának a tere. Az emberi méretekhez képest „nagy térben”, a térérzet eltorzul, sokszor nem találjuk ezekben a terekben a helyünket, szeretjük az általunk kellemesnek vélt terekben megkeresni a „kuckónkat”.

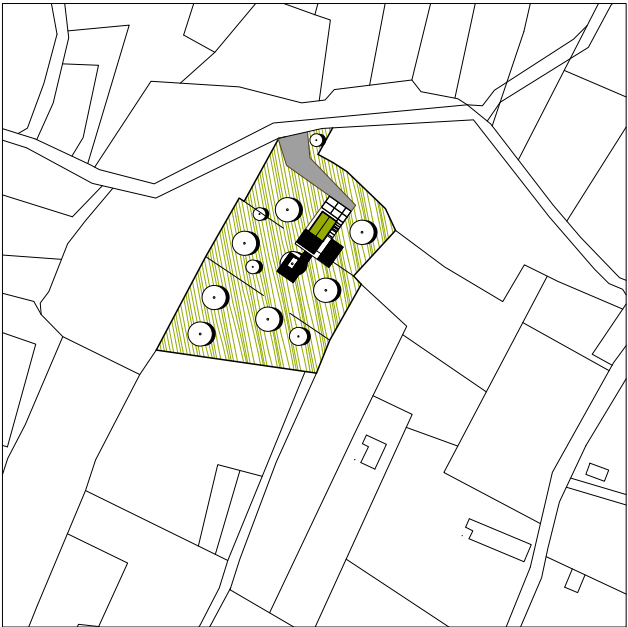

A belső terek a komfortérzetre fektetik a hangsúlyt, a tér kicsinysége ellenére maximális komfortot nyújt a mindennapokban lestrapált orvos és családja számára. A komfortérzet kialakítása a gépészetben és az anyaghasználatban nyilvánul meg elsősorban. A belső terekben a bújócskázás hangulata még erősebben mutatkozik, a „csiki-csuki” terekkel. A ház külső burka is a komfortérzetet szolgálja, időtálló anyagok alkalmazásával, hogy a megépítés után ne igényeljen semmiféle karbantartást a ház, hanem csak szolgálja a használóját.

Minden építmény valójában nem más, mint a természet kisebb-nagyobb részének megragadása és bizonyos céllal valamint fokban való leválasztása. A tervezett épület lényege pont a kis kiragadásban rejlik, a környezet és a helyszíni adottságok miatt, ez volt az elengedhetetlen építészeti gondolat, az alapkonceptió. Egyrészt a szabályozás sem engedett mást, másrészt a környezet sem (ami a kiindulópont volt).

Ilyen értékes természeti környezetben jogos a kérdés: mivel tudjuk javítani és értékesebbé tenni ezt? A környezethez való kapcsolódás a válasz erre, a meglévő értékekre való reagálás. Meglévő értékek középpontba állítása.

helyszínrajz

A tervezés első fázisában a helyszínt, a telek adottságait vizsgáltuk. Egy meglévő gazdasági épület helyezkedett el, a léptéke nem felelt meg a megrendelő elvárásainak, de jól látható volt, hogy sokkal nagyobbra sem szabad bővíteni az illeszkedés végett. A bővítés számunkra csak annyira volt megengedett, hogy a mai lakás- és komfortigényeknek megfelelővé tegye az épületet. Majdnem, hogy „anitépítésként” értelmeztük a feladatot - hiszen nem maga a ház a lényeg- mivel a természetbeni tartózkodáson van a hangsúly. A telek eredeti besorolása zártkert, amire az idők során egy gazdasági épület került. A Kővágószőlős peremén elhelyezkedő, elhanyagolt, részben

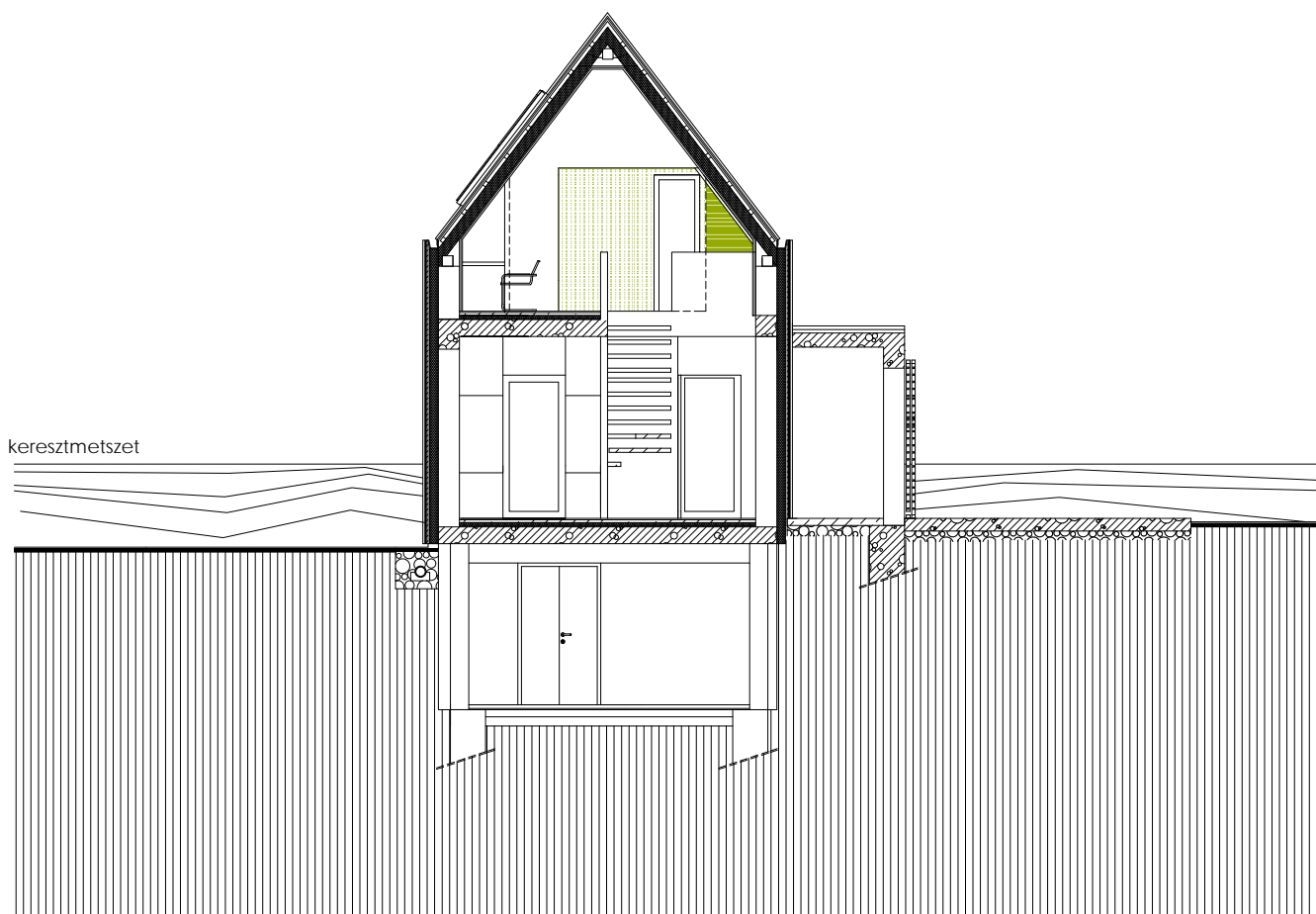
lepusztult terület újjáélesztése, megóvása is a feladat részét képezte. Elhanyagoltsága és lepusztultsága az urán termelés leállításával függ össze.

A zártkert, mint építészeti tervezési terület időszerűtlennek minősül. Feladatként fogtuk fel, hogy erre az elavultságra ne teherként tekintsünk (a mai beruházói igényektől eltérően). Nem akartunk egy sokkal nagyobb léptékű épületet létrehozni rajta, sűrűbb beépítést kisebb telkek kiosztásával, hanem azt tűztük ki célul, hogy kapjon egy új, korszerű tartalmat. Ezáltal a rendezési terv sem szorult változtatásra.

A telek egy 3000 m²-es terület, ami varázslatos, erdős környezetben helyezkedik el. A megrendelő - aki művészorvos számára a legnagyobb értéket ez képviseli. A közvetlen környéken nem helyezkedik el lakóépület, közművek nélküli, szinte civilizációtól távoli telek.

Ennek tükrében kezdtük el megtervezni az igényeihez és életviteléhez illő „weekend” házat, írói búvóhelyet.

A ház koncepciója a kis alapterület, ami a környezeti adottságokhoz idomul. A telken található kis gazdasági épületet minimálisan bővítettük és korszerűsítettük a család számára. Sajnos a meglévő épület állapota, állaga nem volt túl kecsegtető, ezért arra a döntésre jutottunk, hogy lebontjuk. Kontúrjait, a „ház” formát, megtartottuk. Mivel a szigetelés nélküli ház falai átvizesedtek az évek folyamán és a meglévő földem sem felelt meg az intenzívebb terhelésnek ezért is szükséges a lebontás. Az épület már korszerű falazóblokkból lesz újraépítve. Ez a tömeg egy időtálló, új fémlemez burkolatot kap minden felületén. Ezzel a fedéssel és homlokzatburkolattal egy teljesen egyszerű forma

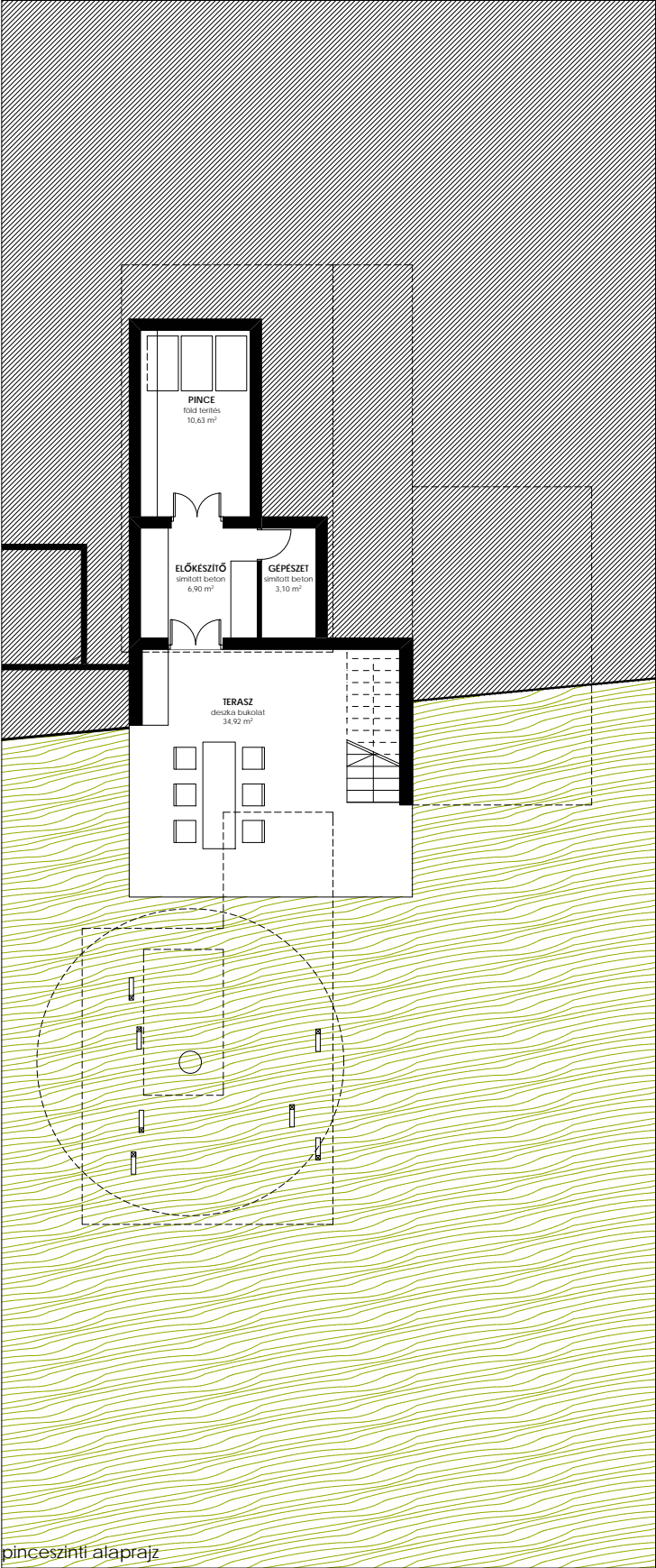

alakul ki, amihez hozzárendeltük az új funkciót: a lakóteret. A régi épület fesztávja 4,20 méter, nem akartunk egy teljesen más léptékű házat kialakítani, ezért optimalizált méretekkel kellett dolgoznunk, hogy a meglévő igényeknek eleget tudjunk tenni. Ennek a háznak ki kell szolgálnia egy doktor embert, aki művészettel is foglalkozik és egyben annak családját is és a társasági életüknek is eleget kell, hogy tegyen. Ezért a „ház” tömegre rákerült egy kiegészítő kubus, ami a szükséges plusz funkciókat tartalmazza. Fontos tömegformálási elv volt, hogy az új ház ne uralja az eredeti, meglévő állapotot. Ezért egy „u” alakú vasbeton konzol készült, a talajtól ellebegtetve. Az „u” alakot egy nagy üveg felület zárja le, ami kilátást biztosít a Jakab hegyről a Villányi hegyek felé.

A tömegkialakításban a megrendelő egyetlen kívánsága játszott szerepet: a természet közelséget nagy teraszok által akarta megvalósítani. A kint - bent határát nagy üvegfelületekkel igyekeztünk elmosni. A konzol folytatásában egy acélszerkezetű terasz van, ami szinte kifutóként jelenik meg a meglévő fákat körülölelve.

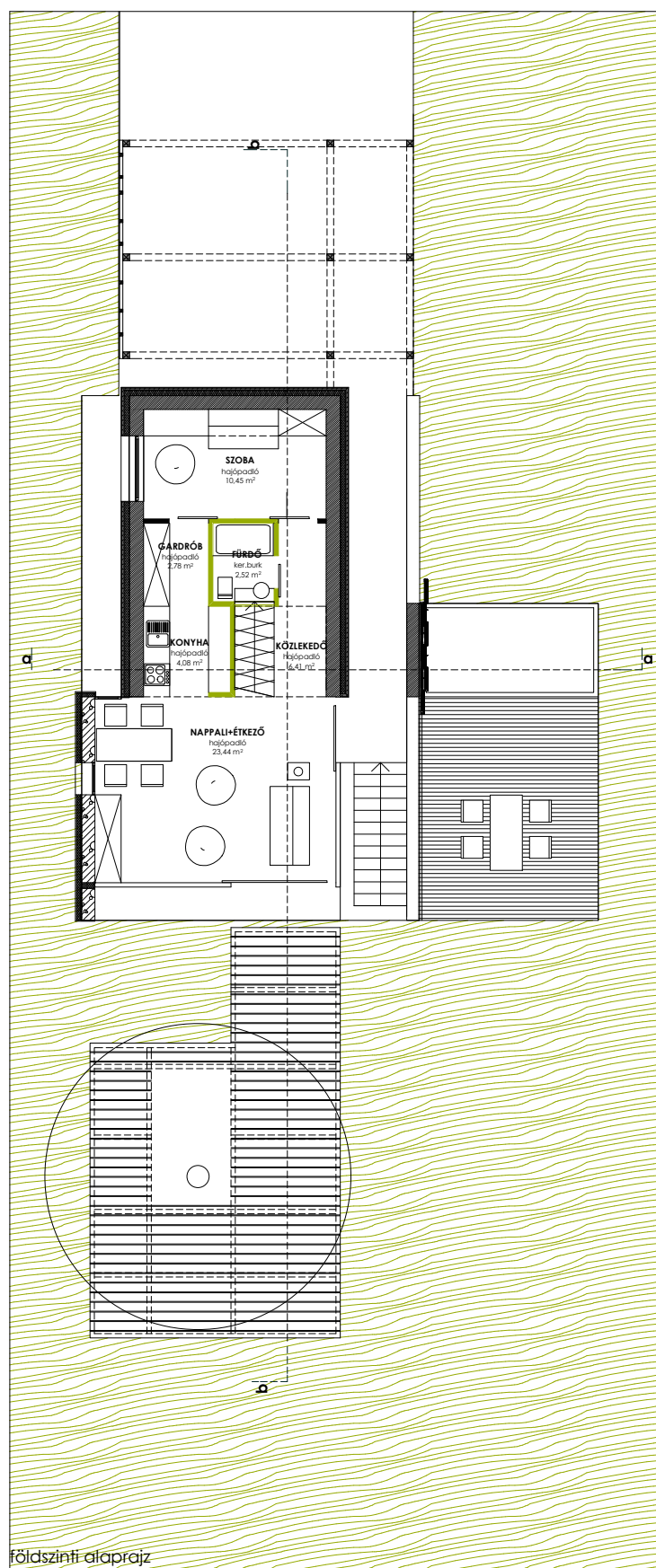

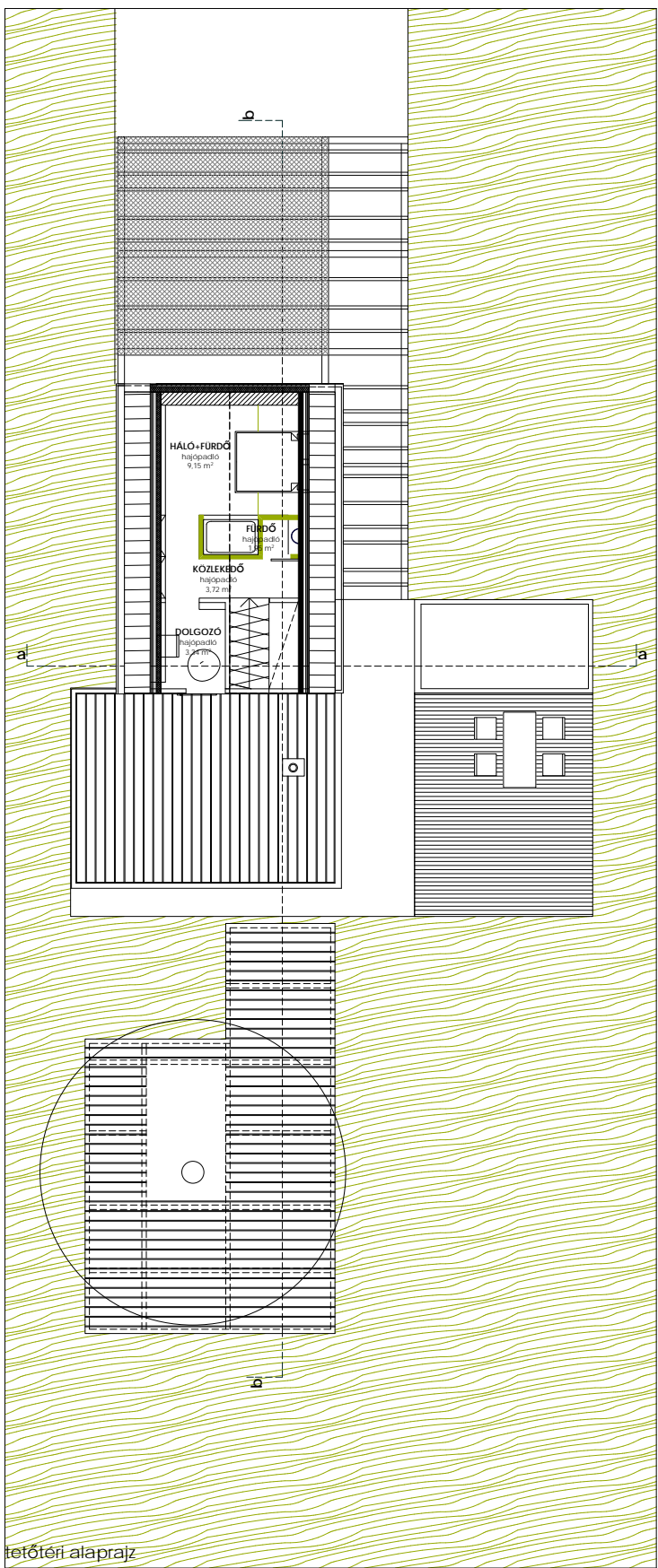
A ritkított deszkázat alatt, egy másik terasz is található, ami a meglévő épület borospincéjével van kapcsolatban, ez baráti és társasági összejövetelek kiváló helyszíne.

pincésznívi alaprajz

A beltér kialakításában elsődleges szempont volt, hogy egy térként tudjon működni a szeparálandó funkciók ellenére. Egy „központi magot” alakítottunk ki, ami szervezi a teret, vagy megosztja, vagy egy térként működteti. A „központi mag” a lépcsőt, a vizes helységet és a konyha egy részét foglalja magába. A „mag” egyik oldalán a gyerekháló van, a másikban az étkező nappali funkció került. Ezzel a kialakítással nyílt lehetőség arra, hogy a gyerekszoba ne 10 m²-es helység legyen, hanem egy nagy tér, és ez fordítva is igaz. A ház kis alapterülete miatt nyilvánvalóvá vált, hogy egy hagyományos lépcső „elfogyasztaná” a teret optikailag, illetve térszervezésileg egyaránt, ezért egy pillangó lépcső lett a megoldás.

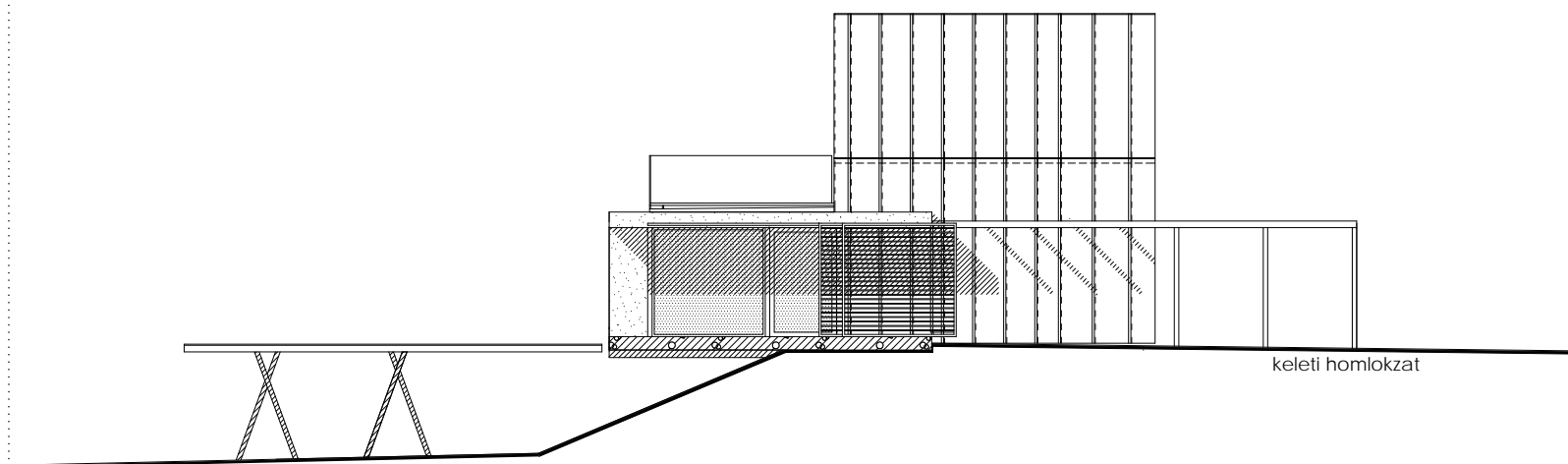
Ez a lépcsőtípus a ház funkcionális rendjét is hangsúlyozza, mivel a tetőtérbe a szülői háló és a megrendelő alkotó helysége került, amit a publikus funkcióktól szükségszerűen jobban elkülönít. A fenti térben is ugyanúgy megjelenik a földszinten alkalmazott maghatás: a WC és a zuhanyzó kerül bele, azzal a különbséggel, hogy a zuhanyzó kapcsolata szorosabb a hálósobával. A zuhanyzó így a hálósobában áll és annak fő elemévé válhat. A tetőtérben a hálósoba mellett még egy dolgozó sarkot alakítottuk ki. Egy nagy, faburkolatú teraszban teljesedik ki a miniatűr dolgozórész, aminek az üvegfelülete biztosítja a jó térérzetet illetve a tökéletes kilátást.

A ház érdekessége, hogy az újonnan kialakított épületrész felől a nagy üvegfelületen keresztül egyértelműen kirajzolódik a „meglévő” épület kontúrja, de ez a két tömeg mégis egy térként tud működni.

Ebben a kis térben elengedhetetlen a jól végiggondolt belsőépítészeti, mivel sem szekrények, sem sztenderd ágyak nem helyezhetők el itt. A belsőépítészeti részleteiben való kitalálása nagyon fontos, hogy a tárolásnak és az élettérnek megfelelő helyet tudjuk biztosítani a jó használhatóság érdekében.

Ennek a háznak a tervezését szinte kézművességi szintre kell emelni, hogy egyedivé és használhatóvá tudjon válni a megrendelő individuumához igazítva. Ennél a háznál a tömeggyártásban készült bútorok nagy része nem helyezhető el, mert ezeknek a helyigénye az általunk tervezett épülethez képest túl nagyok. A részleteiben megtervezett belsőépítészeten keresztül kapja meg az épület az egyéniségét, e nélkül értéktelenné tud válni egy ilyenfajta építészeti megoldás.

Ennek a térnek a gondos és aprólékos kitalálása volt az egyik legszebb feladat és egyben

a legegértelműbb is. A ház geometriája és anyaghasználata szinte teljesen evidenssé tették, hogy melyek azok a belső térstruktúrák és anyagok amelyek szóba jöhetnek. Ilyen például a házszerű tömeg és az új tömegrész belső térbeni jól elkülöníthetősége. Ezt úgy oldottuk meg, hogy az új tömegrész kívülről is ugyanazt a burkolatot kapja, mint belülről: látszó beton felületet. A régi tömegnél a domináns szint vittük be a belső térbe. A két tömeg szép kapcsolatát megvilágításokkal és a lépcső feletti födémáttöréssel is erősítettük. Belsőépítészeti szempontból fontos kérdés volt egy kandalló kialakítása. Nyilvánvaló, hogy egy hagyományos falazott kandalló kialakítás ebben a térben több szempontból sem tud működni. Egyfelől a kis térből egy ilyen kandalló sokat venne el, ellent mondana a belső tér könnyedségének. Ezért egy „lebegő” kandallót helyeztünk el. A legoptimálisabbnak a nagy üvegfelület előtt, a bejárat melletti elhelyezés tűnt. Ez azért volt kézenfekvő, mert így elszeparálja a bejáratú szituációt a nappalitól, másrészt a kint és a bent közötti határ elmosását hangsúlyozza és az

üvegben szó szerint tükröződik és megsokszorozódik a látvány.

Fontos aspektusnak tartom, hogy a meglévő értékeket szem előtt kell tartani. Jelen esetben a természeti környezetet. Annak tudatában, hogy az ember már hosszú ideje jelen van és beavatkozik ezekbe a területekbe, saját komfortjára használja őket, nem szabad túlzásokba esni, behódolni mindenféle beruházási szokásnak: minél többet és nagyobbat kell építeni. Figyelembe kell venni az értékes környezetet és a meglévőségeket, a lehető legoptimálisabban alkalmazkodni ezekhez úgy, hogy emellett élhető, élményt adó környezetet tudjunk kialakítani.

A példán keresztül, jól látható, hogy minden embernek szüksége van a kikapcsolódásra és az „otthon” megteremtésére, annak ellenére, hogy gazdaságunk és társadalmunk jelen állapota nem ezt tükrözi. Az emberekben egyre inkább felmerül az az igény, hogy elbújjanak a mindennapok fáradtsága elől, legyen egy olyan hely az életükben ahova vissza tudnak húzódni, ahova „tartoznak”.

„Szakmai nomádok, így a tervezők is, akiknek szakmai előmenetelét csak az biztosítja, ha máshova költöznek, elnyomnak magukban egy igen mély emberi ösztönt, a biztonságos otthon utáni vágyat, ami pedig az életünk egy szakaszában-amikor menházasodnak-számukra is sürgető szükséggé válik. A szakmai nomádok azt hiszik, hogy valamiféle „gyengeséget” győznek le magukban, s talán ezért sem érdekli őket az „átlagemberek” vágya egy olyan életforma után, amelyről ők, legalábbis egyelőre, lemondanak.” - Bruce Allsopp

Az emberek kezdenek rájönni arra is, hogy nem attól válik otthonossá egy ház, hogy nagy, hanem a megfelelő környezet és a sajátmagukra szabott kialakítás a lényeges. Persze nem szabad megfélekezni arról sem, hogy sok ember számára a ház: „mutasd, meg a lakásod megmondom ki vagy” szlogenen alapszik. A lakás kialakítása egy felülete annak, hogy megmutathassuk, hogy kik is vagyunk valójában, milyen társadalmi réteghez, csoporthoz tartozunk. Gazdasági helyzetünk egyre inkább a fenntarthatóságot irányozza elő, egy új életfelfogás megjelenése van feltűnőben. Miszerint egy ház legyen optimális kialakítású, önfenntartó. Az optimalizálás következtében látszik, hogy a lényeg a részletekben és az anyaghasználatban jelenik meg. Időtálló, jó minőségű egyedi konstrukciók, bútorok tervezése a cél. Igazából ez teljesen evidensnek tűnik de mégsem az, hiszen a nagy méretek iránti bővület nagyon sokáig jelen volt és még van is. Így nagy, esetenként végiggondolatlan, szegényes, jellegtelen terek alakultak ki. Egy családi háznál, ahol a legkisebb sarkot és a legkisebb térrészt is használják és használni is kell, fontosak a részletek, az anyaghasználat, a különböző anyagok találkozása, váltakozása. A családi ház nem az a lépték, ahol egy építész csak méterekben gondolkodhat; centiméterben, sőt milliméter pontosan ki kell találnia az egyes síkok és terek kapcsolatát. Ezáltal válik értékké egy kis tér, válik nyilvánvalóvá, hogy ugyan olyan értékes, hanem értékesebb egy nagy tér nél.

„Lehet, hogy a mai „díszítés” a technológiában, rejlik az anyaghasználatok változatosságában illetve a részletek finomságában. Baj az egyszerűség? Tényleg nem elég a jól megfogalmazott szükséges megtervezése?” - Bruce Allsopp

Tapasztalataim azt sugallják, hogy egy jól megfogalmazott tömeg sosem válik unalmassá. A megrendelők körében a díszítések a mi

századunkban csak azoknak az igényét tükrözik, akik nem tudnak megfelelő léptékű házat terveztetni, akik nem lelik meg az adott környezetben a szépséget és az új technológiákkal nem kívánnak megismerkedni. Még egy különös kivetülése lehet az elmúlt századok díszítés utáni vágyának, a szegényebb osztályokból származó emberek ismértvéé is válhat, kompenzálni akarják azt a körülményt amiben felnőttek.

A 20-21. század a különleges technológiák, anyagok és a lakótér átértelmezésének ideje. Ezeknek a vizsgálata és alkalmazása elégnek kell lennie ahhoz, hogy egy kortárs „díszítésekkel” (tömegében és anyaghasználatában jól a környezetébe illesztett épület, ügyesen kialakított térkapcsolatokkal) ellátott esztétikus épület tudjon kialakulni, amely mégse az üresség érzését keltse az emberekben. Az építészet tudományos fejlesztései, új technológiák hihetetlenül nagy távlatokat eredményeznek, akár az alapkoncepció esetében is.

Talán azért érzik az emberek azt, hogy díszítésre van szükségük, mert a mai épületekből sokszor hiányzik a meghittség, a kötődés, akár a hely szelleme is. Manapság minden csak gyártószalagon terveződik, a tőke és a beruházó irányításával, így nincs lehetőség arra, hogy bensőséges kapcsolat alakuljon ki az építész és a majdani használó és a számára tervezett ház között. Ez is a részletek hiányára vezethető vissza, ami annak a következménye, hogy az építész munkája nincsen kellőképpen megbecsülve, nem megfelelő az építészoktatás, mivel ma már az is tömegtermelésként van jelen.

Ennek a háznak a tényleges értékei a szerencsés helyzet következtében tudtak kialakulni. Sok olyan tényező egyszerre volt jelen, ami kevés esetben adott: A megrendelő nyitottsága, aki egy olyan szellemiséget magáénak tudott tekinteni, amit mi megálmodtunk neki. Részben ő generálta ezt a szellemiséget, a telek megvásárlásával és azzal, hogy beleszeretett ebbe a környezetbe. Ez a másik szempont, ami nagyon fontos volt, mert egy építész számára az ilyen feltétel és természeti adottság inspiráló. Szabadkezet kaptunk a megrendelőtől, ezért építészetiileg is igyekeztünk azokat az értékeket kihangsúlyozni, ami a hely szellemében már adott volt.

Ennek a fizikai kivételése egy kis, kunyhószerű épület lett, amit a legaprólékosabban, a részletekre ügyelve terveztük meg. De az alapkoncepció szerint ez mellékes, hiszen az igazi hangsúly a megrendelő számára a megszelídített természetben van, ami egy teraszként fogalmazódik meg. Azért azt beláthatjuk, hogy egy városi embernek, ha kimegy a természetbe egy bizonyos komfortfaktorra szüksége van, hiszen mi -városiak- már így szocializálódtunk. Kevésünknek elég egy sátor és nomád körülmények a pihenéshez, viszont mindannyiunknak szüksége van egy helyre ahová tartozik, ahol gyökeret eresztünk. Nagyon szerencsésnek valljuk magunkat akár az

előzőek tükrében is, hogy egy ilyen megrendelőnek tervezhattunk egy ilyen környezetbe. Nem feltétlenül mondható az, hogy csak ez az ideális feladat, minden feladatban megvan a szép és egyben a kihívás is. Minden épületnek más és más a lelke, vagyis lelke kellene hogy legyen. Ha a lélek hiányzik és ez az individualitása, akkor válik üressé és szürkévé a terv és az épület.

Egy ilyen megrendelővel azért jó dolgozni, mert érzi a tervezés fontosságát és súlyát. Teljesen megbízik az építész képességeiben és megérzéseiben, és az ő tudására bízta magát. Ami manapság ritkán adódik.

Minden megrendelő szinte kivétel nélkül azt gondolja, hogy ő is meg tudná tervezni a házát, ezzel minden építész nap, mint nap találkozik. Ezzel nem is lehet vitatkozni, hiszen ő tudja a legjobban, hogy mire van szüksége. Ilyenkor válik az építész feladata nehezzé, lefordítani, értelmezni a kívánságokat, segíteni megfogalmazni azokat úgy, hogy sajátjának érezze a megrendelő. Észrevétlenül „sámlit tolni” alá - persze csak akkorát amekkorát elbír -. Segíteni „felőzni” a feladathoz, kialakítani az otthonát. Messze van még ettől az olyan kapcsolat, ahogy az ember autót vesz, mert ott már érvényesek a racionális, gazdaságossági elvek az érzelmeken túl. Holott egy ház építésénél sokkal nagyobb értékek forognak kockán .

I r o d a l o m j e g y z é k : 70

Bruce Allsopp:
Merre tart az építészet?
Budapest, 1983

Bajkai Éva: Molnár Farkas
Pécs, 2010

A mérhető és a mérhetetlen
építészeti írások a huszadik századból
Budapest, 2000

Hauser Arnold:
A művészet és irodalom társadalomtörténete
München, 1958

Moravánszky Ákos, M. György Katalin:
A stílus - Kritikai antológia
Budapest, 2009

S. Nagy Katalin:
Lakberendezési szokások
Budapest, 1987

Kapitány Ágnes, Kapitány Gábor:
"Jelbeszéd az életünk"
Budapest, 1995

Arno Lederer, Jórunn Ragarsdóttir:
Wohnen Heute Housing Today
Zürich, 1992

Barabás Jenő, Gilyén Nándor:
Vezérfonal népi építészetünk kutatásához
Budapest, 1979

Roland Barthes:
A divat mint rendszer
Seuil, 1967

Thames & Hudson:
Big Ideas Small Buildings Green
London, 2007

New Small Houses
Köln, 2008

Vadas József:
Ha majd a szépnek asztalánál-
Mindennapi design-
Budapest, 2008

Kis Házak
Köln, 2007

Családi Házak/ Family Houses
Budapest, 2009

Cságoly Ferenc:
Középületek
Budapest, 2004

Jaime Salazar, Manuel Gausa:
Szabadonálló családi ház
-a magánélet tere
El Dominio Privado, 1998-1999

dr. Reischl Antal:
Lakóépületek tervezése
Budapest, 1976

Callmayer-Rojkó:
Az én házam
Budapest, 1977

Déry Antal:
A forma visszaszerzése
Budapest, 2002

Kenneth Frampton:
A modern építészet kritika története
Budapest, 2002

Bonta János:
A modern építészet 1911-2000
Budapest, 2002

Bonta János:
A magyar építészet egy kortárs szemével
1945-1960
Budapest, 2008

Balogh István:
Az építészeti forma
Budapest, 2002

Vámosy Ferenc:
Az építészet története/
A modern mozgalom és a késő modern
Budapest, 2002

T é z i s e k :

1.TÉZIS

A lakóház-építés kiélezetten veti föl az építész autonómiájának kérdését. Hol kell meghúzni a határt, amikor az építész már nem mondhatja meg a megrendelőnek, hogy mi a „szép”? Ezekben az esetekben indokolt a kérdés: van-e egyáltalán határ? Válaszom egyértelmű igen. A megrendelő tudja, hogy mire van szüksége, de a tervező feladata az, hogy ezt az akaratot értékes épületre fordítsa le.

2.TÉZIS

Ha a tervezési fázis elején a költség,„szűkössége” számunkra is első pillanattól kezdve nyilvánvaló lett volna, akkor másfajta építészeti koncepciót alakítottunk volna ki, és megúszhattuk volna az utólagos lecsupaszítást.

3.TÉZIS

A megfelelő kommunikációval és kitartással ezek a klisék leépíthetők, ezek a téves sztereotípiák átalakíthatók valós igényekké, de ehhez még bizonyára hosszabb időre lesz szükség. Ez által létre tud jönni egy olyan épület, amely az építettő valós igényeire ad választ a mai építészet eszközeivel.

4.TÉZIS

Fontos leküzdeni azokat a politikai, társadalmi és gazdasági eszméket, tévhiteket, amelyek meggátolják a megrendelőt abban, hogy a számára megfelelő környezetben élhessen.

5.TÉZIS

Ilyen értékes természeti környezetben jogos a kérdés: mivel tudjuk javítani és értékesebbé tenni ezt? A környezethez való kapcsolódás a válasz erre, a meglévő értékekre való reagálás. Meglévő értékek középpontba állítása.

6.TÉZIS

A 20-21. század a különleges technológiák, anyagok és a lakótér átértelmezésének ideje. Ezeknek a vizsgálata és alkalmazása elégnek kell lennie ahhoz, hogy egy kortárs „diszítésekkel” (tömegében és anyaghasználatában jól a környezetébe illesztett épület, ügyesen kialakított térkapcsolatokkal) ellátott esztétikus épület tudjon kialakulni, amely mégse az üresség érzését keltse az emberekben. Az építészet tudományos fejlesztései, új technológiák hihetetlenül nagy távlatokat eredményeznek, akár az alapkoncepció esetében is.

7.TÉZIS

Minden megrendelő szinte kivétel nélkül azt gondolja, hogy ő is meg tudná tervezni a házát, ezzel minden építész nap, mint nap találkozik. Ezzel nem is lehet vitatkozni, hiszen ő tudja a legjobban, hogy mire van szüksége. Ilyenkor válik az építész feladata nehezzé, lefordítani, értelmezni a kívánságokat, segíteni megfogalmazni azokat úgy, hogy sajátjának érezze a megrendelő. Észrevétlenül „sámlit tolni” alá - persze csak akkorát amekkorát elbír. -Segíteni „felnőni” a feladathoz, kialakítani az otthonát. Messze van még ettől az olyan kapcsolat, ahogy az ember autót vesz, mert ott már érvényesek a racionális, gazdaságossági elvek az érzelmeken túl. Holott egy ház építésénél sokkal nagyobb értékek forognak kockán .